

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI
TÜRKİYE COĞRAFYASI BİLİM DALI

**ARICAK'IN (ELAZIĞ) BEŞERİ VE EKONOMİK
COĞRAFYASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Handan ARSLAN

HAZIRLAYAN
Pembe ŞİMŞEK

ELAZIĞ-2019

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

ARICAK'IN (ELAZIĞ) BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Handan ARSLAN

HAZIRLAYAN
Pembe ŞİMŞEK

Jürimiz .../.../... tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans/doktora tezi başarılı sayılmıştır.

Jüri Üyeleri:

- 1.
- 2.
- 3.

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../..... tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Arıcak'ın (Elazığ) Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası****Pembe ŞİMŞEK****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Coğrafya Anabilim Dalı****Elazığ-2019; Sayfa: XII+87**

Arıcak; Doğu Anadolu Bölgesi, Yukarı Fırat Bölümü'nde yer alan, idari olarak Elazığ iline bağlı bir ilçe merkezidir. Kuzeyinde Elazığ'ın Palu ilçesi, doğusunda Bingöl'ün Genç ilçesi, güneyinde Diyarbakır'ın Dicle ve Hani ilçeleri, batısında ise Elazığ'ın Alacakaya ilçesi ile çevrilidir. Arıcak, Güneydoğu Toroslar'ın doğu ucunda yer alan Akdağ dağlarının güney eteklerinde dağlık ve engebeli bir sahaya kurulmuştur. Deniz seviyesinden yüksekliği ise 1100 m'dir. Arıcak ilçesinin toplam yüz ölçümü 374 km²'dir. Araştırma sahasını oluşturan Arıcak'ın yüzölçümü ise 24.4 km²'dir.

Arıcak, 2018 yılı itibarıyla 4312 kişilik bir nüfusa ve 8 mahalleye sahiptir. Nüfusun gelişimi izlendiğinde sayım dönemleri arasında dalgalanmalar görülmektedir. Artan nüfusun bir sonraki yıl hızlı bir düşüş göstermesi seçim yıllarında maksatlı olarak yer değişimlerinin olduğunu göstermektedir. Bu durum gerçek nüfusun ortaya çıkarılmasını olumsuz etkilemiştir.

Arıcak'ın ilk kuruluş tarihi 16.yüzyıla kadar inmektedir. İlk kuruluş yeri ise Mirvan (Ru) Deresi ile La (Kaynak) Deresi arasındaki arazi parçasıdır. Bu dönemde Mirvan olarak bilinen yerleşim alanı yerleşmenin çekirdeğini oluşturmakta ve günümüzde Mustafa Çelebi, Vali Göktaoğlu, Serinevler ve Hürriyet mahallelerine karşılık gelmektedir. Arıcak, idari olarak 1987 yılında Palu'dan ayrılarak ilçe statüsüne kavuşmuştur.

Ulaşımın güçlükle sağlanmasına rağmen Arıcak'ın yerleşim yeri olarak seçilmesi ve daha önce bu ölçekte bir çalışmanın yapılmaması bu çalışmanın yapılmasında etkili olmuştur.

Yaygın ekonomik faaliyetlerden biri topografik şartların elverişli olması nedeni ile özellikle küçükbaş hayvan yetiştiriciliğidir. Tarımsal faaliyetler geçime yönelik yapılmaktadır. Hizmet sektörü sanayiye göre daha gelişmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beşeri Coğrafya, Ekonomik Coğrafya, Arıcak, Ak Dağ, Yerleşme, Nüfus, Hayvancılık, Ulaşım.

ABSTRACT**Master Thesis****Human and Economical Geography of Arıcak (Elazığ)****Pembe ŞİMŞEK****The University of Fırat****The Institute of Social Sciences****The Department of Geography****Elazığ-2019, Pages: XII+87**

Arıcak is a district located in the Upper Euphrates section of the Eastern Anatolia Region in Turkey under the administration of the province of Elazığ. It is surrounded by Elazığ Palu district in the north, Bingöl province Genç district in the east, Diyarbakır province Dicle and Hani districts in the south, and Elazığ Alacakaya district in the south. Arıcak is situated on a mountainous and rugged region on the southern slopes of the Akdağ Mountains, which are a section of the eastern end of the southeastern Taurus Mountains. Its altitude is 1100 m. The total surface area of Arıcak district is 374 km². The study area that included the Arıcak center is 24.4 km².

As of 2018, the population of Arıcak was 4312 and the district included 8 neighborhoods. Review of the population increase revealed fluctuations between various census reports. The rapid decline of the increasing population the following year demonstrated that there were intentional displacements during the election years. This fact negatively affected the determination of the actual population.

The initial settlements in Arıcak date back to the 16th century. The first place of settlement was located between Mirvan (Ru) and La (Kaynak) streams. The settlement known as Mirvan that period constitutes the core of the current settlement and corresponds to Mustafa Kelby, Governor Göktayoğlu, Serinevler and Hürriyet neighborhoods. Arıcak, which was part of Palu district, became an autonomous district in 1987.

The present study was conducted since Arıcak was chosen as a settlement, despite the presence of transportation facilities, and lack of previous studies in this scale.

Common economic activities include cattle husbandry due to favorable topographic conditions. Agricultural activities are conducted for subsistence. The service sector is more developed when compared to the industry.

Keywords: Human Geography, Economic Geography, Arıcak, Akdağ, Settlement, Population, Animal Husbandry, Transportation.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ	VIII
GRAFİKLER LİSTESİ	IX
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	X
HARİTALAR LİSTESİ	XI
ÖN SÖZ	XII

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ	1
1.1. Araştırma Sahasının Yeri Sınırları ve Başlıca Özellikleri	1
1.2. Araştırmanın Amacı Kapsamı ve Metodolojisi	4

İKİNCİ BÖLÜM

2.ARICAK'IN DOĞAL ORTAM ÖZELLİKLERİ.....	7
2.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikler	7
2.2. İklim Özellikleri	9
2.2.1. Sıcaklık	11
2.2.2. Yağış.....	13
2.3. Bitki Örtüsü Özellikleri	17
2.4. Hidrografiya Özellikleri.....	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.ARICAK'IN NÜFUS COĞRAFYASI.....	21
3.1. Nüfusun Gelişimi	22
3.2. Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Yapısı	28
3.3. Nüfusun Dağılışı	33
3.4. Nüfusun Yoğunluğu	36
3.5. Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Bölünüşü	38
3.6. Göçler	40
3.6.1. Arıcak'ın Aldığı Göç.....	41
3.6.2. Arıcak'ın Verdiği Göç.....	42
3.6.3. Günöbirlik Nüfus Hareketleri	43

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.ARICAK'IN YERLEŞME COĞRAFYASI	44
4.1. Yerleşmenin Tarihçesi.....	44
4.2. Yerleşme Üzerinde Etkili Olan Faktörler	47
4.3. Meskenler	50
4.4. Arıcak'ın Kuruluş ve Gelişmesi.....	54
4.5. Arıcak'ın Merkezi Fonksiyonu	56
4.5.1. Arıcak'ın İdari Fonksiyonu	57
4.5.2. Arıcak'ın Ticari Fonksiyonu.....	59
4.5.3. Arıcak'ın Kültür Fonksiyonu.....	61
4.5.4. Arıcak'ın Turizm Fonksiyonu	62
4.6. Arıcak'ın Eğitim Fonksiyonu	63

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.ARICAK'IN EKONOMİK COĞRAFYASI	65
5.1. Ekonomik Faaliyetleri Etkileyen Faktörler	65
5.1.1. Doğal Faktörler ve Beşeri Faktörler.....	65
5.2. Ekonomik Faaliyetler.....	66
5.2.1. Tarım	67
5.2.2. Hayvancılık.....	69
5.2.2.1. Büyükbaş Hayvancılık	70
5.2.2.2. Küçükbaş Hayvancılık	71
5.2.3. Arıcılık.....	74
5.2.4. Ulaşım	74
5.2.5. Diğer Ekonomik Faaliyetler	75

ALTINCI BÖLÜM

6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	79
KAYNAKÇA	81
EKLER	84
Ek-1. Orijinallik Raporu.....	84
Ek-2. Anket.....	85
ÖZ GEÇMİŞ.....	87

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Arıcak'ın (Elazığ) Aylık Ortalama Sıcaklık ($^{\circ}\text{C}$) Değerleri (1965-2016)	12
Tablo 2. Arıcak'ın Aylık Yağış(mm) Değerleri (1986-1996).....	15
Tablo 3. Arıcak'ın Yıllara Göre Aylık Ortalama Yağış (Mm) Değerleri (1965-2016)..	16
Tablo 4. Arıcak'ta 2017-2018 Yıllarında Mahalle Nüfusları.....	23
Tablo 5. Arıcak'ın (Elazığ) Şehir- Kır Nüfusu (1935-2018)	24
Tablo 6. Arıcak'ın (Elazığ) Yıllara Göre Nüfus Artış Hızı ve Nüfus Artış Oranı	26
Tablo 7. Arıcak'ta (Elazığ) Nüfusun Dar Aralıklı Yaş Gruplarına Dağılımı(2018)	30
Tablo 8. Arıcak'ta (Elazığ) Mahallelerin Nüfusu (2018)	35
Tablo 9. Arıcak'ta (Elazığ) Ekonomik Faaliyet Kollarında Çalışan Kişi Sayısı	39
Tablo 10. Arıcak'ta (Elazığ) Bulunan Resmi Kurum Ve Kuruluşlar	57
Tablo 11. Arıcak'ta (Elazığ) Küçük Ticarethanelerin Türü ve Sayısı, 2018.	60
Tablo 12. Arıcak'ta Bulunan Eğitim Kurumları	64
Tablo 13. Arıcak'ta Tarla Ürünlerinin Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Verimi (2018) .	68
Tablo 14. Arıcak'ta (Elazığ) Sebze Üretim Miktarı ve Ekilen Alan	68
Tablo 15. Arıcak'ta (Elazığ) Yetiştirilen Meyveler ve Üretim Miktarı.....	69
Tablo 16. Arıcak'ta Mahallelere Göre Buzağı Desteğinden Faydalanan Kişi Sayısı	70
Tablo 17. Arıcak'ta Mahallelere Göre Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sayıları.....	71
Tablo 18. Arıcak'ta Mahallelere Göre Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sayıları.....	72
Tablo 19. Arıcak'ta Mahallelere Göre Hayvan İşletme Sayıları.....	73
Tablo 20. Arıcak'ın Bazı Yerleşim Merkezlerine Olan Uzaklığı	75

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Arıcak'ta Aylara Göre Yağış (mm) Ve Sıcaklık ($^{\circ}\text{C}$) Dağılışı	14
Grafik 2. Arıcak'ta (Elazığ) Yıllık Yağış Tutarının Mevsimlere Dağılışı	17
Grafik 3. Arıcak'ta (Elazığ) Yıllara Göre Nüfus Gelişimi (1935-2018)	22
Grafik 4. Arıcak'ın (Elazığ) Yıllara Göre Şehir-Kır nüfusu (1935-2018)	24
Grafik 5. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfus Artış Oranı	27
Grafik 6. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfus Artış Hızı	28
Grafik 7. Arıcak'ta (Elazığ) Nüfusun Yaş Gruplarına Dağılımı (2018)	29
Grafik 8. Arıcak'ta (Elazığ) Nüfusun Yaş Gruplarına Dağılım Oranları(%),2018	29
Grafik 9. Arıcak'ta (Elazığ) Nüfusun Cinsiyet Oranları (1975)	31
Grafik 10. Arıcak'ta (Elazığ) Nüfusun Cinsiyet Oranları (2018)	31
Grafik 11. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfus Piramidi (2008, 2018)	32
Grafik 12. Arıcak'ta (Elazığ) Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılışı (2018)	39
Grafik 13. Arıcak'ta Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Bölünüşü	40
Grafik 14. Arıcak'ta Mahallelere Göre Büyükbaş Hayvan Sayıları	72
Grafik 15. Arıcak'ta Mahallelere Göre Küçükbaş Hayvan Sayıları	73

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1. Akdağ Güney Eteği ve Arıcak	3
Fotoğraf 2. Güneyden Arıcak’a Bakış, 2019.	11
Fotoğraf 3. Arıcak’ta Bitki Örtüsünü Oluşturan Meşeliklerden Bir Görünüm, 2019....	18
Fotoğraf 4. Mustafa Çelebi Mahallesi’nden Sahanın Batısına Doğru Bakış.....	18
Fotoğraf 5. Kuzeyden Güneye Doğru La Deresinden Bir Görünüm	20
Fotoğraf 6. Serinevler, Hürriyet, Mustafa Çelebi, Vali Göktayoğlu Mahallelerinden Bir Görünüm.....	48
Fotoğraf 7. Halil Yavuz Mahallesinden (Mendüş Mevkii) Bir Görünüm.....	48
Fotoğraf 8. Gümüşyaka ve Simserkis Mahallelerinden Bir Görünüm.....	49
Fotoğraf 9. Arıcak’ta Eski Mesken Örneği	51
Fotoğraf 10. Konutlarda Kullanılan Çatı Malzemesine Bir Örnek.....	52
Fotoğraf11. Arıcak’ın Sembolü Haline Gelen Ters Lale Figürü	53
Fotoğraf 12. Bir Arada Bulunan Geleneksel ve Modern Konut Örneği	54
Fotoğraf 13. Kamu Kurumlarının Toplandığı Halil Yavuz Mahallesi.....	59
Fotoğraf 14. Arıcak Yaylasından Bir Görünüm	62
Fotoğraf 15. Arıcak 6. Ters Lale Festivalinden Bir Görünüm	63
Fotoğraf 16. Arıcak Lalesi (Ters Lale).....	76
Fotoğraf 17. Arıcak’ta Doğal Ortamda Yetişen Işkın	77
Fotoğraf 18. Trabzon Hurması Toplanırken.....	78

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1. Arıcak'ın (Elazığ) Lokasyon Haritası.....	1
Harita 2. Arıcak (Elazığ) ve Çevresinin Topografya Haritası	3
Harita 3. Arıcak'ın (Elazığ) Fiziki Haritası.....	8
Harita 4. Arıcak'ın (Elazığ) Hidrografya Haritası	19
Harita 5. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfusun Dağılışı (1975)	34
Harita 6. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfusun Dağılışı (1990)	34
Harita 7. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfusun Dağılışı (2018)	35
Harita 8. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfus Yoğunluğu Haritası (1975).....	36
Harita 9. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfus Yoğunluğu Haritası (1990)	37
Harita 10. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfus Yoğunluğu Haritası (2018)	38
Harita 11. Arıcak'ın (Elazığ) Tarihi Gelişim Haritası	55
Harita 12. Arıcak'ın (Elazığ) Genel Arazi Kullanımı	58
Harita 13. Arıcak'ın (Elazığ) Merkezi İş ve Ticaret Sahası	60

ÖN SÖZ

20. yüzyılın ikinci yarısında ülkemizde görülen kırdan kente nüfus hareketleriyle şehirleşme hız kazanmıştır ve günümüzde maksimum seviyeye ulaşmıştır. Şehirleşme hareketlerinin hızlanmasıyla gerçekleşen plansız büyüme birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Aynı zamanda göç alan ve terk edilen yerlerin idari statüsünde de değişimler meydana gelmiştir. İdari taksimatın doğru yapılabilmesi ve çarpık şehirleşmenin önüne geçilebilmesi için planlamanın yapılması gerekmektedir. Planlamanın faydalı olabilmesi için de mekânın en doğru şekilde etüt edilmesi gerekir. Sahayı bir bütün olarak ele alıp, mekânın benzerlik ve farklılıklarını en iyi şekilde ortaya koyabilecek kişi şüphesiz ki coğrafyacıdır.

Çalışma alanına ve bilim dünyasına faydalı olabilmesi bu çalışmanın asıl hedefini oluşturmaktadır. Arıcak'ın konu alındığı bu çalışma coğrafi bakış açısıyla ele alınmaya çalışılmıştır. Sahadaki doğal ve beşeri çevre arasındaki ilişki incelenerek Arıcak'ın (Elazığ) Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası' isimli bu çalışma bir yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı, Arıcak'ın nerede kurulduğunu, nedenleriyle birlikte açıklamak ve sahip olduğu nüfus, yerleşme ekonomik ve sosyal yapı gibi özelliklerini detaylı bir şekilde inceleyerek coğrafi bir çerçevede açıklamaktır.

Çalışmanın her aşamasında bilgi ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Handan ARSLAN'a saygı ve şükranlarımı sunuyorum.

Bölümümüzde bulunan ve üzerimde emeği olan bütün hocalarıma ayrıca çalışmamın her anında emeği ve manevi desteğiyle yanımda olan sevgili arkadaşım Ceren GORAL'a teşekkürü bir borç bilirim.

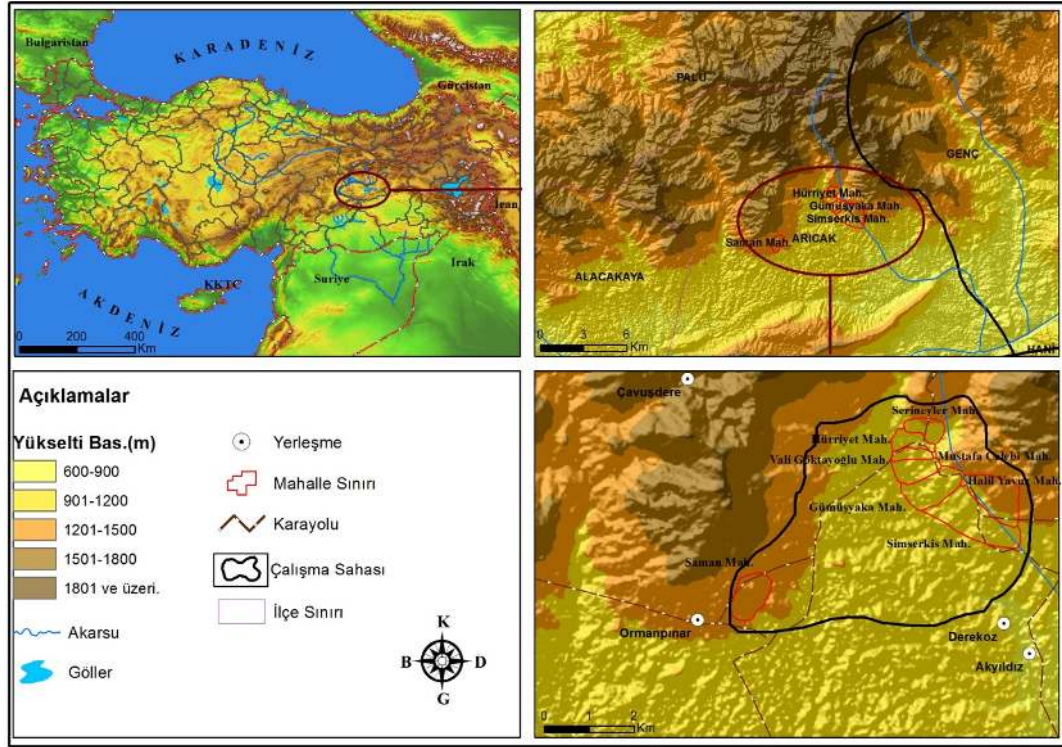
Maddi ve manevi destekleriyle yardımlarını esirgemeyen, bu günlere gelmemi sağlayan annem, babam ve kardeşlerime sevgilerimi sunuyorum.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Araştırma Sahasının Yeri Sınırları ve Başlıca Özellikleri

Araştırma sahası, Doğu Anadolu Bölgesi Yukarı Fırat Bölümü'nde yer alıp, idari olarak Elazığ il sınırları içerisinde yer almaktadır. Arıcak, Doğu Anadolu ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi arasında bir geçiş bölgesinde bulunmaktadır. Saha, Güneydoğu Toroslar'ın doğu ucunda yer alan Akdağ dağlarının güney eteklerinde kurulmuştur. Bulunduğu mevki, Elazığ'ın Arıcak ilçesi ile Bingöl'ün Genç ilçesine bağlı Servi ve Yayla bucaklarının da bulunduğu Güneydoğu Torosların Arıcak-Yayla Yöresi içinde yer almaktadır(Yiğit, 2002; 74) (Harita 1).

Harita 1. Arıcak'ın (Elazığ) Lokasyon Haritası

Kuzeyinde Akdağlar (2544 m) ve Palu ilçesi, doğusunda Servi Dağları ile Bingöl'ün Genç ilçesi, güneyinde İnceburun Dağları ile Diyarbakır'ın Dicle ve Hani ilçeleri, batısında ise Elazığ'ın Alacakaya ilçesi yer almaktadır. Arıcak ilçesi, genel

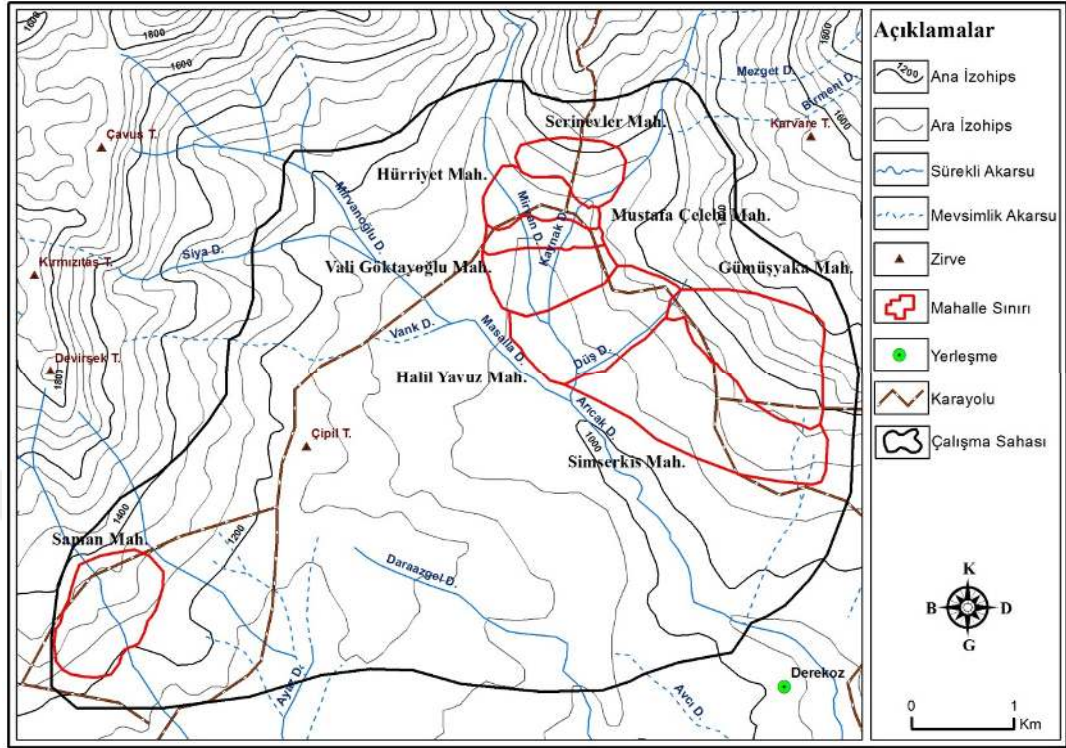
olarak engebeli bir topografyaya sahip olup yüzölçümü 374 km²'dir. İlçenin %80'i dağlık ve engebeli araziden oluşur. Çalışma sahasının sınırlarını oluşturan Arıcak'ın yüzölçümü ise 24.4 km²'dir. Sahanın en yüksek noktasını 2544 m ile Akdağ'ın Ziyarisipi Tepesi oluşturmaktadır. Arıcak'ın deniz seviyesinden yüksekliği ise 1100 m'dir.

Araştırma sahasını oluşturan Arıcak'ın Elazığ il merkezine uzaklığı 108 km, batısında yer alan Alacakaya'ya 35 km, kuzeyindeki Palu'ya 45 km uzaklığındadır. Doğusunda yer alan Bingöl'ün Genç ilçesine 65 km, güneyindeki Diyarbakır'ın Dicle ilçesine 35 km, Diyarbakır il merkezine olan uzaklığı ise 134 km'dir.

Arıcak'ta, Arıcak merkez olmak üzere buraya 2 km uzaklıktaki Gümüşyaka ve 6 km uzaklıktaki Saman köylerinin katılımıyla 1972 yılında belediye teşkilatı kurulmuştur. Arıcak, 19.06.1987 tarihinde 3392 sayılı yasa ile ilçe statüsüne kavuşmuştur. 2014 yılındaki son değişiklik ile araştırma sahası 8 mahalleden oluşmaktadır.

Arıcak deresi, yan kollarıyla beraber kaynağını Akdağ'dan alan ve Akdağ dağlık kütlelerinin güney eteklerini parçalayarak yıl boyunca akış gösteren önemli akarsulardan biridir. Arıcak, Akdağ'dan doğup güneye doğru akan Mirvan (Ru) Deresi ile La (Kaynak) Deresi arasında kurulmuştur. Bu iki akarsu güneyde birleşerek Arıcak deresine karışmaktadır. Arıcak ve çevresi genel olarak akarsularla parçalanmış dağlık ve arızalı bir topografyaya sahiptir (Harita 2).

İlçe merkezinin batısındaki Saman Mahallesi ve doğusundaki Gümüşyaka Mahallesi, eğimin fazla olduğu yamaçlarda kurulmuşlardır. Yöre halkı tarafından Arıcak merkezi olarak adlandırılan Serinevler, Hürriyet, Mustafa Çelebi, Vali Göktaoğlu mahalleleri, Mirvan (Ru) Deresi ile La (Kaynak) Deresinin arasında, dağlık sahadan az eğimli olan dağ eteğine geçtiği sahada kurulup çevresine doğru yayılış göstermiştir. Doğuda Gümüşyaka Mahallesi ile Simserkis mahallesini Halil Yavuz mahallesinden ayıran topografik sınırı ise Karanlık Dere (Düş Deresi) oluşturmaktadır. Doğuda yer alan mahallelerin Kuzey ve Kuzeydoğuya doğru gelişimi yüksek dağlık kütle tarafından sınırlandırılmıştır. Bu sebeple gelişim yönü eğim derecesi daha düşük olan güneydeki düzlük alana doğru olmuştur (Fotoğraf 1).

Harita 2. Arıcak (Elazığ) ve Çevresinin Topografya Haritası

Fotoğraf 1. Akdağ Güney Eteği ve Arıcak

Arıcak-Yayla Yöresi'nin en büyük yerleşmesi olan Arıcak, 1480 m yükseklikteki Tirinik geçidinin güneyinde yer almaktadır. Sirbelek Dağı doğu yamaçlarından Güneydoğu Toroslar Yöresi kaynaklarını alan Mirvan (Ru) çayının dağlık sahadan az eğimli dağ eteğine geçtiği yerin hemen doğusunda kurulmuş olan Arıcak, önceleri Palu'ya bağlı bir bucak merkezi iken, 1987'de ilçe merkezi olmuştur. Erimli, Üçöcek ve Bukardi beldeleri ile birlikte 17 köyün ilçe merkezi olan Arıcak'ta çalışan nüfusun % 65'i tarımla uğraşmakta, % 17'si de toplum hizmetlerinde çalışmaktadır (Yiğit, 2002; 74).

Çalışmanın birinci bölümünde araştırma sahasının yeri ve sınırları ile ilgili genel bilgiler verildikten sonra ikinci bölümde doğal ortam özellikleri incelenecektir. Üçüncü bölümde nüfusuyla ilgili bilgilere yer verilip istatistiki veriler yardımıyla nüfusun gelişim süreci ve yapısı ele alınacak, mekândaki dağılışı ve bu dağılışın neden ve sonuçları nüfus coğrafyası çerçevesinde ortaya koyulacaktır. Daha sonra yerleşme ve ekonomik özellikleri incelenip bütün bu bilgiler sentezlenerek doğal ve beşeri ortamın ortaklaşa mekânda meydana getirdiği sonuçlar ortaya koyulacaktır. Arıcak ilçesinin fonksiyonel özellikleri, nüfusun dağılışı, yerleşmeyi ortaya çıkaran faktörler, ekonomik faaliyetleri belirleyen faktörler elde edilen bilgiler ışığında bir bütün olarak değerlendirilecektir. Bunun yanı sıra bütün sebepleriyle beraber ilçenin kuruluş yeri seçiminin yerleşmenin kaderi üzerindeki etkisi de ele alınacak konular arasındadır.

1.2.Araştırmanın Amacı Kapsamı ve Metodolojisi

Herhangi bir konuda yapılacak olan bir coğrafya araştırmasında yapılması gerekenlerden ilki araştırma sorusunun belirlenmesidir. Zira araştırma sorusu gidilecek hedeftir ve hedef belirlemeden yola çıkmak mümkün değildir. Ama araştırma sorusundan önce hangi konuda araştırma yapılacağı tespit edilmelidir (Gümüüşçü, 2012; 373).

Araştırma konusu ve yer seçimi yapılırken sahanın daha önce Beşeri ve Ekonomik Coğrafya ölçeğinde çalışılmamış olması dikkat çekmiş ve bilim dünyasına katkı sağlayacağı öngörülmüştür.

Araştırma sahası ile ilgili öncelikle literatür çalışması yapıldıktan sonra Elazığ ve çevresi ile ilgili çok sayıda fiziki coğrafya ve beşeri ve ekonomik coğrafya çalışmalarına rastlanmış fakat Arıcak'ın daha önce Coğrafya biliminde araştırma

konusu olarak seçilmediği tespit edilmiştir. Bu sebeple beşeri ve ekonomik coğrafya çalışması için özgün bir çalışma sahası olarak ‘Arıcak’ seçilmiştir.

Sahanın bulunduğu coğrafi konum itibariyle nüfus, yerleşme ve ekonomik özelliklerine bağlı olarak ilçenin genel karakterinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma sahasını çevresine göre farklı kılan aynı zamanda Elazığ ile bütünleştiren özelliklerinin tespit edilmesi temel amaçlar içerisinde yer almaktadır.

Coğrafyanın tanımında olduğu gibi nüfus, yerleşme ve ekonomik özelliklerinin mekân ile olan ilişkisini, tüme varım metodu çerçevesinde ele alıp coğrafi bir ünite olarak sahanın mekânsal analizini bir bütün olarak açıklamak da araştırmanın amaçları içerisinde yer almaktadır.

Araştırma sahasının mekânsal analizini ortaya koyabilmek için sahanın lokasyonu üzerinde durulacak, ilçenin kuruluş yerini belirleyen doğal ve beşeri faktörler tarihsel gelişim süreci içerisinde ele alınıp incelenecektir.

Çalışma alanının geçmiş yıllardan günümüze kadar olan gelişme yönü ve gelişme aksı tespit edilecektir. Coğrafi şartlar göz önüne alınarak bu doğrultuda gelecek yıllarda sahanın yeni gelişim alanı tahmin edilip, coğrafyacı gözüyle geleceğe yönelik tahminler yapılarak çalışmanın daha özgün bir şekil alması amaçlanmaktadır.

Coğrafya araştırmalarında analitik olarak elde edilen sonuçları birbirleriyle ilişkilendirerek sentezci bir yaklaşımla bütünleştirmek ve bilimsel bir rapor haline getirmek esastır. Bunun için araştırma ve incelemeler sonucunda elde edilen coğrafi bilgilerin coğrafyanın prensiplerine bağlı kalarak insan-doğal ortam etkileşimi çerçevesinde planlamaya temel oluşturacak şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir (Özçağlar, 2009; 16). İnceleme alanı bölgesel coğrafya yaklaşımıyla ele alınmış, nüfus, yerleşme ve ekonomik özelliklerinin çevresi ile olan benzerlik ve farklılıkları incelenmiştir.

Arıcak’ın topografyasını şekillendiren Akdağ’ın sahip olduğu yükseltinin yerleşmeyi sınırlandırması ve meydana getirdiği engebeli araziye rağmen burada yerleşmenin kurulması, arazinin ve ulaşımın bütün olumsuzluklarına rağmen yerleşim biriminin varlığını koruması insan ile doğal ortamın karşılıklı etkileşimi çerçevesinde açıklanacaktır.

Çalışma alanı sınırları belirlendikten sonra literatür taraması yapılmıştır. Haritaların hazırlanmasında 1/25.000 ölçekli K44d3 ve K44d4 topografya haritalarından faydalanılarak ArcGIS, Google Earth Plus ve Photoshop programları kullanılmıştır.

Nüfus özelliklerinin tespit edilmesi için TÜİK internet sitesine ait veri tabanlarından ve Arıcak İlçe Nüfus Müdürlüğü verilerinden faydalanılmıştır. Ekonomik yapısını ortaya koyabilmek için TÜİK veri tabanları, Arıcak İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verilerinden yararlanılmıştır. Son olarak yerleşmeye ait özelliklerini ortaya koyabilmek için ve sahayı bir bütün olarak inceleyebilmek için arazi etütleri yapılmıştır. Araştırma sahasındaki nüfus hareketlerinin tespiti için anket uygulanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2.ARICAK'IN DOĞAL ORTAM ÖZELLİKLERİ

2.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikler

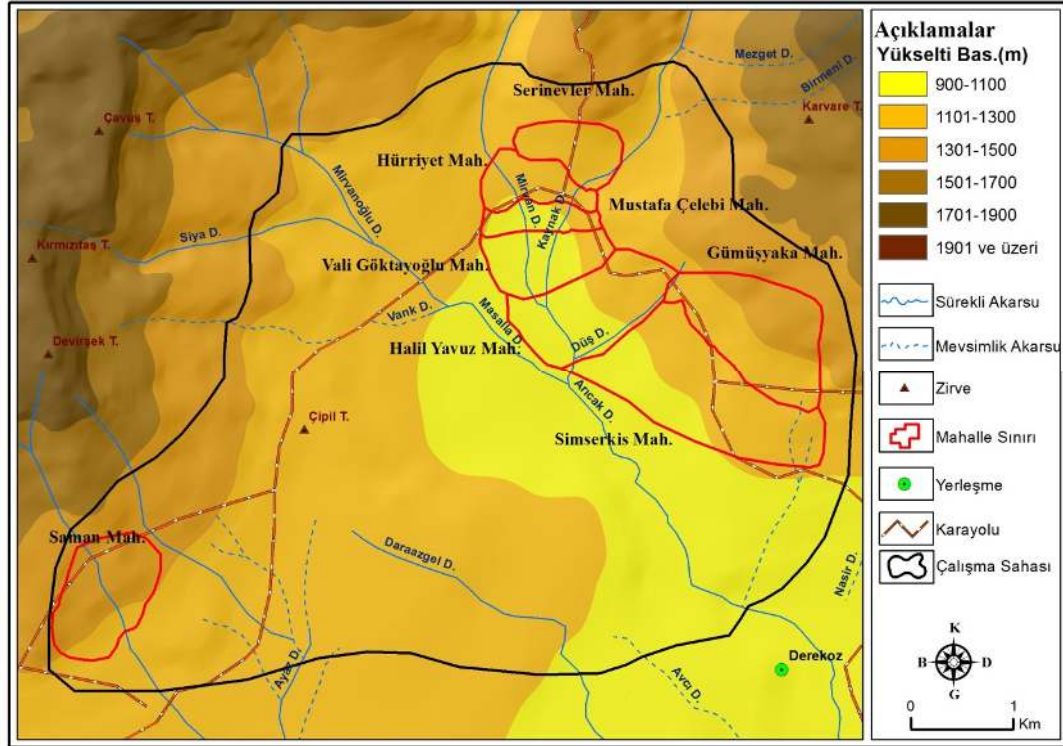
Arıcak ve yakın çevresindeki en yaşlı birim Paleozoik dönemine aittir. Araştırma sahasının kuzeyinde yer alan Akdağlar Paleozoik'e ait birimi oluşturmaktadır. Bu birim yeşil, sarımsı kahverengi, gri renkli muskovitli şist ve yer yer mermer ve kalkerli şist ile temsil edilmektedir.

Mezozoik döneminde karşımıza çıkan Ofiyolitler araştırma alanının güneyine doğru uzanan alçak plato sahasının bir kısmını kaplamaktadır. Ofiyolitler, aşınmaya elverişli litolojilerinden dolayı alçak topografyada yer alırlar. Bu birim kumtaşı, kil taşı, çamur taşı, marn, silt taşı ve şeyl ile temsil edilmektedir. Üst Kretase-Paleosen yaşlı hazar karmaşığı geniş bir alanda yayılış göstermektedir. Hazar formasyonu üzerindeki, Orta Eosen yaşlı Maden karmaşığı ile uyumlu olabildiği gibi Hazar Formasyonunun sürüklenilme ile Maden Karmaşığının üzerine oturduğu sahalar da yer almaktadır.

Eosen ve Alt Miyosen yaşlı araziler Kırkgeçit Formasyonunu oluşturmaktadır. Bu birim kum taşı, kil taşı, silt taşı, şeyl, marn ve kireç taşından meydana gelmektedir. Çalışma sahasının doğusunda yer alan yerleşmeler bu birim üzerinde kurulmuştur. Araştırma sahasının güneyine doğru uzanan kırsal alan yine Alt Miyosen yaşlı araziler üzerinde yer almaktadır (Perinçek, 1978).

Çalışma sahasındaki en genç yaşlı araziler ise vadi yatakları boyunca görülen Kuvaterner yaşlı, akarsuların taşıdığı alüvyonlardan oluşan arazidir.

Çalışma sahası sahip olduğu yer şekilleri bakımından incelendiğinde temelde iki ana jeomorfolojik birimden meydana geldiği dikkat çekmektedir. Birincisi sahayı kuzeydoğu, kuzey ve kuzey batıdan çevreleyen yüksek dağlık kütle iken ikincisi güneye doğru uzanan alçak plato sahasıdır (Harita 3). Yüksek dağlık kütleli oluşturan Akdağlar tek bir hat boyunca uzanmayıp birbirine bağlı kırık hatlar ve boyun noktaları ile bağlı kümeler halinde uzanmaktadır. Yamaçları eğim doğrultusunda akarsuların oluşturduğu dar ve derin vadilerle parçalanmıştır.

Harita 3.Arıcak'ın (Elazığ) Fiziki Haritası

Akdağların en yüksek noktası 2544 m yüksekliğe sahip Ziyarısıpi tepesidir. Güneye doğru ilerledikçe sahada yükselti azalmakta, 1000 m'ye kadar düşmektedir. Bu dağlık saha meşeliklerle kaplıdır. Yerleşmeler akarsular çevresinde oluşup gelişme göstermiş böylece Arıcak deresi ve yan kollarının oluşturduğu akarsu ağı yerleşim birimlerinin içerisine gömülmüştür.

Arıcak'ın en fazla yükseltiye sahip olan yerleşmesi Saman mahallesidir. Saman mahallesinin yükseltisi 1200-1500 m arasındadır. Çalışma sahasının doğusunda yer alan Gümüşyaka ve Serinevler mahallesinin yükseltisi kuzeyden güneye doğru eğimle 1300 m'den 1100 m'ye kadar düşmektedir. Mahallelerin kuzey ve kuzeydoğu yönündeki gelişimi dağlık kütle ile çevrili olması sebebiyle engellenmiştir. Bu sebeple gelişim yönü eğimin ve yükseltinin azaldığı güneye ve batıya doğru olmuştur. Gelecekte de yerleşme sınırları ulaşım yolunu takip ederek batı yönünde genişleme göstermeye devam edecektir. En alçak ve düzlük alanda kurulan yerleşim yerleri ise Hürriyet, Vali Göktaoğlu ve Mustafa Çelebi mahalleleridir.

Eğimin en fazla olduğu mahalleler de Serinevler, Gümüşyaka ve Halil Yavuz mahallesidir. Eğimin fazla olması meskenlerin arazi üzerindeki dağılışı üzerinde etkili olup meskenlerin taraçalar üzerinde kurulmasına sebebiyet vermiştir.

Doğu Toroslar, Elazığ'ın Baskil ilçesi yöresinden başlar. 1864 m yüksekliğindeki Hasan Dağı bölgenin en yüksek yeridir. Daha sonra doğuya doğru uzanan dağ sırası, içinden demiryolunun geçtiği çöküntü alanından sonra yeniden yükselir ve 2004 m yükseltili Bulutlu Dağı ile 1925 m yükseltili Karga Dağı'nı oluşturur. Aynı sıra bu noktadan genişler kuzeye doğru alçalarak sürer. Tek tek tepeler arasında geniş düzlükler vardır. Elazığ Ovasının güneyinde Meryemli yöresinde en yüksek nokta 1490 m'dir. Sıra Elazığ ovasının kuzeyinde yeniden yükselir. Beydoğan yöresinde 1724 m'ye çıkarak Keban Barajı çöküntü alanına dek sürer. Çöküntü alanından sonra doğuya doğru önce Asker Dağı'nı sonra Palu ilçesinin doğusunda Gökdere Dağı'nı oluşturup, kuzeye doğru açılarak ilin Bingöl ile sınırını çizer. Burada bulunan Karaboğa Dağları'nın en yüksek noktaları da Elazığ il sınırları içinde kalır. Karaboğa dağlarının güney uzantısı, Murat Vadisinin kuzeyinde Karaömer Dağı ile 2477m yüksekliğe ulaşır (Yurt Ansiklopedisi, 2473).

Doğu Toroslar Yolçatı'dan sonra Sivrice ve Maden ilçelerine doğru uzanır. Buradaki kuzey-güneybatı doğrultusunda uzanan çöküntü olukları arasında Hazar Dağı ile Maden Dağları vardır. Hazar gölünün kuzeyinde Mastar Dağı yer alır. Bu sıra doğuda Murat Vadisinin güneyinde Akdağ ile birleşir. Bingöl il sınırları içinde de devam eden Akdağ'ın en yüksek noktası 2620 m'dir ve Elazığ il sınırlarında kalır. Bu yükselti aynı zamanda Elazığ ilinin de en yüksek noktası oluşturur (Yurt Ansiklopedisi, 2474).

Elazığ'da yayla alanları çok az alan kaplamakla beraber bu yaylalara daha çok Elazığ ilinin doğusunda Bingöl ile sınır oluşturan Karaboğa Dağları, Gökdere Dağları ve Arıcak'ta Akdağ üzerinde rastlanır.

Urfa yöresinde kışlayan göçerler, mayıs sonu ve haziran başlarında Siverek ve Ergani üzerinden Palu çevresine gelirler. Bir bölümü yöredeki yaylalarda kalır, bir bölümü ise Bingöl Dağları'ndaki yaylalara geçerler (Yurt Ansiklopedisi, 2476).

2.2. İklim Özellikleri

Yeryüzünün herhangi bir alanında iklim özelliklerinden söz edebilmek için uzun yıllar boyunca yapılmış rasat değerlerine, bu nedenle de düzenli bir şekilde yapılmış

olan meteorolojik verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu verilerin; inceleme yapılan alanda veya aynı jeomorfolojik özellikler gösteren yakın bir meteoroloji istasyonunda uzun dönemler boyunca ve düzenli olarak tutulmasıyla mümkün olabilmektedir. İklim elemanlarının inceleme gayesi çalışma yapılan alanlarda iklim tiplerinin tespiti ve bundan çıkan sonuçlarla mekândan yararlanmada bilimsel bazı tasniflerle birlikte pratik amaçlar için de sonuçlar çıkarmaktadır. Bu amaçtan yola çıkarak coğrafi mekânın iklim şartlarına bağlı kapasitesi veya potansiyeli de ortaya konmuş olmaktadır. Ziraat, planlama, ulaşım, yerleşme, sulama gibi mekândan faydalanma ile alakalı hemen bütün hayati işler geniş ölçüde iklimle alakalıdır (Arslan, 2002; 53; Erinç, 1985; 255).

Bir sahanın iklim özelliklerinin doğru bir şekilde tespit edilebilmesi için iklim elemanlarını incelemek ve bunların birbirleriyle ilişkileri neticesinde ortaya çıkan sonucu değerlendirmek gerekir. Yöreye hâkim olan iklim hakkında bilgi sahibi olabilmek için o yörenin özelliklerinin bilinmesi ve uzun yıllar ortalama meteoroloji rasat istasyonu verilerine ihtiyaç vardır. İklimin ve hava koşullarının gerçeği yansıtacak, doğru bir şekilde tespit edilebilmesi için kısa mesafede çok sayıda meteoroloji istasyonuna ihtiyaç vardır.

Türkiye’de 7 bölgede toplam 260’ın üzerinde meteoroloji istasyonu mevcuttur. Fakat çalışma sahasını oluşturan Arıcak’ta ikliminin tespit edilebilmesi için meteoroloji istasyonunun olmaması büyük eksikliktir. 1986-1996 yılları arasında Arıcak’ta yalnızca yağış değerleri ölçülmüştür. Bu nedenle araştırma sahasına en yakın olan Palu Meteoroloji İstasyonu uzun yıllar ortalama rasat verilerinden (1965-2016) yararlanılmıştır. Arıcak ve Palu’nun bulundukları konum, sahip oldukları yükselti ve topografya şartları gibi iklim üzerinde belirleyici etkisi bulunan özelliklerin benzerlik ve farklılıkları da göz önünde bulundurularak Arıcak’ın iklimi tespit edilmiştir.

Doğu Anadolu bölgesinde yer alan Arıcak, bölgede hüküm süren kontinental iklim özelliklerini yansıtırken bir taraftan da sahip olduğu morfolojinin etkisi ile kendine has iklim özelliklerine de sahiptir. Kuzeyinde yer alan ve Arıcak’ı kuzeyden çevreleyen Akdağ dağlık kütlelerinin sahip olduğu yüksek irtifa, geçiş mevsimlerinde kuzeyden gelen polar hava kütlelerinin buraya ulaşmasını engelleyerek sıcaklığın düşmesine engel olur ve çevresine göre kısmen daha ılıman hava koşullarının hüküm sürmesine neden olur.

Güneyine doğru yükseltinin azalması ve nispeten daha sade yer şekillerinin hakim olmasıyla Güneydoğu Anadolu Bölgesi üzerinden sokulan sıcak karakterli hava kütleleri özellikle yaz aylarında sahayı etkisi altına almaktadır.

Ayrıca araştırma sahasında bakı yönünün güney, güneydoğu yönlü olması Akdağ'ın güney eteklerinde kurulan Arıcak'ın güneş radyasyonundan doğrudan faydalanmasına neden olmaktadır (Fotoğraf 2).

Fotoğraf 2. Güneyden Arıcak'a Bakış, 2019.

2.2.1. Sıcaklık

Sıcaklığın en önemli iklim elemanı olmasının sebebi, basınç, rüzgâr, nemlilik ve yağış gibi diğer bütün iklim elemanlarını etkileyen bir faktördür. Uzun yıllar aylık ortalama sıcaklık değerlerine göre en soğuk ay -0.2°C ile Ocak ayı, en sıcak ay ise 27.8°C ile Temmuz ayıdır (Tablo 1).

1965-2016 yılları arasında bakıldığı zaman aylık minimum sıcaklığın en düşük ölçüldüğü ay 1972 yılında -26.8°C ile Ocak ayı olmuştur. Aylık maksimum sıcaklığın en yüksek ölçüldüğü ay 2000 yılında 43.8°C ile Temmuz ayı olmuştur.

Son 20 yıllık dönem içinde Ocak ayında aylık ortalama sıcaklık -3°C 'nin altına düşmemiş, genellikle 0°C 'nin üzerinde seyretmiştir. Temmuz ayında ise aylık ortalama sıcaklık genellikle 28°C civarında seyretmiştir. Bu ölçümler kış aylarının nispeten ılıman, yaz aylarının ise sıcak geçtiğini göstermektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Arıcak'ın (Elazığ) Aylık Ortalama Sıcaklık ($^{\circ}\text{C}$) Değerleri (1965-2016)

YIL/AY	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1965			6.5	11.2	18.2	23.8	28.1	29	22.9	11.6	7.2	3.8
1966	5.5	6.5	8.5	13.5	18.2	24.5	28.9	28	21.6	15.8	10.5	5.5
1967	0.1	-5.5	3.4	10.6	17.1	21.2	26.3	26.9	20.7	14.4	6.3	3
1968	-3.1	-3.4	6.1	15.1	18.6	24.2	28.2	26.7	22	13.7	10.4	0.8
1969	1.4	-0.4	7.9	10.4	18.2	23.9	26.5	27.5	21.9	15.2	7	4.1
1970	2.6	4.6	9.3	16	18.6	24.2	28.2	26.7	22	13.7	10.4	0.8
1971	2.4	1.5	8.1	12.2	19.1	22.5	28.6	26.4	24.1	12.7	7.5	-1
1972	-8.5	-5.1	5.9	14.2	16	21.7	28.1	27.1	22.5	17.8	5.9	-0.2
1973	-5.7	2.5	6.6	11.8	19.4	22.7	28	27.8	22.7	16.3	3.4	-2
1974	-5.7	-5.2	7.2	11.1	20.1	25.1	27.7	26.4	19.9	18.5	8.4	3.1
1975	-0.2	-0.9	6.3	15	17.4	24.4	28.1	26.7	21.4	13.4	6.8	-0.3
1976	-2.5	-5.6	2.5	10.6	16.4	21.8	24	25.3	19.4	14	8.8	3.4
1977	-3.6	4.5	7.7	12.7	17	23	26.4	26.1	21.6	11.6	8.2	0.3
1978	0.9	4	8.1	12.1	18.5	21.6	27.5	24.2	21.6	15.3	5.7	4.2
1979	3.6	5.6	8.6	13.6	18.1	22.7	26.5	29.1	24.8	15.5	10.1	1.8
1980	-3.1	-0.4	5.6	12.2	18.2	24.9	29.9	27.8	22.1	15	8.5	3.4
1981	2	3.9	8.6	11.8	15.1	23.6	28.6	27.4	23.7	17.1	6.9	6.1
1982	0.8	-2.4	4.3	13.4	17.4	22.6	25.8	25.9	22.5	15.4	5.8	0.6
1983	-5.2	-1.6	4.7	13	18.2	22.8	27.6	25.9	21.8	14.4	10.1	3.4
1984	2.7	3.7	8.1	12.2	17	23.4	28.4	24.9	23.8	14.9	8	-0.4
1985	3.1	-2.1	-0.2	14.2	20	24.3	26	29	22	13.4	10.2	2.1
1986	1.9	3.6	7.9	14.9	15	22.4	29	29.6	24.6	14.9	5.7	1.9
1987	1.3	3.5	3.2	11.7	19.8	24.3	28.8	26.6	21.3	13.9	6.4	2.9
1988	-0.8	2.3	5.3	12.3	18.2	22.7	27.6	27.1	21.6	14.7	4.3	3.6
1989	-3	1.6	9.8	18.1	20.7	25	29.7	28.5	22.4	14.3	7.8	1.4
1990	-5.6	-0.6	8.1	12.1	18.5	23.7	29.5	26.7	22.1	14.8	8.8	4.2
1991	-0.7	-1.6	7	14.5	17	24.5	28.5	28.2	21.8	15.4	7.9	2
1992	-4.9	-5.3	1.1	12.5	16.7	22	26.3	27.7	20.9	15.7	5.6	-2.4
1993	-3.4	-2.1	5.9	12.4	15.8	22.3	27.5	27.1	22.3	15.4	4.4	4.3
1994	3.4	2.5	8.6	16.7	19.6	24.1	28.9	27.1	24.8	17.4	6.9	-1.3
1995	1.2	3	8.1	12.2	19.3	23.3	27.2	27.2	21.8	14.1	6.6	1.7
1996	2.2	3.5	7.2	11.5	20.2	23.4	29.2	27.3	21.5	14	7.9	7
1997	2.3	-1.6	2.4	10.6	19.4	24.4	26.6	26.8	19.9	14.9	7.7	3.5
1998	-1.8	0.4	6.5	13.7	17.5	24.9	28	27.7	23.1	16.9	11.4	5.1
1999	3.1	4.5	7.4	13.4	19.5	24.7	29.2	28.8	21.9	15.3	7.8	3.6
2000	-0.6	-1.4	4.5	14.6	18.3	24.2	29.9	26.7	21.4	13.8	7.6	2.7
2001	2.3	4.3	11.7	14.2	15.7	24.3	28.8	28.3	23.1	14.9	5.4	4
2002	-3.4	3.9	9	12.1	17.5	23.6	27.5	26.4	22.8	16.3	8.8	-1.6
2003	2.9	1	3.7	12.6	20	23.8	26.7	27.7	21.5	16.6	7.7	2.9
2004	1.4	1.5	9.4	12.3	17.3	23.3	27	26.5	22.3	17.1	8.2	-0.8
2005	0	2	7.7	14.4	18.9	22.5	28.9	28.8	22.0	14.1	6.6	4.1
2006	-0.1	3	9.1	14.2	18.5	26.3	27.6	29.8	21.8	16.4	6.4	0.8
2007	-1.4	2.3	7.8	9.4	20.3	23.8	27.3	27.7	22.7	16.5	7.1	1.7
2008	-5	-3.7	10	15.4	16.4	22.9	27.5	28.4	21.5	14.5	8.3	-0.4
2009	-0.7	3.8	6.7	11.7	17.5	23.7	26.3	24.4	19.8	16.1	7.3	5.6
2010	3.7	5.5	9.8	11.8	19.1	26.2	29.7	29.7	26	16	9.4	5
2011	2.2	2.3	7.9	12.3	16.4	22.8	28.2	27.2	22	14.2	3.9	1.2
2012	0.9	-2.4	3.1	14.2	18.1	25.1	28.1	28.2	23.5	16.5	10	3.8
2013	0.8	4.8	9.1	14.2	18.5	24.1	27.5	27	21.1	13.4	9	-1.5
2014	3	5.4	10.5	15.2	19	24.2	29.1	29	23.1	14.8	6.8	6
2015	0.8	4.3	7.2	11.9	17.8	24.2	28.4	29.1	24.9	15.6	7.7	1.7
2016	-1.1	5.1	9.1	15.5	18.4	24.2	28.5	30	21.1	16.2	6.2	-0.7
Ort.	-0.2	1.1	6.9	13.0	18.1	23.6	27.8	27.4	26.0	15.0	7.53	2.20

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Palu İstasyonu

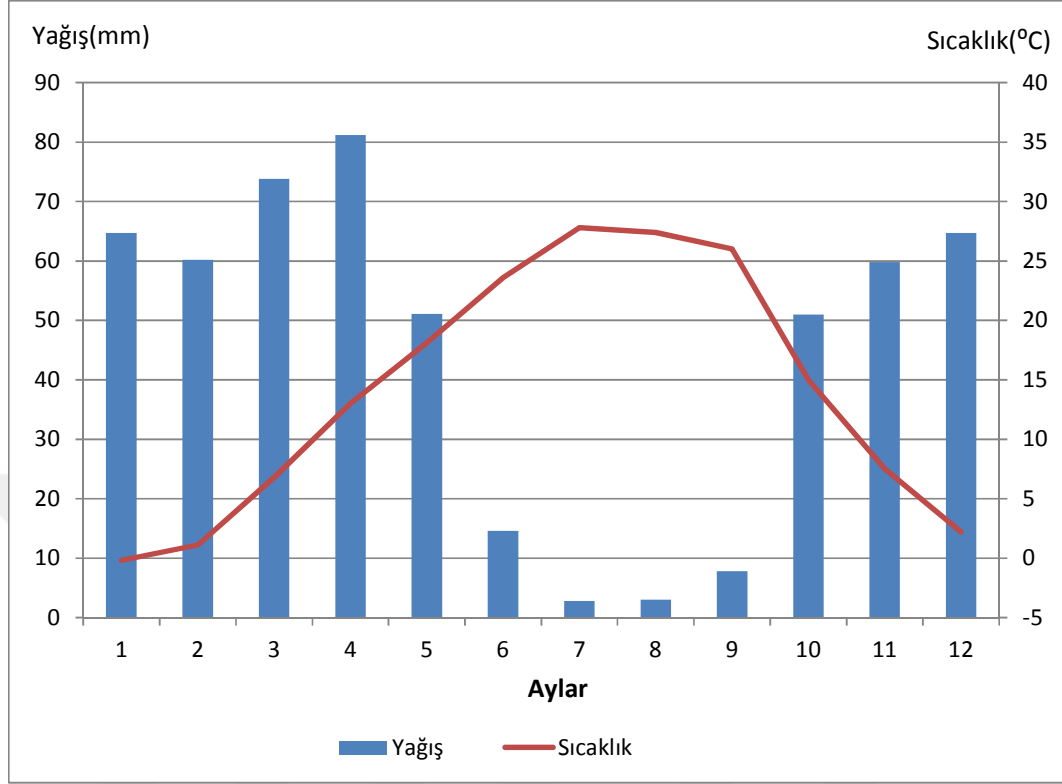
2.2.2. Yağış

Bir sahanın iklimini belirlemede sıcaklıktan sonra gelen en önemli iklim elemanı yağıştır. Sıcaklık ve yağış değerlerinin tespit edilmesi için varsa çalışma sahasındaki meteoroloji istasyonu verilerinden yararlanılır. Arıcak'ta uzun süre meteorolojik değerler ölçülmediği için iklimi ile ilgili detaylı bilgi vermek mümkün değildir. Sahada hâkim olan iklimi tespit edebilmek için yakın çevresindeki meteoroloji istasyonlarından elde edilen veriler ve Arıcak'ın sahip olduğu morfolojik şekillerin etkisi göz önünde bulundurularak çalışma yapılmıştır.

Bulunduğu coğrafi konum itibariyle Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan Arıcak, sahip olduğu iklim özellikleri ile ait olduğu coğrafi bölgenin özelliklerini birebir yansıtmamaktadır. Bir taraftan Doğu Anadolu bölgesine hâkim olan karasal iklim özelliklerini yansıtırken diğer taraftan güneyinde Güneydoğu Anadolu bölgesi ile olan sınır komşuluğu ve Arıcak'ın sahip olduğu morfolojik özellikleri sahada kendine has iklim özelliklerinin meydana gelmesine neden olmuştur. Yağış ve sıcaklık grafiği incelenirken uzun yıllar aylık ortalama sıcaklık değerlerine göre en soğuk ay -0.2°C ile Ocak ayı ve onu takip eden 1.1°C ile Şubat ayıdır. Kış aylarındaki bu sıcaklık ortalaması kışların, Doğu Anadolu bölgesinin birçok yöresine göre nispeten daha ılık geçtiğini göstermektedir. En sıcak ay olan Temmuz ayında ise ortalama sıcaklık 27.8°C 'dir.

En sıcak ay ile en soğuk ay ortalama sıcaklık değerleri arasındaki farkın 28°C olması bulunduğu coğrafi konumun meydana getirdiği karasallık etkisi ile açıklanabilir.

Genel itibariyle Arıcak'ın sahip olduğu yükselti, bakı, orografik özellikler de göz önünde bulundurularak elde edilen meteoroloji istasyonu verilerinin değerlendirilmesiyle sahip olduğu iklim özellikleri açıklanmaya çalışılmıştır. Kışları Doğu Anadolu'nun birçok yöresine göre nispeten ılık, yazları sıcak ve kurak geçmektedir. En fazla yağışı ise ilkbahar ve kış aylarında almaktadır (Grafik 1).

Grafik 1.Arıcak'ta Aylara Göre Yağış (mm) Ve Sıcaklık (°C) Dağılışı

1986-1996 yılları arasında Arıcak'ta sadece yağış değerleri ölçülmüştür (Tablo 2). Bu dönemde yapılan ölçümlere göre aylık toplam yağış değerlerine bakıldığında en fazla yağışı 1987 yılının Aralık (449.6 mm) ve Ocak (374.4) ayında aldığı görülmektedir. Yıllık yağış toplamı 1000 mm'nin üzerindedir. Yıllık yağış ortalaması 1131.5 mm ile oldukça yüksektir. En az yağış alan aylar ise Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarıdır. Bu dönemde yapılan ölçümlere göre Arıcak'ta soğuk ve yağışlı geçen kış aylarının ardından serin ve yağışlı ilkbahar gelir, daha sonra sıcak ve kurak yaz ayları bunu takip etmektedir.

Tablo 2. Arıcak'ın Aylık Yağış(mm) Değerleri (1986-1996)

Yıl/Ay	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1986	196	184.3	55.5	84.6	117.7	29.6	0	0	3.6	74	171.1	229.5
1987	374.4	147.5	270.1	66.4	11.9	3.8	5.8	9.8	2.5	195.6	161.5	449.6
1988	118.3	227	299.5	157.4	53.3	14.7	13.2	10.1	4.3	147.5	115.6	139.1
1989	2.1	18.1	120.5	32.5	1.5	44.3	0	27.3	9.2	118.9	351.8	187.6
1990	100.3	278.6	34.1	130.8	23.6	3.8	0	0	0	32	120.9	56.9
1991	100.3	180.8	211.2	95.1	136.1	7.9	0	0	8.1	93.7	102.1	230.1
1992	63	312.2	46.2	9.9	139.9	44	5.5	0	5.7	21.8	176.7	206.6
1993	100	121.5	127.2	146.7	221.5	17	0	0.6	0	29.4	72	46.7
1994	171.4	223.7	114.1	47.3	81.2	1.9	0	0	6.6	69.3	182.6	150
1995	174.5	110.4	139.4	340.1	74.8	19.3	0	2	3.6	56.4	168.8	4
1996	245	125.2	359.9	134.8	19.6	3.3	0	0	7.5	128.4	8.1	354

Kaynak: Elazığ Meteoroloji Bölge Müdürlüğü

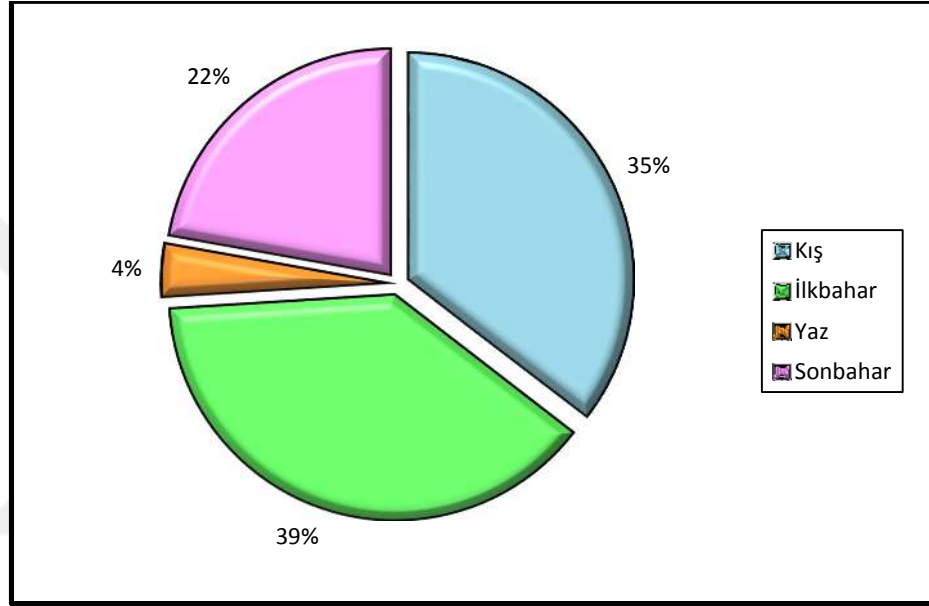
Meteoroloji istasyonundan elde edilen verilere göre ortalama yağış miktarı aylara göre farklılık göstermektedir. Uzun yıllar yağış ortalamasına göre en yağışlı ay 81 mm ile Nisan ayıdır. Aylık ortalama yağış miktarının en düşük olduğu ay ise 2.8 mm ile Temmuz ayıdır (Tablo 3).

Tablo 3. Arıcak'ın Yıllara Göre Aylık Ortalama Yağış (Mm) Değerleri (1965-2016)

YIL/AY	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1965			56.1	71.1	7.2	7.5		13.1	1.3	84.5	66.2	100.1
1966	190.4	34.1	69.8	81.9	68.7	1.9		4.7	31	6.6	82.2	115.1
1967	53.5	51.4	130.8	114.6	83.7	10.4	4.8	2.8	20.4	132.6	118.9	74.4
1968	151.8	45.4	78.5	52.7	146	13.8	2.2	9.2	11	55	119.4	79.6
1969	103.8	72.9	135	117.4	69.5	20.9	2.3		0.3	65.4	42.4	63.1
1970	34.8	77.6	80.4	27.2	43.4	1.8	7.1		0.3	29.4	89.7	94.3
1971	3.9	71.6	125.7	75	28.4	24.1		0.3		42.9	57.5	74.1
1972	35.2	30.3	15.2	128.4	134.3	37.6	5.2	1.1	3.1	21.1	63.5	5.2
1973	102.1	53.9	38.8	83.8	5.5	20.1			0.1	22	93.5	73.4
1974	115	11.8	141.4	74.4	19.3	8.3	4.3	0.6	22	8.1	55.1	128.6
1975	46.1	96.2	43.9	139.2	53.2	3.9	6.2		15	3.4	47.6	59.4
1976	140.2	44.3	51.7	160.7	79.3	19.3	8.5		11.5	114.6	50.1	55.3
1977	32.4	38.5	79.5	53.4	67.5	9.2			3.9	21.2	11.3	136.4
1978	62.3	121.6	86.2	51.5	5.7	27.6			0.2	27.3	2	49.7
1979	95.5	47.9	51.1	79.5	45	32.6	2.5	0		99.5	120.5	108.4
1980	53.6	24.8	125.8	62.5	30.9	1.3	0.7		0	17.1	93.8	134.4
1981	91.1	83.9	54.1	67.6	85.7	9.9	3.3		1.8	23.6	36.7	52.5
1982	43.9	34.2	76.2	199	64	38.6	0.4	0.1	0.5	1.9	27.8	34.8
1983	54.4	91.1	35.8	38	89	8.4	0	5.2	12	48.4	88.9	26.2
1984	39.8	33.2	97.5	71.4	37.8	6.9	2.9			19.2	79	38.5
1985	12.8	90.5	38.3	77.9	31.2	1.5	0.8		0	52.5	39.8	55.5
1986	30.2	80.2	41	50.7	79.1	36.5	0	0.8	2.4	64.3	68.9	73.7
1987	96.1	79	114	66.2	10.3	3.6	0.8	0.3	0.6	11.4	77.1	223.9
1988	40.8	63.1	123.2	138.6	33.7	15.8	14.8	18.8	7	125.6	40.8	52.4
1989	0.4	14.6	27.2	14.5	5.2	20.9		24.8	16.2	104.6	107.9	47.2
1990	71.2	80.4	11.2	98.2	10.9	9.7	5			30	64.2	22.7
1991	47.9	80.1	166.2	54.1	90.5	5	1.6		0.8	50.3	51.5	77.1
1992	25	139.4	24.5	16.1	88.4	12.8	0.6	0	14	38.2	100.3	127.2
1993	31.6	76.6	38.6	119.3	133.2	6.9		0.4		32.5	77.2	19.3
1994	62.8	55.1	46.5	51.8	29.9	23.5	2		1.5	33.6	122.2	72.9
1995	75.3	67.8	83.1	97	62.4	26.8		9.3	12.2	38.5	83.4	4.1
1996	88.7	46	92.5	133.4	28.9	2	1.4		8	88.5	12.9	108.1
1997	20	91.9	106.3	75.3	41.7	6.3			34.6	112.5	30.3	40.2
1998	41.2	39.8	135.8	104.8	104.1	22.7	21.3	7.2	9.2	8.9	59	48.5
1999	22	42.4	71.7	56.7	6.9	6.3	4.1		1.1	36.8	4.4	50.5
2000	106.9	66.2	64.2	40.3	33.3			13.2	19.9	57.7	1.2	59
2001	5.2	41.2	88.6	129.6	127.5	5.9	6.3	6		46	41.7	96.9
2002	69.8	43.5	68.3	68.9	28.5	12.2	5		7.5	25	30.2	69
2003	36.8	135.6	128.2	108.2	4.4	17	0.4			97.1	72.3	70.2
2004	183.6	102.2	16.8	129.1	90.7	10.9			0.2	11.9	89.6	11.9
2005	38.6	15.2	63.5	72.9	13.8	22.6		8.4	5.4	109.2	68.3	43.1
2006	43.2	71.3	92.6	126.8	30.3		5.4		8.1	119.8	71.7	11.3
2007	42.3	67.4	96.2	123	59.3	13.5	13.5	3.4		18.9	65.1	54.2
2008	125	49.1	43.1	20.2	41.2	17		1.5	23.5	42.6	57.9	54.4
2009	30.4	95.1	77.7	55.5	10.3	32.4	2.5	8.1	29.9	102.4	58.4	72.1
2010	130.3	30.3	126.7	63.8	41.5	7.2			4.8	30.1	0.1	66.4
2011	25.8	52	54	174.6	83.2	37.4	2.4	0.6	5.6	2.2	61.2	20.2
2012	67.2	79.6	51	76.8	50.6	10.6	0.6			41.4	82.4	96.6
2013	96	42.4	52.2	36	43.2	0.2			2.8	7.2	32.6	0.6
2014	0.2	36.8	38.6	9.8	1.8	21.2	4.2	17	37.4	108.8	51.6	13.6
2015	107.4	24.1	37.9	54.8	34.2	25				162.8	7	24.6
2016	140.4	68.8	48.6	29.8	46.2	22.8	3		22.2	0.4	36	75.4
Ort.	64.71	60.2	73.8	81.2	51.1	14.6	2.8	3.0	7.8	51.0	59.8	64.7

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Palu İstasyonu

Yağışın yıl içinde mevsimlere dağılışını incelediğimizde en fazla yağışın %39 ile ilkbahar ayında düştüğünü görmekteyiz (Grafik 2). İlkbaharı takiben en fazla yağış düşen diğer mevsim ise %35 ile kış ayıdır. %22'lik oran ile de bunu sonbahar takip etmektedir. En az yağış ise %4 ile yaz mevsiminde düşmektedir. Bu değerlendirme sonucunda yazların kurak, kış ve bahar aylarının ise yağışlı geçtiğini görmekteyiz.

Grafik 2. Arıcak'ta (Elazığ) Yıllık Yağış Tutarının Mevsimlere Dağılışı

2.3. Bitki Örtüsü Özellikleri

Bitki coğrafyası ile ilgilenen coğrafyacılar yeryüzü şekilleri, iklim su ve toprak şartlarına bağlı olarak bitkilerin bir araya gelerek yeryüzünde oluşturdukları bitki topluluklarını (bitki örtüsünü) doğal ortam-insan etkileşimi kapsamında ele almaktadırlar (Özçağlar, 2009; 63).

Günümüzde, Elazığ il sınırları içinde tahripten arda kalmış meşe ormanlarının en çok görüldüğü yerler Karakoçan (38566 ha), Arıcak (23671 ha) ve Palu (22488 ha) ilçeleridir. Bu alanlarda orman kalıntılarının çok fazla tahrip edilmeden kalmaları, buraların oldukça engebeli bir topografyaya sahip bulunması ve ana yollardan uzak olmaları ile açıklanabilir (Mor, 2008: 127).

Uzun süren kış aylarında, hesapsız kesmeler ve bazı yerlerde hayvanların da yaptıkları tahrip sonucunda Doğu Anadolu, ağaçlı bitki toplulukları bakımından pek fakirdir ve çeşitleri de azdır (Saraçoğlu, 1989: 19). Ülkemizde orman örtüsü genellikle

batı ve güney bölgelerinde görülürken Doğu Toroslarda meşe ormanları hakimdir. Arıcak'ın kuzeyindeki dağlık kütleyi oluşturan Torosların Doğu uzantısı olan Akdağ çevresinde de meşe ormanları geniş alan kaplamaktadır. Meşelik alanların üst katında ise çayırlar göze çarpmaktadır.

Bitki örtüsünün 2000 metrelere kadar orman görünümünden ziyade, seyrek ağaçlıklar halinde meşelik alanlarla kaplı olduğu, üst katında ise çayırlardan oluştuğu söylenebilir. 2000 m'nin altındaki yerlerde yine tahrip edilmiş yer yer meşelikler ve bozkırlar iç içe geçmiş vaziyette bulunmaktadır (Fotoğraf 3).

Fotoğraf 3. Arıcak'ta Bitki Örtüsünü Oluşturan Meşeliklerden Bir Görünüm, 2019

Fotoğraf 4. Mustafa Çelebi Mahallesi'nden Sahanın Batısına Doğru Bakış

Karvere tepesinin eteklerinden güneybatıya doğru akmaya başlayan Karanlık dere de bu akarsu ile birleşir ve Arıcak deresini meydana getirirler.

Bu akarsular yıl boyunca akış göstermekle beraber muhtelif zamanlarda akış düzeninde değişiklikler görülmektedir. Yaz aylarında kuraklık yaşanması sebebiyle akarsuların debisinde düşüş yaşanmaktadır. İlkbaharda ise kışın yağan karların erimeye başlaması ve ilkbahar yağmurlarıyla akarsuların debisi yıl içindeki maksimum seviyeye ulaşmaktadır. Akış düzenini etkileyen bir diğer faktör ise aktığı yatak boyunca arazinin eğim derecesinin değişiklik göstermesidir. Yukarı çığırda eğim fazla olduğundan daha hızlı akış gösteren akarsu orta çığıra geldiği zaman düzlük alana kavuşmuş, yatak eğimi azalmış ve akış hızı da azalmış olur.

Fotoğraf 5. Kuzeyden Güneye Doğru La Deresinden Bir Görünüm

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.ARICAK'IN NÜFUS COĞRAFYASI

Coğrafya biliminde bütün konuların öznesi insan olduğu gibi, bütün mekânsal düzenlemeler ve değişiklikler de nüfusa bağlı olarak değerlendirilmektedir. Bu durum nüfusun analiz edilip, değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Nüfusun seyri/hareketleri, nüfusun büyüklüğü, yapısı/biçimi ile dağılışı/yoğunluğu nüfusun temel değişkenlerini oluşturmaktadır (Canpolat, Hayli, 2017; 183).

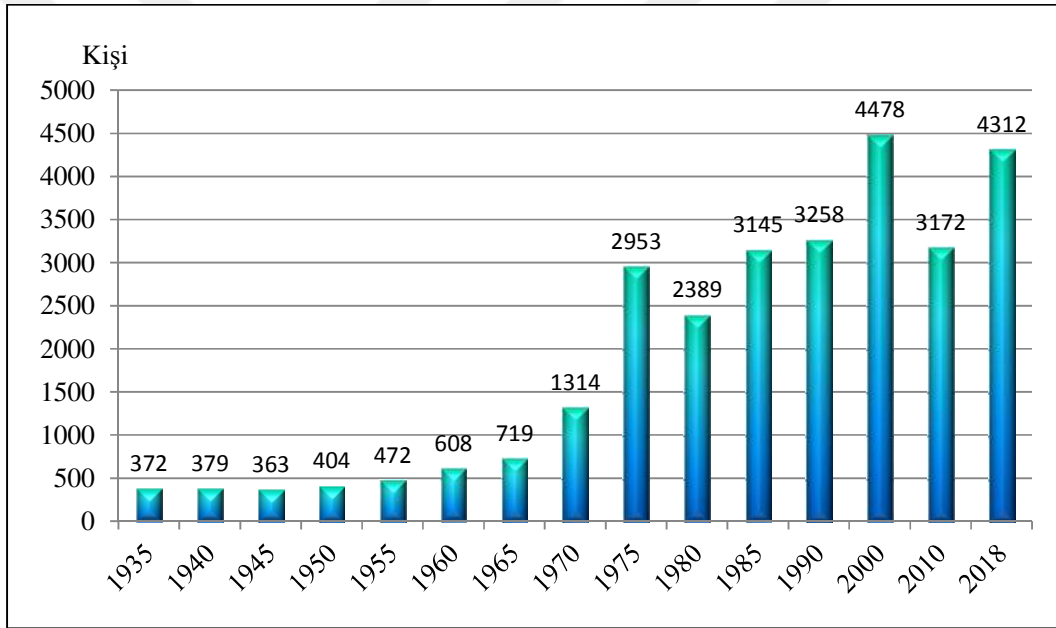
. Nüfus sayımları sonucunda nüfusun sahip olduğu demografik, toplumsal ve ekonomik özellikler ile göçler ve bunların meydana getirdiği sonuçlar, nüfusun doğal çevre ile olan karşılıklı ilişkileri, yeryüzündeki dağılışı nüfus coğrafyasının çalışma konularını oluşturmaktadır. Yeryüzünün farklı morfolojik birimlerden oluşması nüfusun dünya üzerindeki dağılışının aynı oranda olmasını engellemiştir. Çalışma sahasını oluşturan Arıcak'ın da farklı morfolojik birimlerden oluşması nüfus dağılışı, yoğunluğunu ve doğal ortamla olan karşılıklı etkileşimini etkilemiştir. Çalışma sahası içerisinde dağlık alanlarda nüfus seyrek bir dağılışı gösterirken tarıma da elverişli olan alçak plato sahasında nüfus yoğunluğu fazladır.

Arıcak'ta mahallelerin yer seçimlerinin farklı morfolojik birimler üzerinde olması her mahalledeki nüfusun dağılışı ve yoğunluğunu da etkilemiştir.

Cumhuriyet tarihinde ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapılmış fakat ayrıntılı bir sayım yapılmamıştır. Bir sonraki sayım 1935 yılında yapılmış ve köy, kasaba ve şehir nüfuslarının tamamı sayılmıştır. 1935 yılından sonra 1990'a kadar her 5 yılda bir tekrarlanmıştır. Bu tarihten itibaren 10 yılda bir sayım yapılması kararı alınmıştır. 2007 yılından itibaren ise Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine geçilerek her yıl sayım yapılmaya başlanmıştır. Sayımlar TÜİK tarafından yapılmakta olup sayım verilerine de TÜİK internet sitesinden ulaşılmaktadır. Nüfus coğrafyası kapsamında Arıcak'ın geçmişten günümüze sahip olduğu nüfusun gelişimi, hareketleri, yoğunluğu dağılışı sosyal ve ekonomik nitelikleri TÜİK'ten alınan verilerle demografi ve istatistikten yararlanılarak açıklanacaktır.

3.1. Nüfusun Gelişimi

1960 yılına kadar Karabegan denilen çalışma sahasının 1960 yılı nüfusu 608 kişidir. 1960 yılından sonra Arıcak ismiyle bilinen çalışma sahasında 1972 yılında ilk kez belediye teşkilatı kurulmuştur. 1987 yılında ise ilçe olmuştur. Bu tarihe kadar Arıcak, Elazığ'ın Palu ilçesine bağlı bir yerleşim birimiydi. 1970 yılında 1314 kişi olan Arıcak nüfusunun, Saman (359) ve Gümüşyaka (559) köylerinin Arıcak'a katılmasıyla 1972'de belediye teşkilatı kurulduktan sonraki 1975 sayım yılında 2953 kişi olduğu görülmektedir. Arıcak ilçe olduktan sonra ise araştırma sahasının sınırlarını oluşturan ilçe merkezinin 1990 yılı sayımında nüfusu 3258 kişi olarak belirlenmiştir (Grafik 4).

Grafik 3. Arıcak'ta (Elazığ)Yıllara Göre Nüfus Gelişimi (1935-2018)

Arıcak'ta 1935 yılı ile 1970 yılı arasında nüfusun tarihsel gelişiminde belirgin bir artış gözlenmemiştir. 1975 yılında merkezi Arıcak köyü olmak üzere Saman ve Gümüşyaka köyleri ile birleşerek belediye teşkilatı kurulduktan sonra yerleşim yerinin nüfusu 1314'ten 2953'e yükselmiş grafikteki ilk belirgin artış bu şekilde gerçekleşmiştir. Diğer önemli artış 1990-2000 döneminde gerçekleşmiştir. Nüfus 3258 kişiden 4478 kişiye yükselerek 1220 kişilik bir artış göstermiştir. Bu artış elbette yalnızca doğal bir nüfus artışı değildir 2000 yılında yapılan yerel seçimlerden dolayı oluşan suni bir artıştır. 2000 yılından sonra nüfus azalma eğilimi göstermiştir. Bu eğilim 2018 yılına gelince tekrar ivme kazanarak artış göstermiştir. 2017 yılına göre nüfus,

1087 kişi artarak 2018 de 4312'ye ulaşmıştır. Bu artışında sebebi 2019 yılında yapılacak olan yerel seçimlerdir.2019 yılında yapılacak olan yerel seçimin etkileri 2018 yılı içerisinde ikametgâh yerlerinin Arıcak'a alınması neticesinde ADNKS sonuçlarına yansımıştır (Tablo 4).

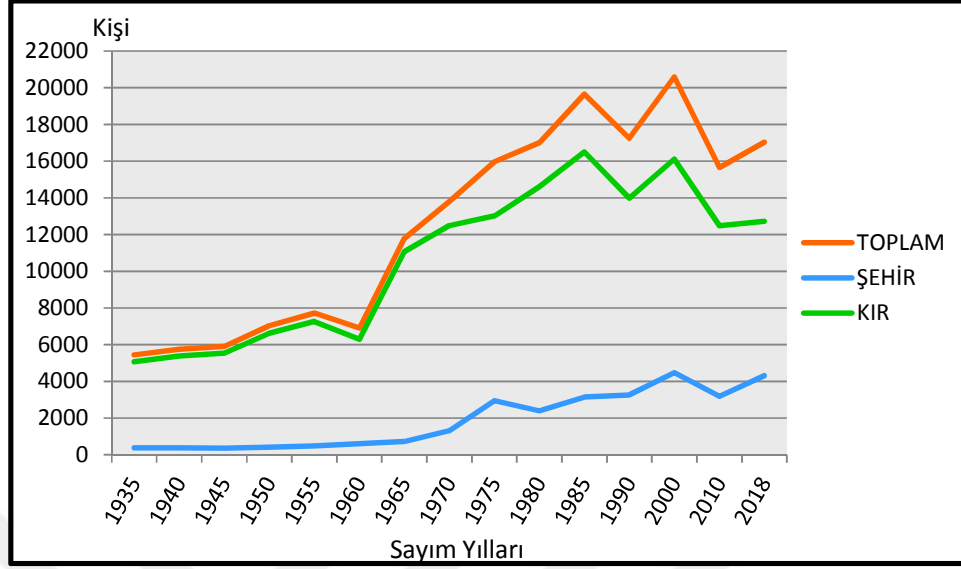
Tablo 4. Arıcak'ta 2017-2018 Yıllarında Mahalle Nüfusları

Mahalle Adı	2017	2018	ARTAN (Kişi)
Saman Mah.	258	603	345
Hürriyet Mah.	420	554	134
SerinevlerMah	503	635	132
Mustafa Çelebi Mah.	406	540	134
Vali Göktaoğlu Mah.	472	609	137
Halil Yavuz Mah.	321	394	73
Gümüşyaka Mah.	374	417	43
Simserkis Mah.	471	560	89
TOPLAM	3225	4312	1087

Kaynak: Arıcak İlçe Nüfus Müdürlüğü

Kısacası 1975 yılından sonra nüfusun gelişim grafiğine yansıyan her ciddi miktardaki artışın esas sebebi siyasi olmuştur. 1972 yılından sonra idari sınırlarda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. İdari olarak belediyenin hizmet alanı sınırlarına katılan ya da çıkarılan herhangi bir yerleşim birimi olmamıştır. Bu durum göz önüne alındığı takdirde Arıcak'ın gerçek nüfusunun 3 binin üzerine çıkmadığı anlaşılmaktadır.

Araştırma sahasını oluşturan Arıcak ilçe merkezi nüfusunun ilçenin toplam nüfusu içerisindeki payı oldukça düşüktür. Arıcak ilçesi nüfus yapısını belirgin bir şekilde kırsal nüfus oluşturmaktadır. Kır nüfusu bütün yıllarda belirgin bir farkla şehir nüfusunun üzerinde seyretmiştir (Grafik 5, Tablo5).

Grafik 4. Arıcak'ın (Elazığ) Yıllara Göre Şehir-Kır nüfusu (1935-2018)

Tablo 5. Arıcak'ın (Elazığ) Şehir- Kır Nüfusu (1935-2018)

Sayım Yılları	TOPLAM	ŞEHİR	KIR
1935	5438	372	5066
1940	5754	379	5375
1945	5895	363	5532
1950	7030	404	6626
1955	7727	472	7255
1960	6904	608	6296
1965	11785	719	11066
1970	13806	1314	12492
1975	15973	2953	13020
1980	17002	2389	14613
1985	19654	3145	16509
1990	17246	3258	13988
2000	20596	4478	16118
2007	16466	3392	13074
2008	16937	4039	12898
2009	16039	3380	12659
2010	15652	3172	12480
2011	15395	3096	12299
2012	15512	3359	12153
2013	15691	3342	12349
2014	15306	3232	12074
2015	14851	3154	11697
2016	14723	3191	11532
2017	14570	3225	11345
2018	17028	4312	12716

Kaynak: DİE Genel Nüfus Sayımları, TÜİK, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

1940-1945 döneminde nüfus artış hızı %8,62 iken 1945-1950 döneminde %21,40 olmuştur bunun sebebi 1945 yılında II. Dünya Savaşı'nın bitmesi ile silahaltına alınan nüfusun geri dönmesidir. Türkiye'de ki yerleşmelerin genelinde görünen bu durum Arıcak gibi küçük bir köy yerleşmesinde de kendini göstermiştir (Tablo 6).

1970-1975 döneminde nüfus artış hızı %161,94'dür bu artışın sebebi yerleşmenin 1972 yılında belediye teşkilatına kavuşmasıdır yani alınan idari bir karar sonucu artış hızı fazladır. 1970-1975 döneminde nüfus 1500 kişinin üzerinde artmıştır. Bir sonraki dönem 1975-1980 döneminde %42,38'dir. Bu dönemde nüfus 564 kişi azalmıştır aslında %42,38 değerine incek kadar ciddi bir nüfus kaybı yok fakat bir önceki dönem artış hızı yüksek olduğu için bu döneme yansıması ciddi olmuştur.

1980-1985 yılında nüfus artış hızı %54,98 'e yükselmiştir. Bu durumun sebebi erken yaşta evlilik ve yüksek doğum oranlarıdır. Arazinin engebeli olması var olan tarımsal alanın mevcut nüfusa yetersiz gelmesi zaten az olan tarımsal alanların miras yoluyla bölünmesi ve ekonomik kaynakların kısıtlı olması gibi sebeplerle Adana, İstanbul, Ankara gibi büyük şehirlere göç başlamıştır. Göç ile nüfus kaybeden Arıcak'ın 1985-1990 döneminde nüfus artış hızı %7,05'e gerilemiştir.

Tablo ve grafiklere bakıldığında dikkat çeken başka bir sıçramanın 2000 ve 2018 yıllarında olduğu görünmektedir bu durumun tek bir izahı vardır yerel seçimlerin olması sebebiyle Arıcak dışında yaşayan Arıcaklıların ikametgâhlarını Arıcak'a almalarıdır. Bu durum sonucunda da nüfus artışı hız kazanmıştır.

Tablo 6. Arıcak'ın (Elazığ) Yıllara Göre Nüfus Artış Hızı ve Nüfus Artış Oranı

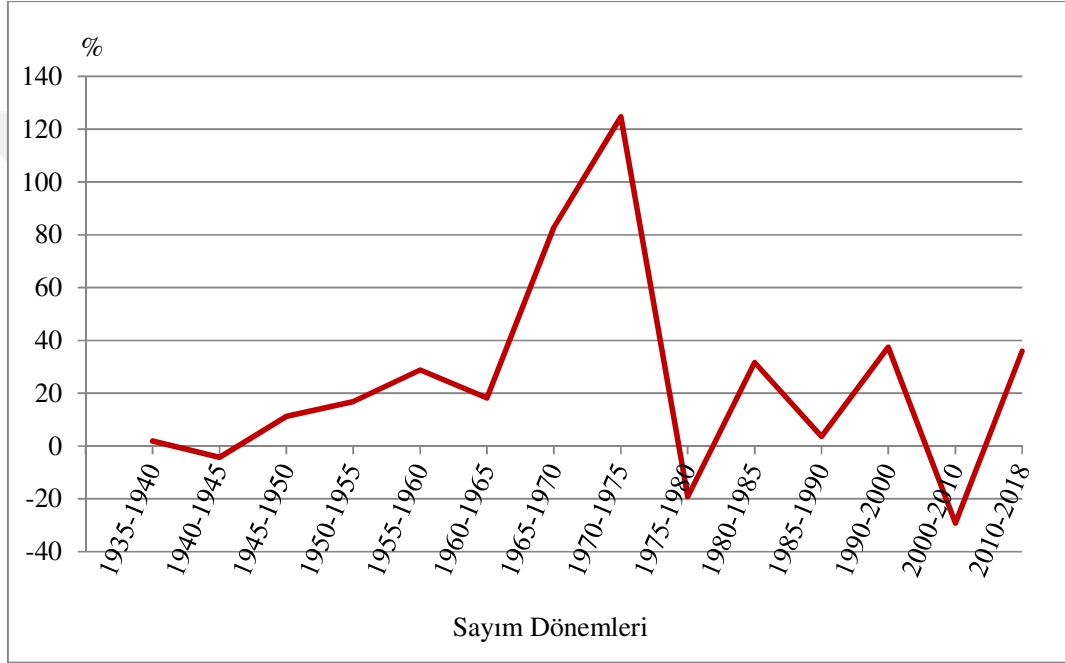
YILLAR	Nüfus Miktarı (Kişi)	Sayım Dönemleri	Nüfus Artış Hızı(‰)	Nüfus Artış Oranı (%)
1935	372	...	...	...
1940	379	1935-1940	3.72	1.88
1945	363	1940-1945	-8.62	-4.22
1950	404	1945-1950	21.40	11.29
1955	472	1950-1955	31.11	16.83
1960	608	1955-1960	50.63	28.81
1965	719	1960-1965	33.53	18.25
1970	1314	1965-1970	120.59	82.75
1975	2953	1970-1975	161.94	124.73
1980	2389	1975-1980	-42.38	-19.09
1985	3145	1980-1985	54.98	31.64
1990	3258	1985-1990	7.05	3.59
2000	4478	1990-2000	63.61	37.44
2010	3172	2000-2010	-34.48	-29.16
2018	4312	2010-2018	38.38	35.94

Kaynak: DİE (1927-1960), TÜİK (1965-2000), ADNKS (2007-2018).

Nüfus sayımları arasında insanların maksatlı olarak yer değiştirmeleri yerleşmelerin gerçek nüfuslarının ortaya çıkarılmasını olumsuz yönde etkilemektedir (Özçağlar, 2009: 97). Nüfus sayımları, bir yerde yaşayan nüfusun sadece niceliğini belirlemek amacıyla değil niteliğini, sosyal ve ekonomik özelliklerini de tespit etmek ve bu doğrultuda planlama yapmak amacıyla yapılmaktadır. Söz konusu olan araştırma sahasında yerel seçimlerin olduğu her yıl nüfus sayımında olağanın üzerinde bir nüfus artışının olması ve ertesi sayım yılında artış miktarının aynı şekilde azalmasının ADNKS verilerine yansımaları sonuçların sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesine engel teşkil etmektedir.

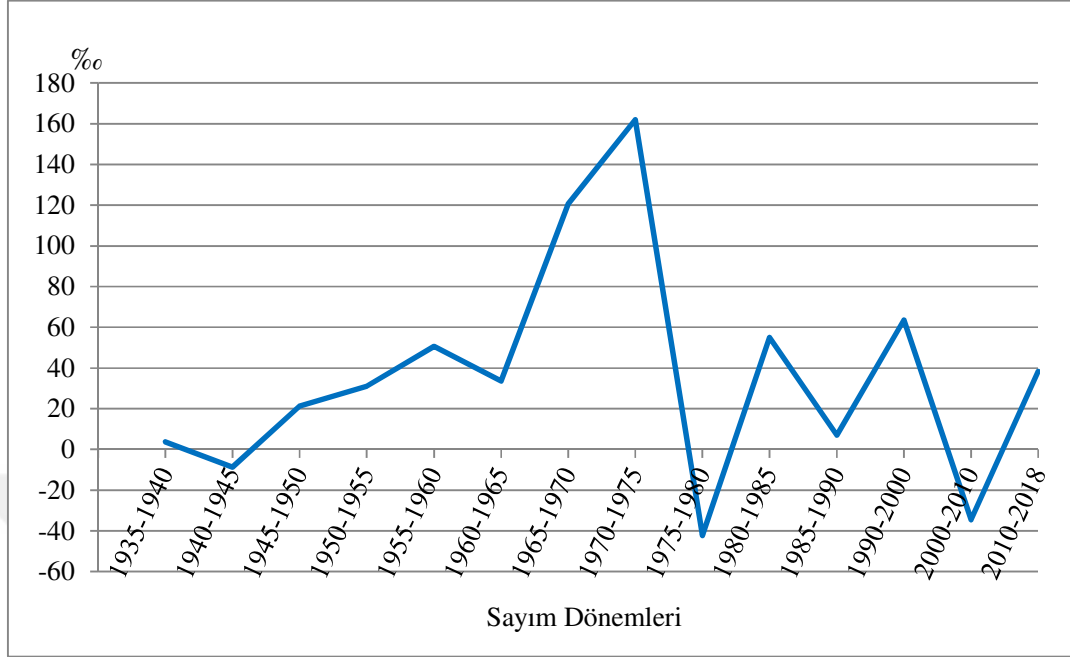
Arıcak'ta nüfus artış oranına baktığımızda 1970-1975 dönemi dikkat çeker. 1965-1970 döneminde %82,75 olan nüfus artış oranı 1970-1975 döneminde %124,73'e yükselmiştir (Grafik 5). Bu dönemde nüfus artış oranının %100'ün üzerine çıkmasının

sebebi 1972 yılında Arıcak'ın idari yapısında meydana gelen değişikliktir. Saman ve Gümüşyaka köylerinin Arıcak ile birleşerek, merkezi Arıcak olan belediye teşkilatının kurulmasıyla nüfusun artış oranında da sıçrama meydana gelmiştir. Sonraki dönemde nüfus artışı normal seyrine döner. 1987 yılında ilçe olduktan sonra yakın çevresinden aldığı göç ile nüfusundaki artış oranı 1990-2000 döneminde %37'yi aşmıştır. Bu dönemden sonra da dikkat çekici bir artış ya da azalış olmadan günümüze kadar

Grafik 5. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfus Artış Oranı

Arıcak'ın nüfus artış hızı grafiğini incelediğimiz zaman nüfus artış oranı grafiği ile paralellik gösterdiğini görmekteyiz (Grafik 6). 1970-1975 döneminde nüfus artış hızı, idari yapının değişmesi sebebiyle %161,94'e yükselmiştir. Bir sonraki dönemde aynı miktarda nüfus artışı yaşanmadığı için nüfus artış hızı %42,38'e düşmüştür. 1980 yılında 2389 olan nüfusun 1985'de 3145 kişiye yükselmesiyle nüfus artış hızı tekrar ivme kazanarak %54,98'e çıkmıştır. Yerel seçim yıllarında nüfus miktarının olağanın üzerinde bir artış gösterip ertesi yıl normal seyrine dönmesi nüfus gelişimindeki, nüfusun artış oranındaki ve nüfusun artış hızındaki değişiklikleri açıklamaktadır. Nüfusun artış hızı hesaplanırken değerlendirmenin bir önceki döneme göre yapılması grafikteki dalgalanmayı meydana getirmiştir.

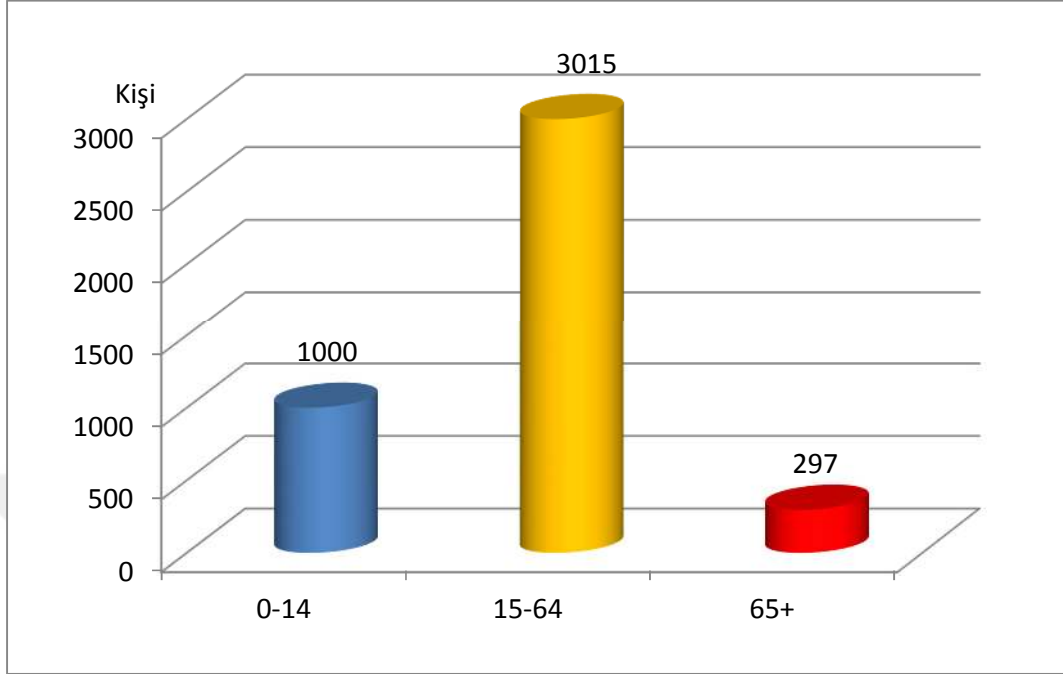

Grafik 6.Arıcak'ın (Elazığ) Nüfus Artış Hızı

3.2.Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Yapısı

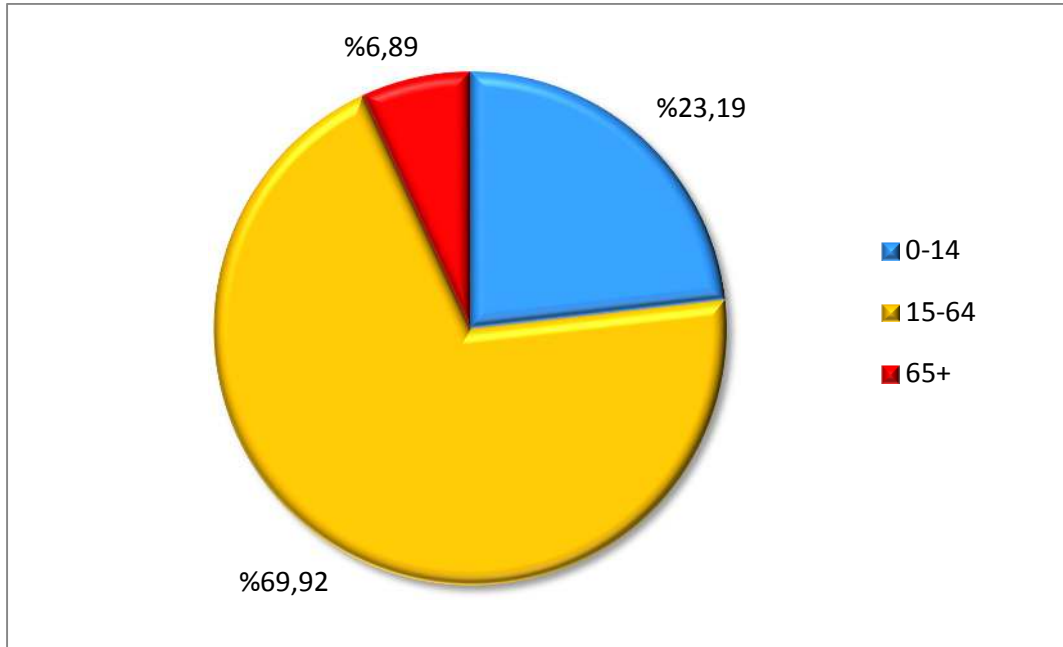
Bir yerleşim alanının nüfus yaş kompozisyonu, doğum, ölüm ve göç gibi nüfusun üç temel değişkeni ile şekillenir. Dönemsel olarak gelişen süreçler, bu değişkenleri doğrudan doğruya etkiler. Nüfusun yaş durumunun tespiti, mevcut durumun değerlendirilmesi, planlanması, yatırım ve doğacak ihtiyacın belirlenmesinde önemli bir unsurdur (GÜNER, 2012, s.86).

Nüfus yaş gruplarına göre sınıflandırılırken 3 ana gruba ayrılmaktadır. 0-14 yaş grubunu çocuk nüfus, 15-64 yaş grubunu yetişkin (aktif) nüfus, 65 ve üstü yaş grubunu ise yaşlı nüfus oluşturmaktadır. Arıcak'ta 2018 yılı nüfusun yaş gruplarına dağılımı incelendiği zaman genç ve dinamik bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. 0-14 yaş grubundaki nüfus 1000 kişi, 15-64 yaş grubu 3015 kişi ve 65 yaş ve üzeri nüfus 297 kişiden oluşmaktadır (Grafik 7).

Grafik 7. Arıcak'ta (Elazığ) Nüfusun Yaş Gruplarına Dağılımı (2018)

Yaş gruplarının toplam nüfus içerisindeki oranlarına bakıldığında zaman toplam nüfusun %23,1'ini çocuk yaştaki nüfus, %69,9'unu yetişkin nüfus ve %6,8'ini ise yaşlı nüfus oluşturmaktadır (Grafik 8).

Grafik 8. Arıcak'ta (Elazığ) Nüfusun Yaş Gruplarına Dağılım Oranları(%),2018

Yaş gruplarının dar aralıklı dağılımına bakıldığında 2018 yılı sayımına göre 4312 kişi olan nüfus içerisinde %11,90 ile 25-29 yaş grubu en fazla orana sahiptir. Bu yaş grubunda 272 erkek 241 kadın nüfus bulunmaktadır. En düşük oran ise %0,16 ile 90+ yaş grubuna aittir. Bu yaş grubunda erkek nüfus bulunmamakla beraber 7 kadın nüfus yaşamaktadır (Tablo 7).

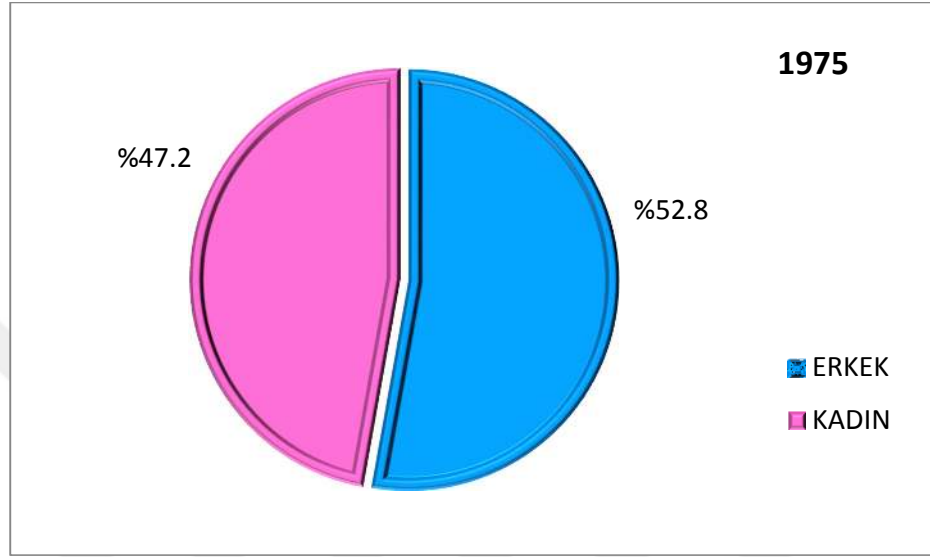
Tablo 7. Arıcak'ta (Elazığ) Nüfusun Dar Aralıklı Yaş Gruplarına Dağılımı(2018)

YAŞ GRUPLARI	TOPLAM	ORAN
0-4	362	8.40
5-9	289	6.70
10-14	349	8.09
15-19	363	8.42
20-24	427	9.90
25-29	513	11.90
30-34	405	9.39
35-39	314	7.28
40-44	245	5.68
45-49	252	5.84
50-54	187	4.34
55-59	180	4.17
60-64	129	2.99
65-69	99	2.30
70-74	88	2.04
75-79	51	1.18
80-84	29	0.67
85-89	23	0.53
90+	7	0.16
TOPLAM	4312	100.00

Kaynak: TÜİK,2018.

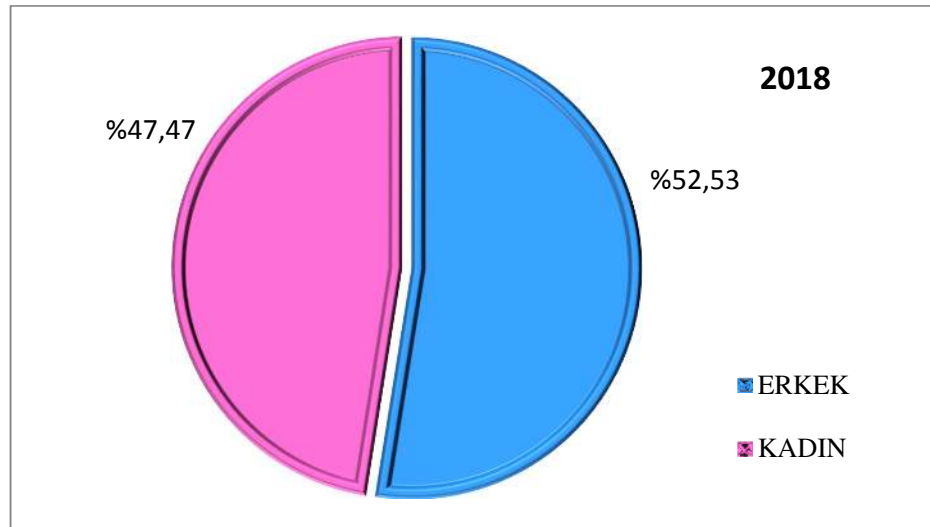
Arıcak'ta nüfusun cinsiyet oranı %1106'dur (2018). Her 1000 kadına 1106 erkek düşmektedir. Nüfusun cinsiyet oranının en yüksek olduğu yaş grubunu %1511 ile

20-24 yaş grubu oluşturmaktadır. Cinsiyet oranının en düşük olduğu yaş grubu ise %0 ile 90+ yaş grubudur (90+ yaş grubunda erkek nüfus yoktur). (Nüfusun Cinsiyet Oranı = $\frac{\text{Erkek Nüfus}}{\text{Kadın Nüfus}} \times 1000$) (Doğanay 1994: 225).

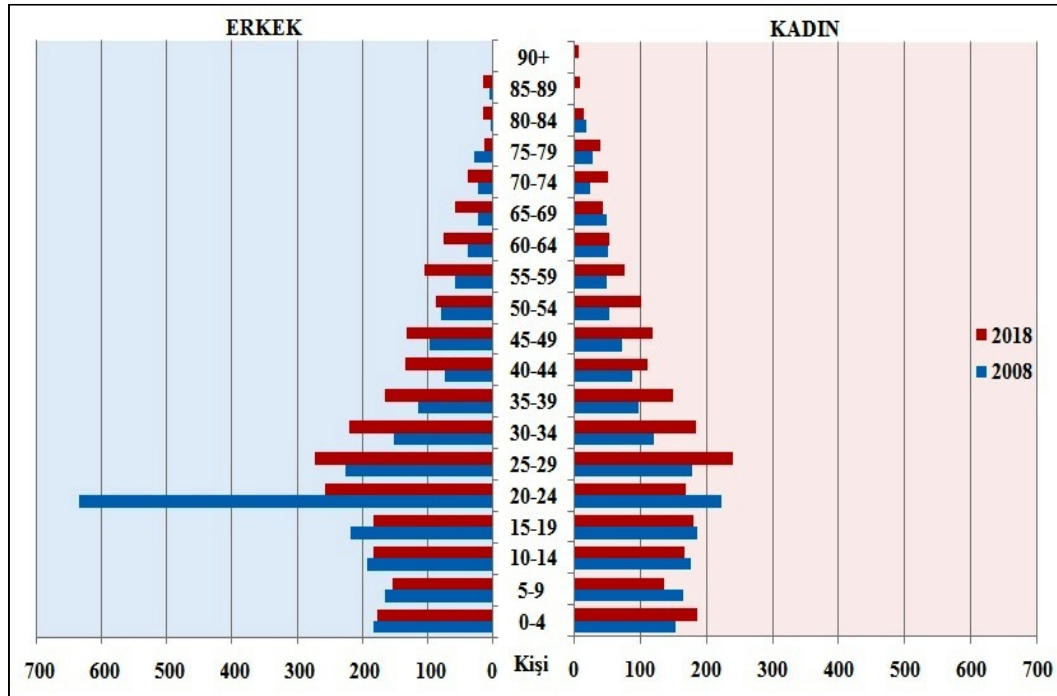
Grafik 9. Arıcak'ta (Elazığ) Nüfusun Cinsiyet Oranları (1975)

Günümüzde ise toplam nüfus içindeki erkek nüfusun payı %52.53 (2265 kişi) iken kadın nüfusun payı %47,47 (2047 kişi)'dir. (Grafik 10). Nüfusun cinsiyet oranları 1975'ten günümüze önemli bir farklılık göstermemiş, kadın ve erkek nüfusa ait payların dengeyi koruduğu görülmüştür.

Grafik 10. Arıcak'ta (Elazığ) Nüfusun Cinsiyet Oranları (2018)

Yaş gruplarının dar aralıklı dağılımı ile elde edilen nüfus piramitleri ait oldukları yer ile ilgili nüfusa ait yaş gruplarındaki nüfus dağılımı, cinsiyet yapısı, sosyal ve ekonomik yapısı, bağımlı nüfus ve aktif nüfus gibi birçok bilgiyi barındırırlar. Arıcak'ın 2018 yılı nüfus piramidini incelediğimizde piramidin tabanının daralmaya başladığı görülmektedir (Grafik 11). 0-4 yaş grubunda kadın nüfus sayısı erkeklere göre daha fazladır. 65 yaş ve üzeri grupta da kadın nüfus sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Bazı yaş gruplarında kadın nüfus ön plana çıkarken bazı yaş gruplarında da erkek nüfus ön plana çıkmıştır. Bu durum mevcut nüfusun cinsiyet yapısında bir eşitsizlik olduğunu göstermektedir. Aktif nüfusun payı toplam nüfus içerisinde en yüksek paya (%69.9) sahiptir. Aktif nüfus oranının yüksek olması bağımlı nüfus (0-14 yaş ve 65 yaş ve üzeri) oranını düşürmektedir. En düşük payın ise yaşlı nüfusa ait olduğu sonucu 2008 yılında 20-24 yaş grubundaki erkek nüfusun fazlalığı piramidin dikkat çeken bir başka noktasını oluşturmaktadır. Bu yaş grubundaki erkek nüfusun fazlalığı burada bulunan askeri nüfus ile açıklanabilir. Günümüzde miktarı azalma gösterse de askeri nüfus varlığını korumaktadır. 2018 yılı verilerine baktığımızda bu yaş grubunda yine erkek nüfus miktarı fazladır, 170 kadın nüfus bulunurken 257 erkek nüfus bulunmaktadır.

Grafik 11. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfus Piramidi (2008, 2018)

3.3.Nüfusun Dağılışı

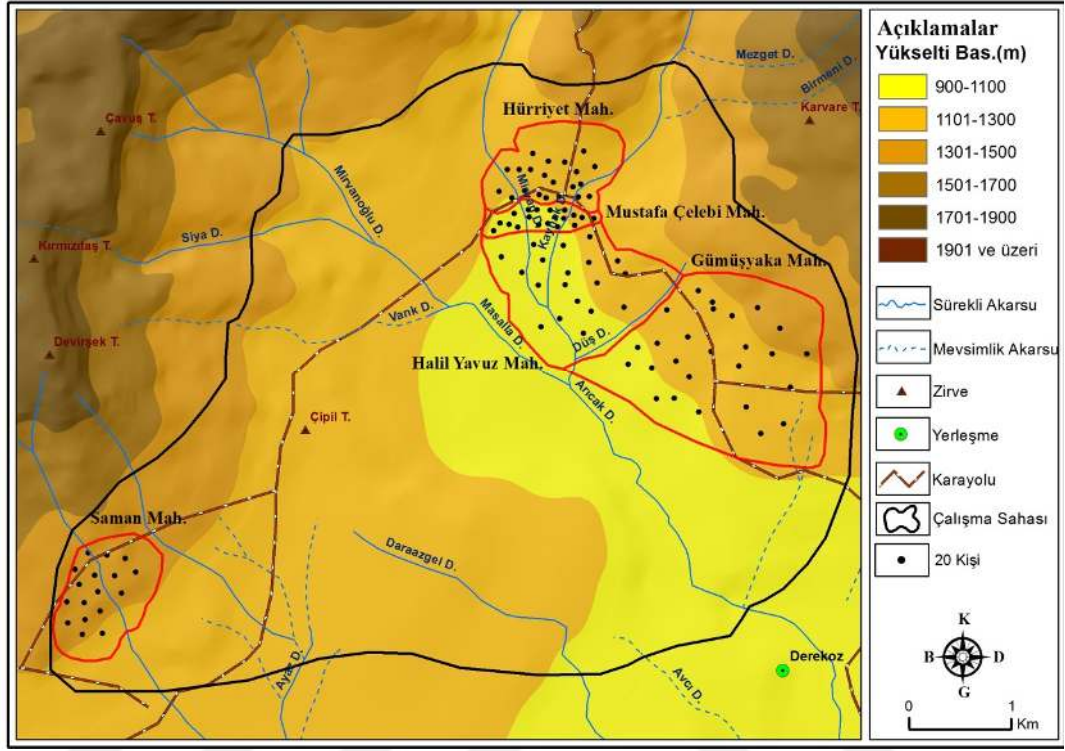
Yeryüzünde insanların ne şekilde dağıldıkları konusu beşeri coğrafyanın en temel ve önemli yanlarından birisini oluşturur. Bir yerden diğerine olan nüfus farklılıkları o yerlerin özellikleri ve içinde yaşayan insanların yaşam tarzları hakkında çok şey anlatır. Nüfus dağılışı hakkındaki bilgiler, aynı zamanda da dünyanın insan tarafından kullanılışıyla ilgili çok çeşitliliği de dile getirirler (Tümertekin, Özgüç: 320).

Nüfusun mekâna dağılışı, iklim, su kaynakları, toprağın yapısı, yeryüzü şekilleri gibi doğal faktörler ve beşeri faktörler birlikte etkiler. Dünyada aşırı soğuk ve aşırı sıcak yerler yerleşim alanı olarak seçilmez, iklim koşullarının optimum düzeyde olduğu alanlar yerleşme için uygundur. Arıcak'ın yerleşmeye açılmasında iklim koşullarının uygun olmasının yanında su kaynaklarının varlığı da etkili olmuştur.

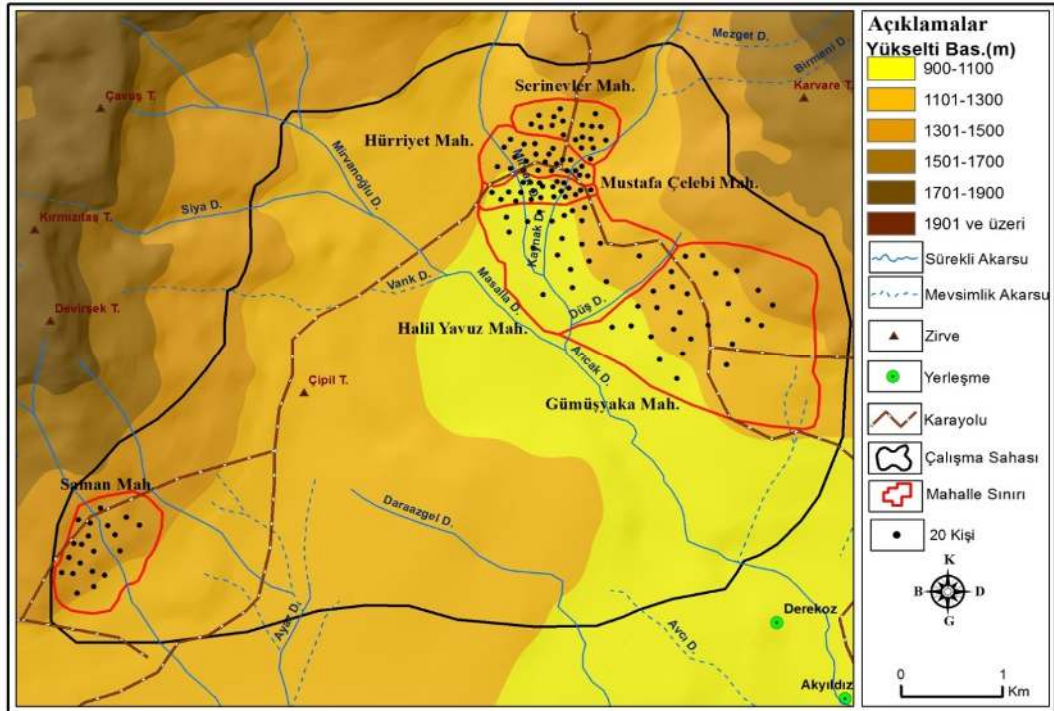
Farklı morfolojik birimler üzerinde nüfusun gelişimi, dağılışı da farklılık göstermektedir. Saman mahallesinde nüfus dağ eteğinde dağılışı göstermiştir. Ayrıca saha incelendiği zaman Saman mahallesinin 6 km uzaklıkta olması merkezden ayrı bir birim gibi görünmesine sebep olmuşsa da bu durum Arıcak'ın idari sınırlarını genişletmek adına Saman köyünün Arıcak'a bağlı mahalle haline getirilmesiyle açıklanabilir.

Arıcak'ta ilk yerleşme çekirdeğinin kurulduğu alan Mirvan (Ru) deresi ile La (Kaynak) Deresi arasındaki arazi parçasıdır. Kuruluş aşamasında etkili olan faktör gelişiminde de rol oynamış ve bu iki akarsu arasındaki arazi parçası ve çevresi nüfuslanmıştır. Burası çekirdek olarak varsayıldığı takdirde nüfuslanma burada başlamış ve bu alanda yayılışı göstermiştir. Daha sonra 1972 yılında Saman ve Gümüşyaka köyleri merkeze dâhil edilmiş, idari sınır genişlemiştir ve 1965'te 719 kişi olan Arıcak nüfusu 1314 kişi olmuştur. 1975 yılı nüfus dağılışı haritasını incelediğimiz zaman 5 mahalleden oluştuğunu ve yerleşmelerin akarsular çevresinde dağılışı gösterdiğini görmekteyiz (Harita 5).

Belediye hizmetlerinin gelmesi, nüfusun artmasıyla 3145 kişilik nüfusa sahip olan Arıcak'ın idari statüsü 1987 yılında değiştirilerek ilçe durumuna getirilmiştir. Nüfus, var olan yerleşmelerin etrafındaki boşlukları doldurmuş Mirvan (Ru) Deresi ve La (Kaynak) Deresi çevresinde dağılışı göstermeye devam etmiştir. Artan nüfusla beraber Hürriyet Mahallesi ikiye ayrılmış ve Serinevler Mahallesi oluşturulmuştur. Bu Dönemdeki en kalabalık mahalleleri Serinevler, Hürriyet ve Mustafa Çelebi mahalleleri oluşturmuştur (Harita 6).

Harita 5. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfusun Dağılışı (1975)

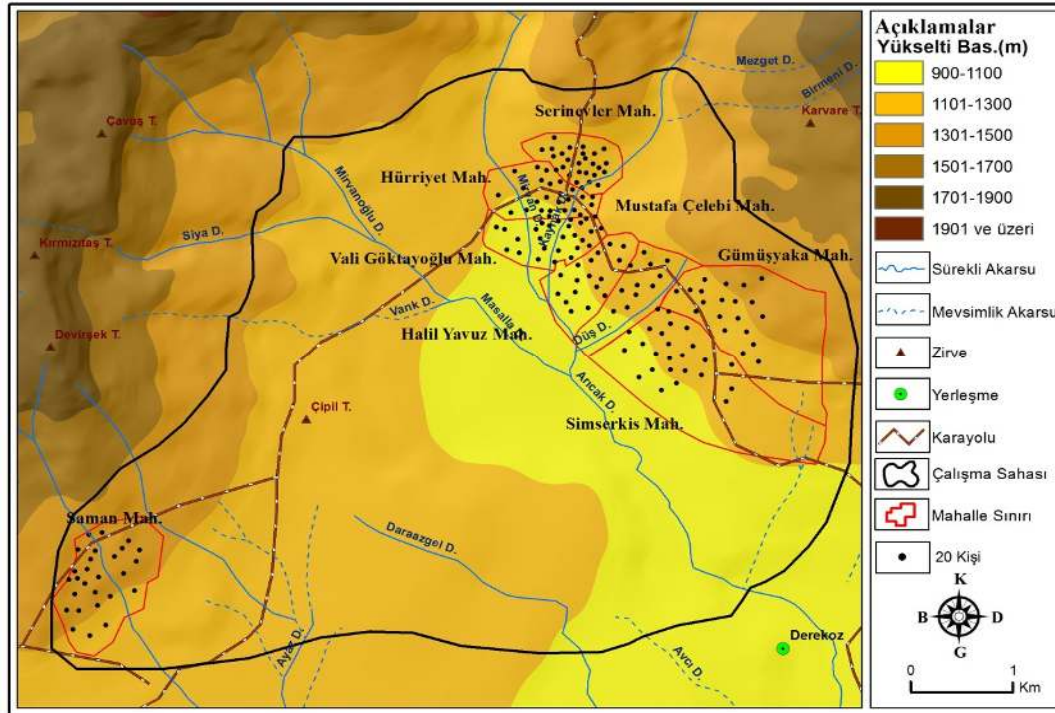
Harita 6. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfusun Dağılışı (1990)

2018 yılı nüfus sayım sonuçlarına baktığımızda en kalabalık mahalle Serinevler Mahallesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Tablo 8, Harita 7). Bunu Vali Göktaoğlu Mahallesi ve Saman Mahallesi takip etmektedir. Nüfus büyüklüğünün en az olduğu mahalle ise Halil Yavuz Mahallesi olarak görünmektedir.

Tablo 8. Arıcak'ta (Elazığ) Mahallelerin Nüfusu (2018)

Mahalle Adı	2018
Saman Mah.	603
Hürriyet Mah.	554
Serinevler Mah.	635
Mustafa Çelebi Mah.	540
Vali Göktaoğlu Mah.	609
Halil Yavuz Mah.	394
Gümüşyaka Mah.	417
Simserkis Mah.	560
TOPLAM	4312

Kaynak: Arıcak Nüfus Müdürlüğü

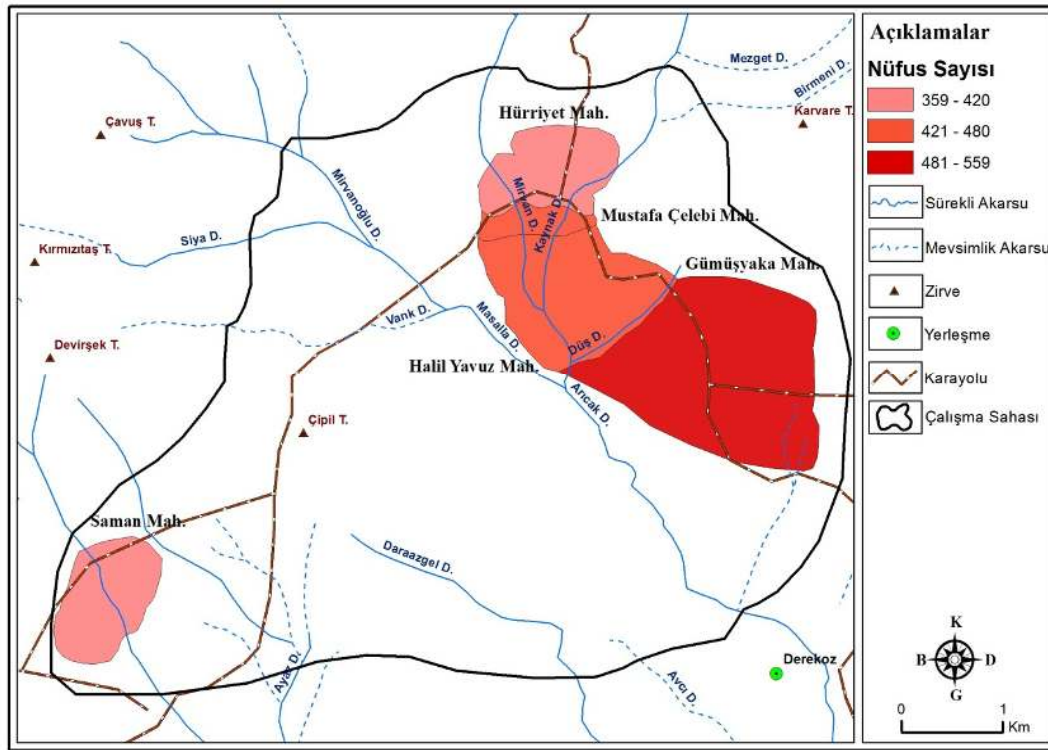
Harita 7. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfusun Dağılışı (2018)

Resmi kurum ve kuruluşların toplandığı yöre halkının Mendüş Mevkii olarak adlandırdığı Halil Yavuz Mahallesi, gündüz hareketli iken gece daha sakin. Günümüze kadar akarsu vadilerini takip eden yerleşmeler buradaki yapılaşmanın iç içe, sıkışık ve çarpık gelişmesine neden olmuş ve buradaki arazi parçası taşıyabileceği maksimum nüfus miktarına ulaşmıştır. Bu nedenle nüfusun gelecekteki dağılışının ulaşım yolunu takip etmek kaydıyla batıya doğru gerçekleşeceği öngörülmektedir.

3.4. Nüfusun Yoğunluğu

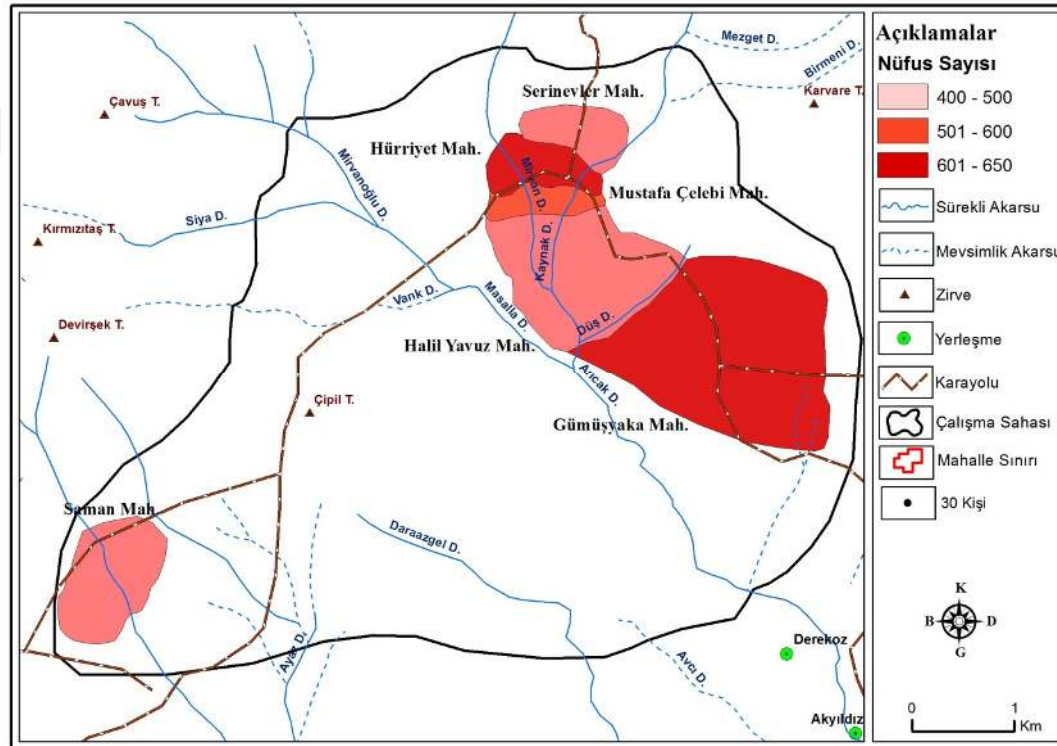
Nüfus yoğunluğu, birim alana düşen nüfus miktarını ifade etmektedir. Nüfusun mekân üzerindeki dağılışının sıklığı ya seyrekliğini ifade eder (Özçağlar. 2009; 101). Arıcak, toplam 8 mahalleden oluşmaktadır. Mahallelerin yüz ölçümleri ve nüfus miktarları farklı olduğu için nüfus yoğunlukları da farklılık göstermektedir.

1975 yılı nüfus yoğunluğuna baktığımız zaman nüfus yoğunluğunun en fazla Gümüşyaka Mahallesi'nde, en az ise Hürriyet ve Saman mahallelerinde olduğunu görmekteyiz (Harita 8).

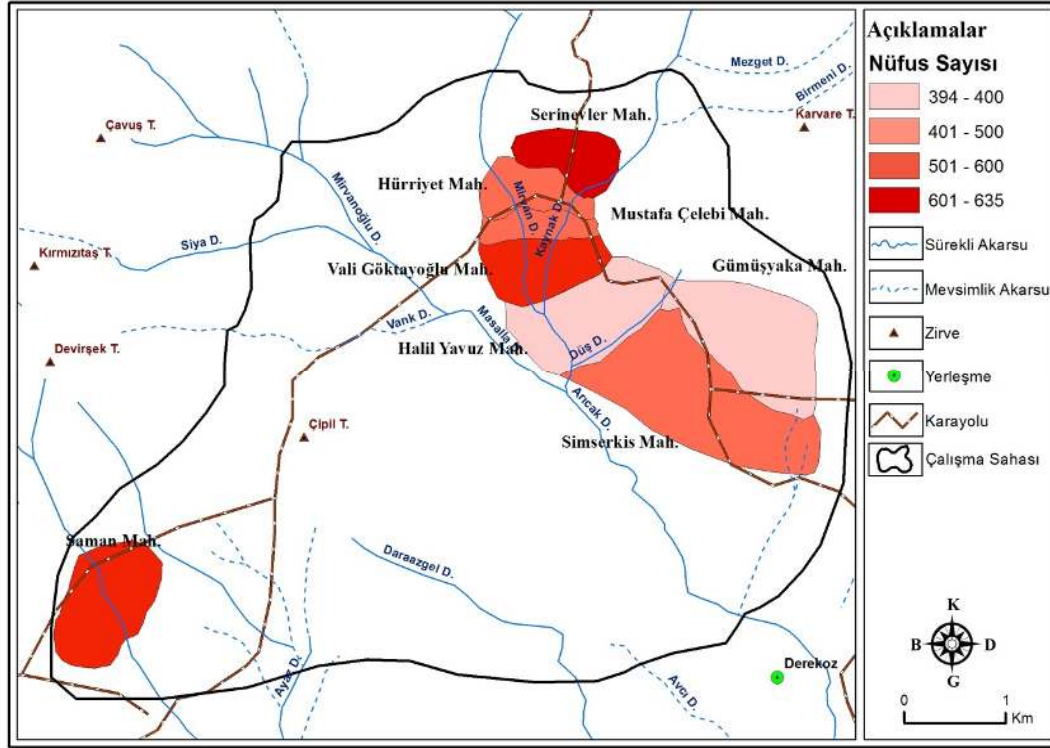
Harita 8. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfus Yoğunluğu Haritası (1975)

1990 yılı nüfus yoğunluğu haritasını incelediğimiz zaman nüfus miktarının artması ve idari statünün değişmesi sonucunda Hürriyet Mahallesinden ayrılarak Serinevler Mahallesi oluşturulmuştur. Nüfus, Hürriyet mahallesinde ana ulaşım yolu çevresinde toplanmıştır. Mahalle sınırlarının değişmesi sonucu alanın küçülmesiyle nüfusun çoğunluğu Hürriyet Mahallesi sınırları içinde kalmıştır. Burası da nüfusun yoğunluğunun yüksek olduğu sahaya dâhil olmuştur (Harita 9).

Harita 9. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfus Yoğunluğu Haritası (1990)

2009 ve 2014 yıllarında mahalle sınırlarında yapılan değişiklik sonucu çalışma alanı toplam 8 mahalleye bölünmüştür. Mahalle sınırlarının değişmesi sonucu yüz ölçümleri de değişmiştir. Bu durum yoğunluk haritalarındaki değişkenliği açıklamaktadır. Günümüzde nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu mahalle 635 kişilik nüfusa sahip olan Serinevler Mahallesi olmuştur. Yoğunluğun en az olduğu mahalle ise Gümüşyaka ve Halil Yavuz Mahallesi'dir (Harita 10).

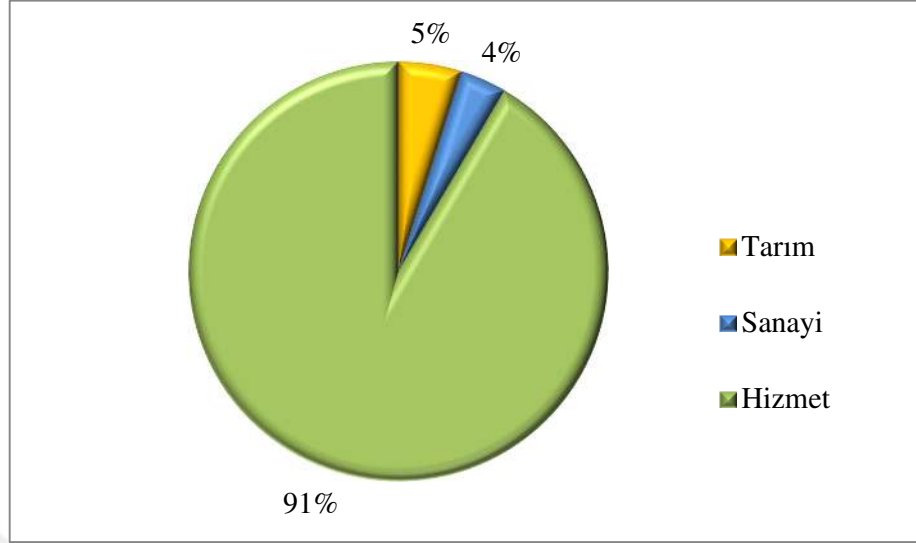

Harita 10. Arıcak'ın (Elazığ) Nüfus Yoğunluğu Haritası (2018)

3.5.Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Bölünüşü

Kır ve kent yerleşmelerini birbirinden ayıran en önemli özelliklerden biri yerleşim biriminde hâkim olan ekonomik faaliyet türüdür. İktisaden faal olan nüfusun sektörel dağılımı tespit edildikten sonra hâkim olan ekonomik faaliyet türü de tespit edilmektedir. Ülkemizde ekonomik yönden faal olan nüfus 15-64 yaş gurubunda olup geçim amacıyla herhangi bir işte çalışıp kazanç elde eden nüfustur. Faal nüfusun çalıştığı iş kolları tarım, sanayi ve hizmet olmak üzere 3 ana sektörde toplanmaktadır.

Arıcak, ilçe merkezi olduktan sonra ticaret, ulaşım, toplum hizmetleri ve mali hizmetler gibi ekonomik faaliyet kollarının gelişmeye başlamasıyla hâkim ekonomik sektör tarımdan hizmet alanına geçmiştir. Arıcak ilçe merkezinde çalışan nüfusun %91'i hizmet sektöründe, %5'i tarım sektöründe ve %4'ü sanayi sektöründe çalışmaktadır (Grafik 12). Elde edilen verilerin neticesinde sanayi sektörünün gelişme göstermediği anlaşılmaktadır. Arıcak'ta herhangi bir fabrika ya da üretim atölyesi bulunmamaktadır.

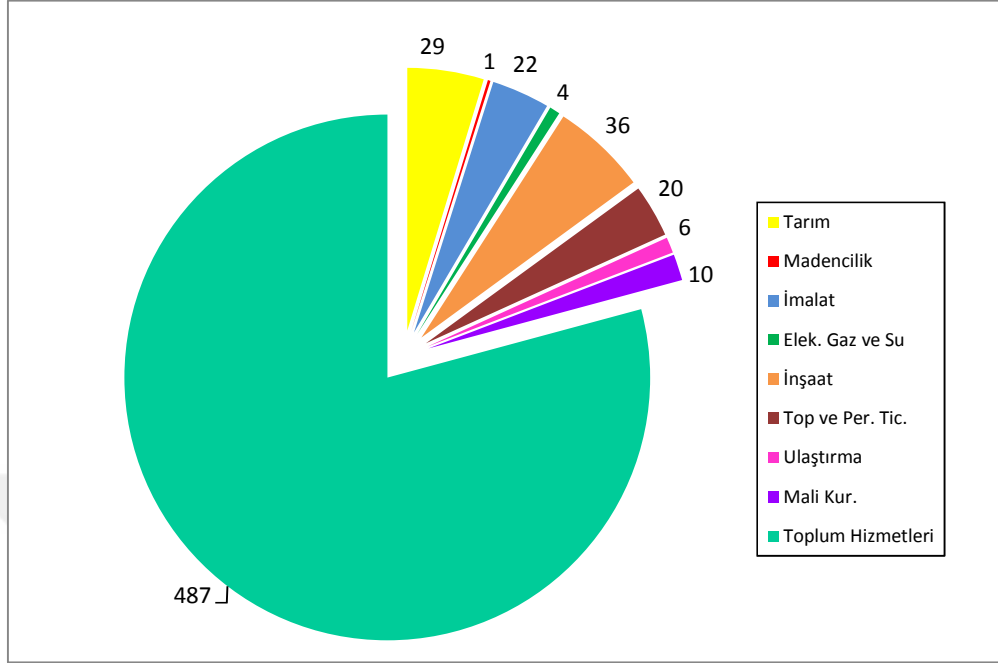
Grafik 12. Arıcak'ta (Elazığ) Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılışı (2018)

Hizmet sektörünün %91 oranında yüksek çıkmasında araştırma sahasındaki resmi kurum ve kuruluşların varlığından kaynaklanmaktadır. Bu sektörde çalışan toplam 563 kişinin 487'si toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler alanında çalışmaktadır (Tablo 9, Grafik 13). Çalışan nüfus içindeki kadın nüfusun sayısına baktığımız zaman çok az bir sayıya sahip olduğunu görmekteyiz. Kadın nüfusun çalıştığı ekonomik faaliyet kolu ise toplum hizmetleridir.

Tablo 9. Arıcak'ta (Elazığ) Ekonomik Faaliyet Kollarında Çalışan Kişi Sayısı

EKONOMİK FAALİYET KOLLARI	Erkek	Kadın	Toplam
Ziraat, Avcılık, Ormancılık ve Balıkçılık	28	1	29
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	1	-	1
İmalat Sanayi	22	-	22
Elektrik, Gaz ve Su	4	-	4
İnşaat	36	-	36
Toptan ve Perakende Ticaret, Lokanta ve Oteller	20	-	20
Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	6	-	6
Mali Kurumlar, Sigorta, Taşınmaz Mallara Ait İşler Ve Kurumları, Yardımcı İş Hizmetleri	10	-	10
Toplum Hizmetleri, Sosyal ve Kişisel Hizmetler	464	23	487

Kaynak: TÜİK

Grafik 13. Arıcak'ta Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Bölünüşü

Hizmet sektörünün ön planda olmasına rağmen ekonomik refah seviyesi çok yüksek değildir. Geçimini yalnız hayvancılıkla sağlayanlar olduğu gibi hem esnafılık yapıp hem ikinci gelir kaynağını hayvancılıkla sağlayanlar da bulunmaktadır. Bunun dışında emekli olup hayvancılıkla uğraşmaya devam eden ve İşkur aracılığı ile ücretli olarak çalışanların yanı sıra sosyal yardımlar ile geçimini sağlayan aileler de bulunmaktadır.

3.6.Göçler

Göç, kişilerin yaşadığı yerden, tek başına veya grup halinde, geçici veya sürekli olarak çeşitli sebeplerle başka bir yere gitmesine denir. Göçün sebepleri, insanları yaşadığı yeri terk etmeye zorlayan itici sebepler ya da göç edilen yerin sunduğu çekici faktörlerdir. İnsanlar, çekim gücüne sahip, farklı iş olanakları sunan, refah düzeyi daha yüksek bir yaşam imkânı sunan yerlere göç etme eğilimi içerisindeyler. Bu sebeplerle öncelikle bulundukları yaşam alanından da uzaklaşmamak adına yakın çevredeki çekici özelliklere sahip merkezlere yönelirler.

Araştırma sahasında göçlerle ilgili sağlıklı ve kesin bilgiler elde etmek için gereken resmi verilere ulaşılammıştır. Fakat yaptığımız anketler sonucunda edindiğimiz bilgiler ışığında göç veren bir yerleşme özelliği gösterdiği anlaşılmaktadır.

Ülke genelinde gerçekleşen göç olaylarının iş aramak, daha yüksek gelir elde etmek, kaliteli yaşam koşulları arayışı, tayin, emeklilik, evlilik ya da eğitim gibi nedenleri bulunmaktadır. Bütün bu nedenler araştırma sahasındaki göç olgusu üzerinde de etkili olmuştur. Arıcak'ın dağlık, engebeli ve dar düzlüklere sahip arazi yapısı tarımsal faaliyetleri sınırlandırırken, il merkezi ile olan mesafenin uzak olması ve karayolunun dağlık alanda ilerlemesine bağlı olarak dar ve yol boyunca sık sık karşılaşılan virajlarla ulaşımın güçlüğüle sağlanması, istenilen saatte Elazığ'a ulaşımın sağlanamaması ayrıca güvenlik kaygısının olması gibi sebepler Arıcak'taki göçler üzerinde etkili olmuştur.

Arıcak, göç alan değil daha çok göç veren bir yerleşim yeri özelliği göstermektedir. Aile olarak grup halinde yapılan göçler, çoğunlukla 1990 yılından önce, öncelikle Elazığ ve çevredeki il merkezlerine, büyük şehirlere ve bir kısmının da yurt dışına yapılmasıyla gerçekleşmiştir.

3.6.1. Arıcak'ın Aldığı Göç

Arıcak'ın yerleşme tarihine baktığımız zaman Diyarbakır'ın Dicle ilçesinden insanların buraya göçebe hayvancılık yoluyla gelip yerleştiği, Arıcak'ın göç yoluyla kurulup gelişen ve mezra iken köye dönüşen bir yerleşme olduğu söylenebilir.

Arıcak, 1972 yılında belediye teşkilatı kurulduktan sonra çevresindeki köyleri etki sahası içine alan merkezi yer özelliği kazanmış ve çevresindeki köylerden yavaş yavaş göç almaya, hane sayısı artmaya başlamıştır.

Araştırma sahasının ilçe merkezi olduktan sonra aldığı göç, altyapı hizmetlerinden faydalanmak amacıyla ilçeye bağlı köylerden ve genellikle daha önce buradan ayrılmış kişilerin doğdukları yere geri dönüşü şeklinde gerçekleşmiştir. 1990'dan önce ve 90'lı yılların başında Arıcak'tan Adana ve İstanbul gibi istihdam olanaklarının çeşitlilik gösterdiği şehirlere göç edip bir süre sonra Arıcak'a geri dönmüşlerdir.

Arıcak'ta doğup büyüyen göç ile memleketinden ayrılıp daha sonra geri dönen nüfusun dışında tayin yoluyla Arıcak'a zorunlu olarak göç edenler de bulunmaktadır. Bu nüfus genellikle öğretmenlerden oluşmaktadır.

Araştırma sahasında yaşanan bu nüfus hareketleri geniş bir zaman dilimine yayıldığı için doğal nüfus artışına önemli bir etkide bulunduğu söylenemez.

3.6.2.Arıcak'ın Verdiği Göç

Araştırma sahası ilçe merkezi özelliği kazanmadan önce kırsal yerleşim alanı özelliğine sahipti. Ülkemizde 1950'lerden sonra başlayan ve özellikle kent nüfusunu şekillendiren iç göçler kırdan kente doğru olmuştur. Bütün Türkiye'de görülen bu durum Arıcak'ta da aynı yönde kırdan kente doğru göç hareketlerinin yaşanmasına sebep olmuştur.

Araştırma sahasının dağlık ve engebeli olması, geniş arazilerinin olmaması özellikle tarım yapabilme potansiyelinin düşük olmasına neden olmaktadır. Ekonomik faaliyetlerin kısıtlılık göstermesi burada yaşayan nüfusun, istihdamın çeşitlilik gösterdiği büyük şehirlere göç edilmesine sebebiyet vermiştir. Bu sebeple Elazığ, Diyarbakır, Malatya, Adana/Yüreğir ve İstanbul'a iş bulma ya da daha yüksek gelir elde etme gibi sebeplerle göçler yaşanmıştır.1990'dan önce Adana/Yüreğir'e göç edenlerden Rusya ve Çin'e ekonomik sebeplerle giden aileler olmuştur. BETA Çay markasını kurup uluslararası ticari ilişkileri geliştirmek amacıyla bu ülkelere gitmişlerdir.

Mevsimlik olarak yaz aylarında tarım sektöründe çalışmak üzere Adana'ya, inşaat sektöründe çalışmak üzere Elazığ'a bireysel göçler yaşanmaktadır. İlkbahar aylarından itibaren gitmeye başlayıp sonbaharda sezonun kapanmasıyla geri dönmektedirler.

Araştırma sahasında orta öğretim öğrencilerinin başarı düzeyi yüksek olanlar daha kaliteli eğitim hizmetlerinden yararlanmak için Elazığ'a, yükseköğretime geçen öğrenciler ise Elazığ veya başka illere gitmektedirler.

Erken yaşta evlilik oranlarının yüksek olduğu Arıcak'ta bir başka göç olayına örnek olarak evlilik yoluyla birlikte yaşadığı aileden ayrılarak başka bir yere gidenler gösterilebilir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi ülkemizde terör faaliyetlerinin yoğun olarak görüldüğü sahalardır. Burada terör olaylarının yoğunlaşmasının sebepleri, jeopolitik özelliklerinin yanı sıra sahip olduğu fiziki coğrafya özellikleri de önemli bir rol oynamaktadır. Bu bölgelerin sahip olduğu litolojik yapı özelliklerinin mağara oluşumuna uygun olması, derin vadilerle yarılmış olan dağlık küteller üzerinde mağara ve oluk sayısının çok olması bunun yanı sıra sahip olduğu geniş alan kaplayan meşelik bitki örtüsünün teröristlere gizlenme imkânı sağlaması terör olaylarına zemin sunmaktadır. Bu zemini destekleyen en önemli beşeri faktör buradaki halkın eğitim durumu ve sosyoekonomik gelişmişlik düzeyidir. Bu sahalarda kış aylarının uzun

sürmesi, kar örtüsünün yerde kalma süresinin uzun olması ulaşımı kısıtlamakta ve kolluk kuvvetlerinin müdahale imkânını da kısıtlamaktadır.

Karlıova, Varto, Adaklı, Arıcak, Hozat, Mazgirt, Çatak, Pervari, Yüksekova, Uludere, Şemdinli, Bahcesaray, gibi bazı yerleşme alanlarında kışın ulaşımın ve güvenliğinin zor sağlandığı dönemlerde terör faaliyetlerinin yoğunlaştığı görülmektedir (Şengün, Boyraz: 273). Arıcak, sahip olduğu yüksek dağlık ve sarp arazi yapısı, zengin meşe örtüsü, kışın yağışın kar şeklinde düşmesi gibi sebeplerle ulaşımın ve güvenliğin zor sağlandığı dönemlerde terör faaliyetlerinin yaşandığı yerlerden biridir. Bu durum güvenlik endişesi sebebiyle zaman zaman ailelerin yaşadıkları yeri terk edip güvenlik problemlerinin yaşanmadığı yerlere göç etmelerine sebep olmuştur. Arıcak ilçesine bağlı Göründü köyü Adana'ya göç etmiş, Erbağ köyü ise 5 km yer değiştirmiştir.

3.6.3.Günübirlik Nüfus Hareketleri

Elazığ-Arıcak arası ulaşım belediye otobüsü ve minibüsler ile yapılmaktadır. Arıcak Belediyesi'nden edinilen bilgiye göre belediye otobüsü günde iki kez sabah 07:00 ve öğleden sonra 14:00 saatlerinde hizmet vermektedir. 2018 yılına kadar ulaşım imkânları da kısıtlı olan Arıcak'ta 2018 yılında minibüs kooperatifi kurulana kadar günde iki minibüs çıkarken bugün kooperatif sayesinde günde 5 araç çıkmaktadır. Bu kooperatife kayıtlı 17 araç bulunmakta fakat bunların 10'u aktif durumdadır. Araç başına günlük ortalama 16 yolcu taşınmaktadır.

Günübirlik nüfus hareketini meydana getiren kesim Arıcak'taki resmi kurum ve kuruluşlarda görev yapıp Elazığ'da ikamet eden memur kesimdir. Özellikle Arıcak'ta görev yapan 91 öğretmenin çoğu günübirlik olarak Arıcak'a gidiş geliş yapmaktadır ya da hafta başında gelip öğretmenevinde konaklayarak hafta sonu geri dönmektedir.

Arıcak-Elazığ hattı dışında günde bir kez tek minibüs ile direkt olarak Arıcak-Palu arasında da ulaşım sağlanmaktadır. Her gün kesintisiz yapılan bu minibüs seferi ulaşımın Elazığ'dan sonra ikinci derecede yoğun olarak Palu ilçesine yapıldığını göstermektedir.

Ayrıca okulların yer aldığı Halil Yavuz Mahallesinde, (Mendüş Mevkii) taşınmalı eğitim sistemine bağlı olarak gündüz nüfus hareketliliğinin fazla olduğu söylenebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.ARICAK'IN YERLEŞME COĞRAFYASI

4.1. Yerleşmenin Tarihçesi

Arıcak, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde yer alan Elazığ iline bağlı bir ilçedir.

Arıcak'ın, bilinen ilk adıyla “Mirvan”ın yerleşme tarihinin yapılan araştırmalar neticesinde Çaldıran Savaşı'na kadar dayandığı anlaşılmıştır. Mirvan köyü, 1514 Çaldıran zaferinden sonra Osmanlı uç beyi Kara Cemşid Bey'in himayesine girerek “Karabegan” ismiyle anılmaya başlamış ve Osmanlı dönemi Diyarbakır Salnamelerinden edinilen bilgiye göre 1847 yılında, Diyarbakır Vilayeti'nin Mamuratü'l Aziz Sancağı'nın Palu kazasına bağlı “Karabegan Nahiyesi” olmuştur (Yapıcı, 2004; 98).

1960 yılında Karabegan ismi değiştirilerek “Arıcak” adı verilmiştir. Arıcak, 1972'ye kadar köy iken, 1972 yılında merkezi Arıcak olmak üzere ilk belediye teşkilatı kurulmuştur. Arıcak,1987 yılına kadar Elazığ'ın Palu ilçesine bağlı bucak iken, 19.06.1987 tarihinde Palu'dan ayrılarak ilçe olmuştur.

Arıcak yerleşmesi ilk belediye statüsü almadan önceki yerleşim sahası bugün ki Mustafa Çelebi, Serinevler, Hürriyet ve Vali Göktayoğlu mahallelerinin toplandığı alana paralellik gösteren “Mirvan“ köyüydü. Mirvan ile Saman ve Gümüşyaka köylerinin birleşmesiyle 1972 yılında belediye statüsüne geçerek Arıcak Belediyesi kuruldu. Arıcak yerleşme tarihi ile ilgili diğer bilgiler şu şekildedir:

Mirvan adı ilçenin içerisinden geçen La (Kaynak) ve Ru (Mirvan) isimli iki akarsudan gelmektedir. Zazaca “Bıyanruyan” sözcüğünden türemiştir, Bıyanruyan,“iki çay arası” demektir. Mirvan Köyündeki ilk yerleşime 16. yy'da yılda rastlanır. Fakat bu yıllarda hem küçük bir yerleşme olduğu için hem de ulaşımın kısıtlı imkânları sebebiyle bu yıllarda yerleşme ile ilgili tatmin edici kesin bilgilere ulaşılamamıştır. Günümüzde yerleşilen alan, çevresindeki arazi ile beraber bugünkü Gümüşyaka eski adı ile Simserkis köyüne ait mezra durumundaydı.

Araştırma sahasında yapılan arazi etütleri sonucunda elde edilen bazı bilgiler Arıcak tarihine şu şekilde ışık tutmaktadır; Halil Mansubin kabilesinin Kerbela olayından sonra Bağdat yöresinden Diyarbakır/Bismil ilçesine oradan da Dicle'nin

Zığır(Güzel) köyüne geldiği bilinmektedir. Zığır köyünde yaşamını sürdüren Halil Mansubin'in, Arıcak'ın ilk yerleşme temellerini atan oğlu Mustafa Çelebi'dir.

O yıllarda doğuda halkın Hal hastalığı (Tifüs) ve Sıtma olmak üzere iki büyük hastalıkla mücadele ettiği bilinmektedir. 30-40 yılda salgın hale geçen bu hastalıklar çok sayıda insanın ölümüne de sebep olmuştur. Aynı dönemlerde tifüs daha çok kış aylarında, sıtma ise yaz aylarında görülürdü. Mustafa Çelebi her yıl hem hayvanları otlatmak hem de sıtma hastalığından kaçmak amacıyla aşiretiyle beraber Akdağ yaylalarına giderdi.

3 oğlu Osman, Muhammed(Mehmet) ve Çelebi ile beraber hayvancılıkla geçimini sağlayan Mustafa Çelebi, Dicle'nin Zığır, şimdiki Boğazköy diye bilinen köyünden göçebe olarak Mirvan köyü çevresindeki yüksek yerlere yaylacılık amacıyla gelmiş sonrasında buraya yerleşmişlerdir. Aynı dönemde Akdağ eteklerindeki yerleşim birimi olan Simserkis (Gümüşyaka) köyünde Ermeniler yaşıyordu. Mirvan ise Simserkis' e bağlı mezra konumunda idi.

Mustafa Çelebi'nin oğullarından Çelebi, Aşağı Mahalle'ye (bugünkü Vali Göktaoğlu Mahallesi), Muhammed, Orta Mahalle'ye (bugünkü Halil Yavuz Mahallesi) ve Osman ise Yukarı Mahalle'ye (bugünkü Hürriyet Mahallesi) yerleşmişlerdi.

Buradaki Ermeni nüfus (Simserkisliler), aile üzerinde baskı kurarak yerleşmelerine engel olmak istemiş bunun üzerine aile Palu toprak ağalarından yardım istemiş Palu toprak ağaları aileye yardımcı olmak için Ermeni nüfusun çoğunluğunu kırmak amacıyla Palu'ya bağlı Zivir ve Bazo köylerinden bazı aileleri buraya yerleştirirler. Palu toprak ağaları Mardin Kızıltepe'deki bağlantılarını da kullanarak birkaç aile de Mardin Kızıltepe'den getirirler ve bugünkü yerleşmenin temelleri atılır. Kızıltepe'den gelen bu ailenin Seyhan Aşireti olduğu söylemektedir. Bu aşiretin bazı aileleri de Diyarbakır'da ki Karacadağ'dan gelip Mirvan'a yerleşmişlerdir.

Osmanlı dönemi öncesi Arıcak ile ilgili herhangi bir belge ve fazla bir bilgi yoktur. Yavuz Sultan Selim döneminde Osmanlı Devleti, 1514 yılında Van yakınlarındaki Çaldıran Ovası'nda Safeviler ile savaşmış ve Çaldıran Savaşı zaferle sonuçlanmıştır. Bu zafer neticesinde Doğu Anadolu'nun büyük bir kısmı Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Artık tamamıyla Osmanlı toprakları olan Harput, Eğil, Cizre, Hazro, Genç, Palu ve çevresi de Osmanlı uç beyi Kara Cemşid Bey'e verilmiştir. Mustafa Çelebi, Palu'da bulunan Osmanlı uç beyi Kara Cemşid Bey'in himayesi altına girmiştir. Bu tarihten sonra Mirvan, "Karabegan" olarak adlandırılmıştır.

Tanzimat'a (1839) kadar Palu, Cemşid Bey'in sülalesi tarafından idare edilmiştir. Tanzimatla beraber Palu hükümdarlığının saltanatına son verilerek buraya devlet tarafından vali gönderilmiştir (Yapıcı, 2004: 54).

Bugün Arıcak'ta yaşayan Ermeni nüfus bulunmamaktadır. Simserkis'deki ermeni nüfusun tehcirden sonra burayı terk ettiği bilinmektedir

Arıcak günümüze kadar çeşitli isimler almıştır. Ana yerleşim yeri olan Arıcak'ın ilk adı Mirvan olarak bilinmektedir. Bu adı sahip olduğu hidrografik özelliklere bağlı olarak almıştır. Mirvan adının kökeni hakkında çeşitli görüşler vardır.

- Zazaca Mirvan; "Bıyanruyan" dan türemiştir. "İki nehir arası" anlamına gelen Bıyanruyan, ana yerleşim yeri olan Mirvan'ın sahip olduğu coğrafi konumu ve topografik özelliklerini ifade etmektedir. Mirvan'ın ilk yerleşme çekirdeklerinin olduğu alan bugünkü Mirvan Deresi ile La Deresi arasındadır. Bu sebeple bu saha iki nehir arası olarak ifade edilmiştir.

Mian = Ara

Ru = Nehir

Yan = İki

Bıyanruyan = "iki nehir arası" anlamına gelmektedir.

- Osmanlıca Mirvan; "Mayrı" olarak geçmektedir. Mayrı, "suyolu" anlamına gelmektedir. Mirvan kuruluş yeri itibariyle doğusunda ve batısında iki akarsuyun arasında kurulup, akarsuları takip ederek akarsu boyunca gelişmiştir.

May = Su

Rı = Yol

- Arapça olarak ise Mirvan; "Meravin" şeklinde ifade edilmektedir. Meravin, "su kanalı" anlamına gelmektedir.

Verilen isimler gösteriyor ki burada yerleşmeyi var eden temel faktör bu iki akarsudur.

Doğu Anadolu Bölgesi Osmanlı hâkimiyetine girdikten sonra bu toprakların Kara Cemşid Bey himayesine verilmesiyle beraber Mirvan adının Karabegan olarak değiştiği bilinmektedir. "Karabegan" kelime manası "karabeyler" anlamına gelmektedir.

- Beg = Bey
- Began = Beyler
- Karabegan = Karabeyler.

Mirvan adının Karabegan olarak değiştirilmesi Mirvanlıların Kara Cemşid Bey ve onun aşiretine (Mirdesi Aşireti) olan bağlılıklarını ifade etmektedir.

4.2.Yerleşme Üzerinde Etkili Olan Faktörler

İnsan ile doğal ortam arasındaki karşılıklı etkileşimi en güzel şekilde aktaran coğrafi mekânlar yerleşim alanlarıdır. Herhangi bir yerleşim biriminin kuruluşunda jeomorfoloji, topografya, hidrografya, toprağın durumu, iklim gibi doğal faktörler ve ulaşım, tarihi sebepler gibi beşeri faktörler etkili rol oynamaktadır.

Araştırma sahasını oluşturan Arıcak'ın sahip olduğu yükseltiye, arızalı topografyaya ve ana ulaşım güzergâhına sapa kalmasına rağmen burada yerleşmenin kurulmasının etkileyen temel faktör sahip olduğu hidrografik özelliklerdir. Yerleşme tarihine bakıldığında Arıcak'ta ilk iskân çekirdeğinin görüldüğü yer Mirvan (Ru) Deresi ile La (Kaynak) Deresinin vadi yatakları arasındaki arazi parçasıdır. Bugün bu alan Arıcak'ta merkez olarak adlandırılmakta ve Serinevler, Hürriyet, Mustafa Çelebi ve Vali Göktaoğlu Mahallelerine karşılık gelmektedir. Kabaca kuş bakışı bakıldığında zaman bu dört mahalle arka arkaya kuzey güney doğrultulu olarak sıralanmıştır. Merkezdeki mahalleler arasında doğal bir sınır olmadığı için uzaktan bakıldığında tek bir mahalle gibi görünmektedir (Fotoğraf 6). Serinevler mahallesi en kuzeyde ve eğimin biraz daha yüksek olduğu dağ eteğinde yer alırken güneye doğru eğim değeri azalmakta dalgalı bir düzlük üzerinde yerleşmeler devam etmektedir. Ana ulaşım yolunun da buradan geçmesi ve düzlük alanın güneye doğru genişlemesi yerleşim alanının da genişlemesine uygun zemini oluşturmuş, nüfusun burada yoğunlaşmasına neden olmuştur.

Doğuya ilerlediğimiz zaman Akdağ kütesinin yamaçlarında kurulan eğim değerinin en yüksek olduğu Halil Yavuz Mahallesi ile karşımıza çıkmaktadır. Halil yavuz mahallesinde, eğimin değerinin ve yükseltinin fazla olmasına rağmen burada yerleşmelerin gelişerek ayrı bir mahalle oluşturmadaki sebep Belediye binasının ve diğer resmi kurum ve kuruluşların burada bulunmasıdır.

Fotoğraf 6. Serinevler, Hürriyet, Mustafa Çelebi, Vali Göktaoğlu Mahallelerinden Bir Görünüm

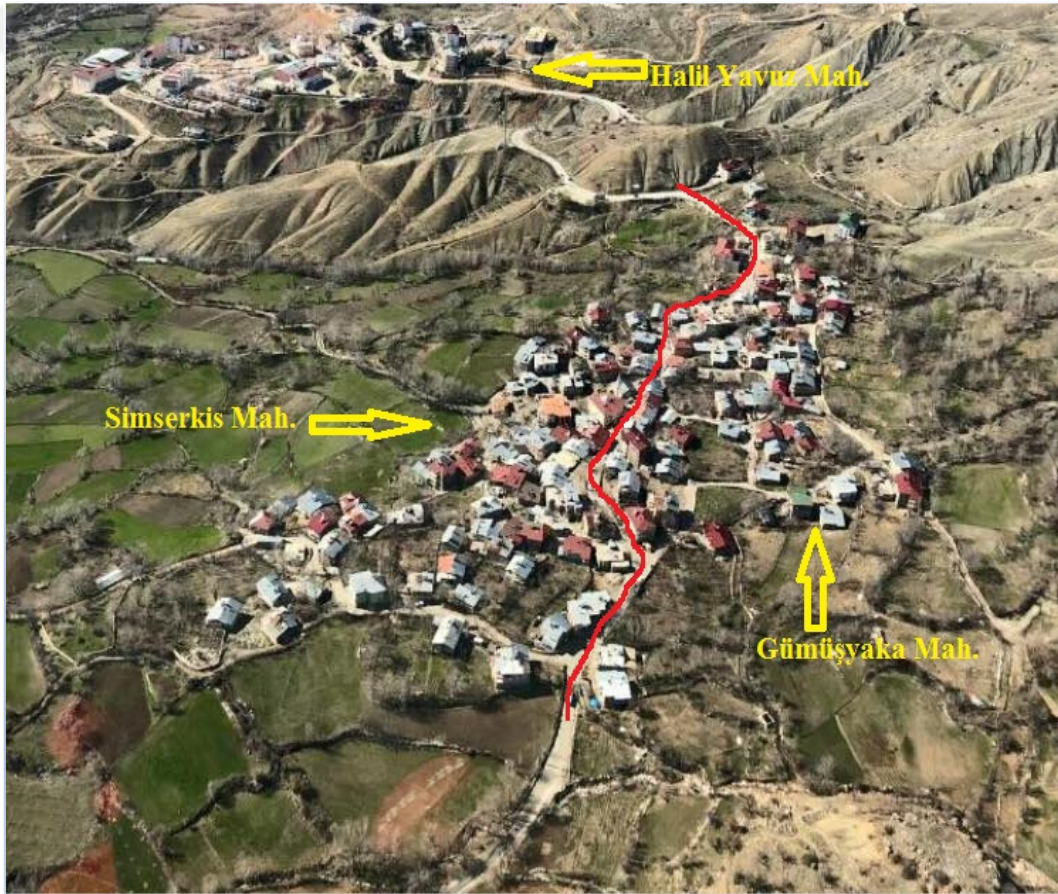
Eğimin yüksek olması sebebiyle Halil Yavuz mahallesinde, topografyanın etkisinde kalarak konutlar taraçalar üzerinde inşa edilmiş, bu mahallede basamaklı bir yapı meydana gelmiştir (Fotoğraf 7).

Fotoğraf 7. Halil Yavuz Mahallesinden (Mendüş Mevkii) Bir Görünüm

Gümüşyaka ve Simserkis mahallelerinin bulunduğu arazinin yerleşmeye açılmasında etkili olan faktör ise batısında bulunan Karanlık Dere'ye yakın olmasıdır.

Gümüşyaka ve Simserkis mahalleleri 2014 yılına kadar “Gümüşyaka Mahallesi” adı altında tek bir mahalleyi meydana getirmekteydi. 2014 yılında ana ulaşım yolu sınır kabul edilerek yolun her iki tarafında ayrı bir mahalle oluşturularak yeni bir düzenleme yapılmıştır. Akdağ’ın eteklerinde kalan yolun kuzeydoğusundaki yerleşmeler Gümüşyaka, güneydoğusunda kalan yerleşmeler ise Simserkis Mahallesi oluşturulmaktadır (Fotoğraf 8). Bu alanda her iki mahallenin batı yönündeki gelişimi Karanlık Dere tarafından sınırlandırılmaktadır. Karanlık Dere Gümüşyaka ve Simserkis mahalleleri ile Halil Yavuz Mahallesi arasındaki doğal sınırı meydana getirmektedir.

Fotoğraf 8. Gümüşyaka ve Simserkis Mahallelerinden Bir Görünüm

4.3.Meskenler

İnsanlar, korunmak, barınmak ve yaşamlarını sürdürmek için bir eve ihtiyaç duyarlar. Ev, barınak, mesken, konut gibi terimler insanların barınma ihtiyacını karşılayan alanlardır. Meskenler bireysel olabileceği gibi toplumsal ya da kamusal da olabilirler. İnsanların bir arada yaşama ihtiyacı konut alanlarını meydana getirmiştir.

Genel olarak konutları şekillendiren unsurlar doğal çevre özellikleri, gelenek ve görenekler, dini inanç ya da ekonomik faaliyetlerdir. Bu faktörler meskenlerin yapı malzemesini ve şeklini belirlemektedir.

Arıcak'ta özellikle eski tip konutların yapı malzemesi doğal çevreden elde edilen kerpiç ve taştan oluşmaktadır. Arıcak ilçe statüsüne kavuştuktan sonra şartların iyileşmesi neticesinde daha modern yapı malzemeleri kullanılarak betonarme yapılar da meydana gelmiştir. Eski tip konutlarda taş malzeme, konutun temelinde ve giriş katın yapımında ya da tamamında kullanılmıştır. Bu şekilde konutlar genellikle bir ya da iki katlı olarak yapılmıştır. Temeli taş malzeme ile yapılmış olan konutların bazılarında temelin üstündeki kat kerpiç kullanılarak konutlar tamamlanmıştır. Konutların giriş katı samanlık, ahır ve bir bölmesi depolama alanı olarak ayrılmıştır. Üst kat ise insanların yaşam alanını oluşturmaktadır. Bazı evlere sonradan yapılan kümes ya da dışarıda kullanılan küçük bir mutfak gibi eklentilerin yapımında sonradan yapıldığı için ana yapı malzemesi dışında tuğla ve beton da kullanılmıştır (Fotoğraf 9). Bu tip eski konutlara Arıcak'ın her mahallesinde rastlamak mümkündür.

Fotoğraf 9.Arıcak'ta Eski Mesken Örneği

Çatı örtüsü olarak çoğunlukla oluklu sac malzemeler kullanılmıştır (Fotoğraf 10). Toprak evlerin çatısı ahşap malzemenin üstü toprakla örtülerek düz dam şeklinde yapılır. Fakat Arıcak'ta iklim koşullarına uyum sağlamak amacıyla ilkbahar aylarında yağmur ve kışın kar şeklinde düşen yağıştan konutu muhafaza etmek için damın üzeri sac örtü ile kaplanmıştır. Çatı şeklini incelediğimiz zaman ise yağışı daha kolay tahliye edebilmek için iki kanattan oluşan beşik çatı şeklinin hâkim olduğu karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında araştırma sahasında görülen diğer çatı şekli ise genellikle kamusal konutların çatı şeklini oluşturan 4 kanattan oluşan kırma çatı şeklidir.

Fotoğraf 10. Konutlarda Kullanılan Çatı Malzemesine Bir Örnek

Saman, Gümüşyaka ve Simserkis mahallelerinde ağırlıklı olarak taş ve toprak meskenlere rastlanmaktadır. Halkın ekonomik gücünün iyileşmesiyle birlikte görülen, ana yapı malzemesi olarak tuğla ve beton kullanılan modern tarzdaki konutlara ise Serinevler, Hürriyet, Mustafa Çelebi ve Vali Göktaoğlu Mahallelerinde rastlanmaktadır. Bu alan halk tarafından Arıcak'ın merkezi olarak anılmakta ve ters lale heykeli ile sembolize edilmektedir (Fotoğraf 11). Burada son yıllarda eski yapıların yıkılıp yerine yenilerinin yapılması ya da boş arsalar üzerine 3-4 ve daha çok katlı apartmanların yapılmasıyla plansız yapılaşma meydana gelmiştir. Bu durum sokakların çok dar ve evlerin sıkışık bir görüntü oluşturmalarına neden olmuştur. Bu durum neticesinde alt yapı hizmetlerinin yetersiz kalması kaçınılmaz bir sorun olmuştur. 2012 yılında merkezdeki kanalizasyon sistemi yenilenmiştir ve arıtma tesisi yapılmıştır. 2017 yılında ise içme suyu isale hattı yenileme çalışmaları tamamlanmıştır. Eski meskenlerde ısınma aracı olarak soba kullanılırken apartmanlarda ve kamusal meskenlerde kalorifer sistemi kullanılmaktadır.

Fotoğraf11. Arıcak'ın Sembolü Haline Gelen Ters Lale Figürü

Genel olarak baktığımız zaman Saman Mahallesi dışında diğer mahallelerde bir ya da iki katlı geleneksel Arıcak evleri ile günümüzün modern tarzdaki meskenler ve apartmanlar iç içe bulunmaktadır (Fotoğraf 12). Saman mahallesinin merkeze 6 km uzakta yer alması sosyoekonomik olarak kırsal yerleşme özelliklerini daha fazla yansıtmasına neden olmuştur. Bu durum konutların yapı malzemesini de etkilemiş, burada taş ve kerpiç konutların egemen olmasına sebep olmuştur. Konutların soba ile ısıtılmaktadır. Uzaklığı sebebiyle birçok hizmetten yeteri kadar faydalanamayan Saman mahallesinde kanalizasyon sistemi 2014 yılında yapılmıştır.

Arıcak'ta konut ihtiyacını karşılamak ve halkın modern ve daha temiz olan betonarme evlerde oturma isteği doğrultusunda belediye tarafından Toplu Konut Projesi Toplu Konut İdaresi Başkanlığına sunulmuştur. Proje onaylandığı takdirde bir kısmı 75 m² bir kısmı da 110 m² büyüklükte olan 2+1 oda sayısı ile 3 katlı apartmanlar şeklinde toplam 96 konut yapılacaktır.

Arıcak'ın plansız yapılaşması, sokakların dar ve belli bir formunun olmaması, altyapı yetersizliği gibi sorunlar ilçe merkezi statüsünde olmasına rağmen Türkiye'deki birçok ilçe merkezi gibi kasaba özelliği göstermektedir.

Fotoğraf 12. Bir Arada Bulunan Geleneksel ve Modern Konut Örneği

4.4. Arıcak'ın Kuruluş ve Gelişmesi

Arıcak'ın kuruluş ve gelişim tarihini incelediğimiz zaman Arıcak'ın günümüze kadar öncelikle Mirvan adıyla köy, Karabegan adıyla nahiye ve Arıcak adıyla belediye statüsüne sahip olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda yola çıkarak Arıcak'ın gelişimini 3 döneme ayırabiliriz;

1600-1850 yılları: Arıcak'ın, bilinen ilk adıyla “Mirvan”ın yerleşme tarihinin yapılan araştırmalar neticesinde Çaldıran Savaşı'na kadar dayandığı tespit edilmiştir. Mirvan köyü, 1514 Çaldıran zaferinden sonra Osmanlı uç beyi Kara Cemşid Bey'in himayesine girerek “Karabegan” ismiyle anılmaya başlamış ve Osmanlı dönemi Diyarbakır Salnamelerinden edinilen bilgiye göre 1847 yılında, Diyarbakır Vilayeti'nin Mamuratü'l Aziz Sancağı'nın Palu kazasına bağlı “Karabegan Nahiyesi” olmuştur.

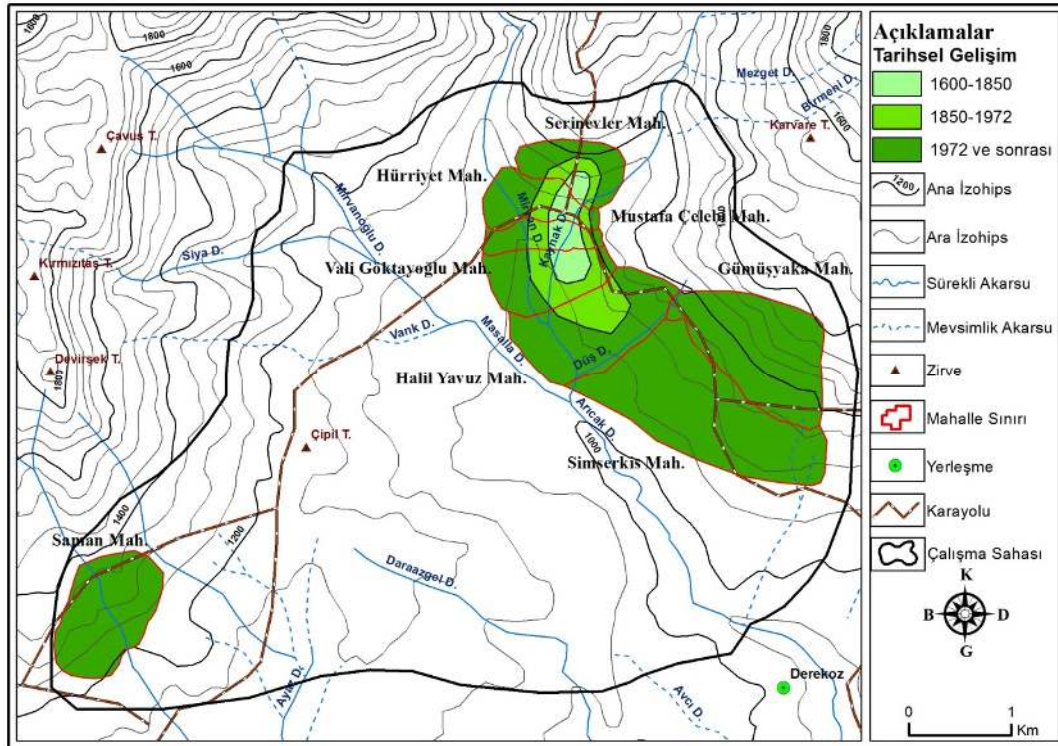
İlk yerleşme çekirdeği bugünkü Serinevler, Hürriyet, Mustafa çelebi ve Halil Yavuz Mahallelerinin bulunduğu alana karşılık gelmektedir ve yerleşmenin gelişim aksı bu çekirdek etrafında yayılmaya başlamıştır (Harita 11).

1850-1972 yılları: 1847 yılında nahiye olduktan sonra görülen gelişmeler neticesinde yakın çevresindeki köylerden yavaş yavaş göç almaya başlamıştır. 1945 yılında ilkokul ve 1953 yılında ilk ahşaptan merkez caminin yapılmasıyla eğitim merkezi ve dini merkez durumuna gelmiştir. 1965 yılında topraktan patika yolun yapılmasıyla ulaşımı da kolaylaşmış ve insanlar yaşam alanı olarak buraya yerleşmeyi

tercih etmişlerdir. 1960 yılına gelindiğinde Karabegan ismi değiştirilerek sahada yapılan arıcılık faaliyetlerine binaen “Arıcak” ismi verilmiştir.

1965 yılından itibaren Arıcak, kayıtlarda Palu’ya bağlı bucak merkezi olarak geçmektedir. Bu tarihler arasında nüfus Serinevler, Hürriyet, Mustafa Çelebi, Vali Göktaoğlu ve Halil Yavuz Mahallelerinde yayılış göstermektedir.

1972 ve Sonrası: 1972 yılında merkezi Arıcak olmak üzere ilk belediye teşkilatı kurulmuştur. Saman mahallesi ve Gümüşyaka Mahallesi de Arıcak sınırlarına dâhil edilmiştir. Belediye statüsüne kavuştuktan sonra 1974 yılında ilk betonarme cami yapılmış, 1979 yılında ise ilk kez elektrik getirilmiştir. Belediye binasının Halil Yavuz mahallesine kurulmasıyla burası daha fazla nüfuslanmaya başlamıştır. 1982 yılında su şebekesi kurulmuştur. Bu gelişmeler Arıcak’ta nüfusun artmasına neden olmuştur. Nihayet Arıcak, 1987 yılına kadar Elazığ’ın Palu ilçesine bağlı bucak iken, 19.06.1987 tarihinde Palu’dan ayrılarak ilçe olmuştur. İlçe olduktan sonra 1987 yılında ilk telefon abonesinin de kurulmasıyla iletişim ve ulaşım daha kolay hale gelmiştir.(Harita 11).

Harita 11. Arıcak'ın (Elazığ) Tarihi Gelişim Haritası

2009 yılına gelindiğinde Arıcak'a yeni karayolu yapılmış, 2010 yılında Arıcak-Elazığ karayolu yenilenmiştir. Buna rağmen günümüzde kullanılan karayolu hala yetersiz gelmektedir. Ulaşım koşullarının da iyileştirilmesi sonucunda gelecekte yerleşmenin gelişim aksının karayolunu takip ederek batıya doğru olacağı öngörülmektedir.

4.5. Arıcak'ın Merkezi Fonksiyonu

Arıcak'ta sağlık hizmetleri, Arıcak Toplum Sağlığı Merkezi (TSM) Başkanlığında; Aile Sağlığı Merkezi ve 112 Acil Sağlık Hizmetleri bünyesinde yerine getirilmektedir. Üçocuk ve Erimli beldelerinde bulunan birer aile hekimliği dışında Arıcak bütün ilçeyi etki sahasına alıp tüm sağlık hizmetlerini karşılamaktadır. Ayrıca Sağlık Bakanlığınca hazırlanan ve 18.07.2017 tarihinde ihalesi yapılan ve bina yapımına başlanan 10 yataklı ilçe devlet hastanesinin 2019 yılı içinde faaliyete geçeceği öngörülmektedir.

TSM bünyesinde; 1 Sağlık Grup Başkanı, 2 doktor, 4 hemşire, 6 ebe, 3 sağlık memuru, (Çevre sağlığı ve Röntgen Teknikeri yoktur.), 1 laboratuvar teknikeri, 1 tıbbi sekreter, 1 V.H.K.İ. 3 şoför ile 4 hizmetli ile toplam 26 personel hizmet vermektedir.

Aile Sağlığı Merkezi; 6 aile hekimi ve 6 aile sağlığı elamanı ile hizmet vermektedir. 4 aile hekimi merkezde, 1 aile hekimi Üçocuk Beldesinde ve 1 aile hekimi Erimli Beldesinde görev yapmaktadır.

Arıcak'ta Merkez ve Üçocuk olmak üzere 2 adet acil sağlık hizmetleri istasyonu bulunmaktadır. İlçede toplam ASHİ'de 8 şoför,9 paramedik,4 acil tıp teknisyeni ile hizmet vermektedir. Arıcak Merkez ASHİ'de 2 ambulansın 1'i hazır bir şekilde beklemekte ve kışın ulaşımı zorlaştıran karla kapanan yollarda ulaşımı kolaylaştırmak için 1 paletli ambulansla hizmet vermektedir. Üçocuk ASHİ' de ise 2 ambulans mevcut olup 1'i hazır, biri şekilde yedek beklemektedir. Bükardı Belediyesi ile Kambertepe Köyü, Karakaş Köyü ve Küplüce köylerinde birer sağlık evi bulunmakta ancak faal değildir.

Arıcak, yapımı devam eden 10 yataklı devlet hastanesi faaliyete geçtiği zaman sağlık fonksiyonu açısından merkezilik özelliği kazanacaktır.

4.5.1. Arıcak'ın İdari Fonksiyonu

Bir yerin merkezi yer olarak gelişmesinde en önemli elemanlardan biri şüphesiz idari fonksiyondur. Bu fonksiyon ile ilgili tesisler yerleşme merkezinde toplanmıştır ve idari yönden çevre ile bilhassa kaza sınırları dâhilinde, karşılıklı münasebetin yalnız idari sahada yapılmasına sebebiyet vermektedir (Karaboran, 1989; 89).

Yerleşme merkezinde bulunan idari fonksiyona ait kurum ve kuruluşların sayı ve niteliği bir yerleşmenin diğer fonksiyonlarının yanı sıra gelişme süreci üzerinde de etkili olmaktadır (Yiğit, 1994: 113).

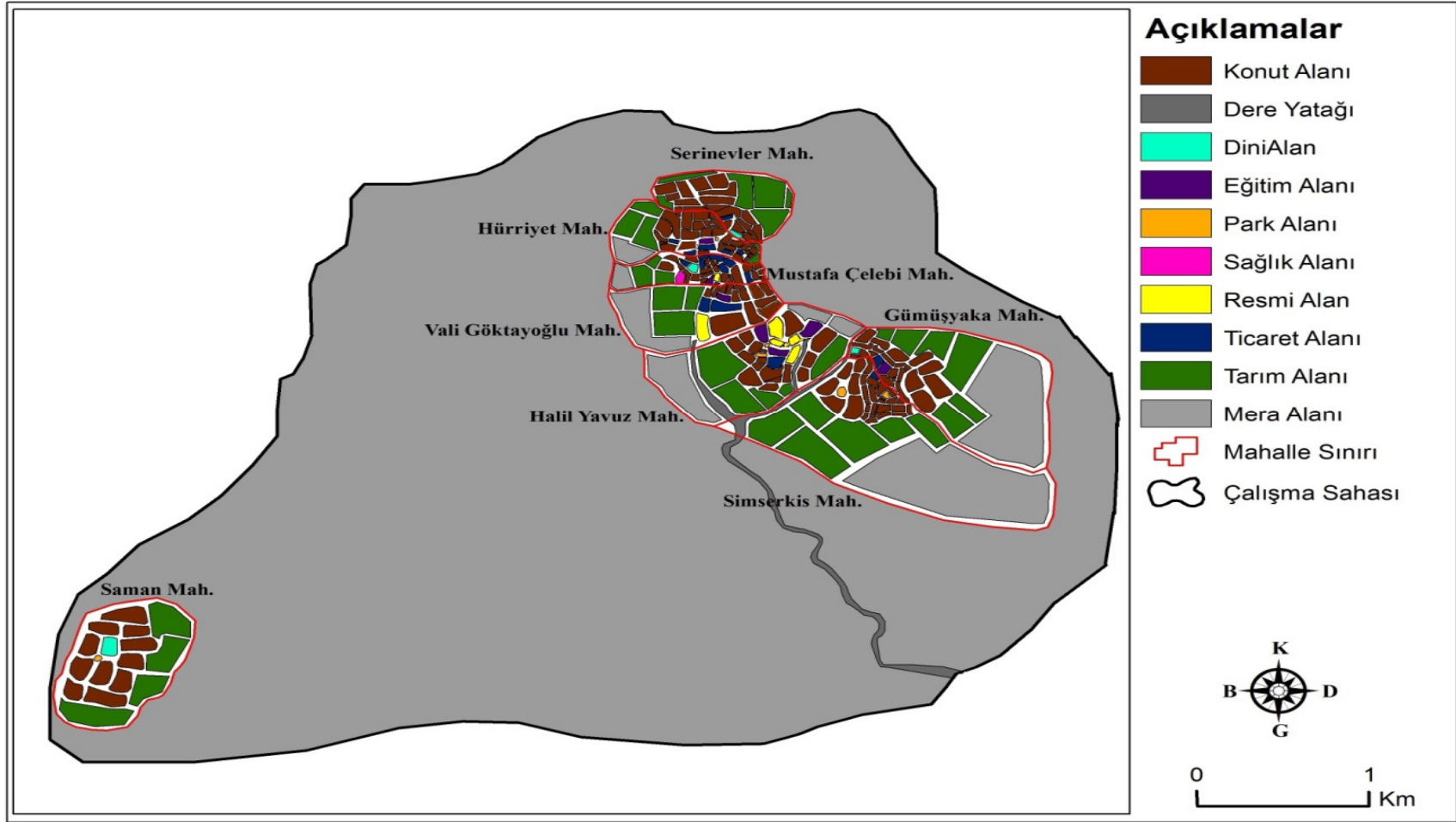
Arıcak'ın kesin kuruluş tarihi bilinmemekle beraber tarihi dönemler içerisinde uzun dönemler varlığından söz edilmektedir. Arıcak ilçe merkezinde idari fonksiyonundan dolayı birçok resmi kurum ve kuruluşun bulunduğunu görmekteyiz (Tablo 9). Bu kurum ve kuruluşlar Arıcak'ın idari bakımdan etki sahasının sınırlarını belirlemektedir. Üçocuk, Erimli ve Bukardi beldeleri ile beraber 10 köy ve 8 mahalle idari bakımdan Arıcak'ın etki sahasında bulunmaktadır.

Tablo 10. Arıcak'ta (Elazığ) Bulunan Resmi Kurum Ve Kuruluşlar

Kaymakamlık	İlçe Nüfus Müdürlüğü
Belediye	İlçe Tapu Müdürlüğü
İlçe Jandarma Komutanlığı	İlçe Müftülüğü
İlçe Emniyet Amirliği	İlçe Tarım Ve Orman Müdürlüğü
Toplum Sağlığı Merkezi	Sosyal Yard. ve Day. Vakfı Müd.
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	Köylere Hizmet Götürme Birliği Baş.
Arıcak Mal Müdürlüğü	T.C. Ziraat Bankası
İlçe Özel İdare Müdürlüğü	PTT Müdürlüğü

Kaynak: Arıcak İlçe Kaymakamlığı

Arıcak'ta yer alan resmi kurumlar, halk dilinde Mendüş, bugün Halil Yavuz Mahallesi dediğimiz mahallede kümelenmiştir. İdari merkeziyetçiliğinden dolayı ulaşımın kolay sağlandığı, halkın resmi ve idari işlerini halledebilmek için en çok kullandıkları alandır. Bunun dışında sağlık hizmetleri, haberleşme, bankacılık hizmetleri, ortaöğretim eğitim hizmetleri de buradan karşılanmaktadır (Harita 12, Fotoğraf 13).

Harita 12. Arıcak'ın (Elazığ) Genel Arazi Kullanımı

Fotoğraf 13. Kamu Kurumlarının Toplandığı Halil Yavuz Mahallesi

4.5.2. Arıcak'ın Ticari Fonksiyonu

Kazanç sağlamak amacıyla mal alıp satma işlemine ticaret denir. Bu terim Türkçe'mizde alış veriş veya alım satım (tecim) terimleri ile ifade edilir. Ticaretle uğraşan meslek erbabına da tüccar denilmektedir. Ticaret faaliyetinin iç tüketim merkezleri, yani iç pazarlara yönelmiş bölümlerine iç ticaret, yabancı ülkelere yönelmiş bölümüne dış ticaret denir (Doğanay, 1998; 577).

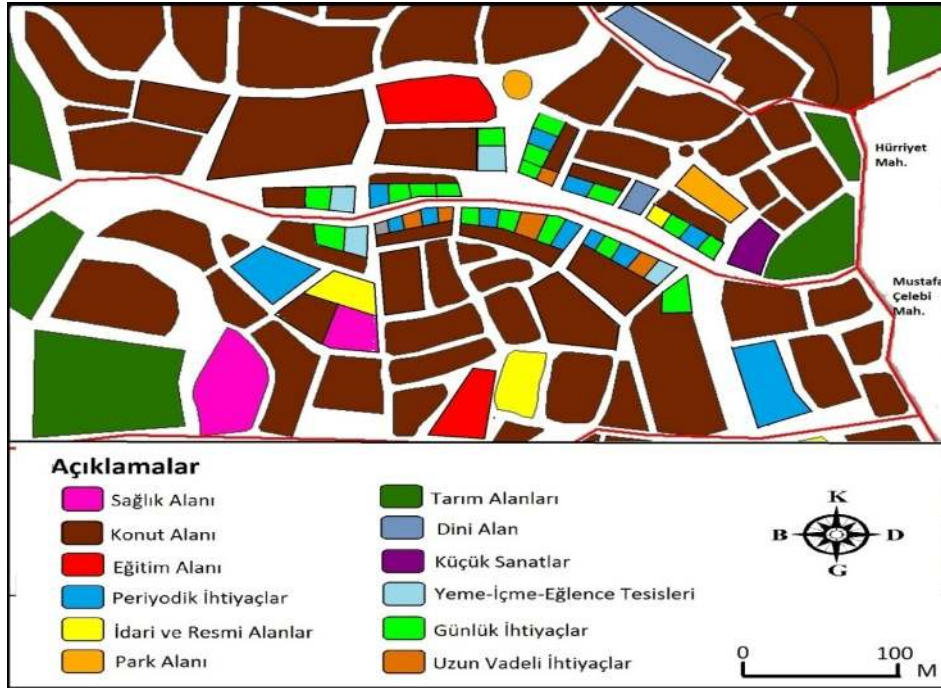
Yerleşim birimlerinin tamamında orada yaşayan insanların ihtiyaçlarının karşılandığını söylemek mümkün değildir. Arıcak çevresindeki köylerin günlük, periyodik ve bazı uzun vadeli ihtiyaçlarını karşılayabildiği için ticari fonksiyona sahiptir (Tablo 11). Yakın çevresinden getirilen ürünlerin alım satım ve takasının yapılabildiği bir merkezdir.

Tablo 11. Arıcak'ta (Elazığ) Küçük Ticarethanelerin Türü ve Sayısı, 2018.

Günlük İhtiyaçlar		Periyodik İhtiyaçlar		Uzun Vadeli İhtiyaçlar	
Faaliyet Kolu	İş Yeri Sayısı	Faaliyet Kolu	İş Yeri Sayısı	Faaliyet Kolu	İş Yeri Sayısı
Bakkal	10	Konfeksiyon	4	Mob. – Halı	4
Kasap	2	Tuhafiye	1	Beyaz Eşya	2
Fırın	4	Züccaciye	3	Elek. Malz.	1
Market	5	Ayakkabıcı	1	Çeyiz	1
Lokanta	7	Kırtasiye	4	Veteriner	1
Çay Ocağı	10	Fotoğrafçı	1	Eczane	1
Berber	4	Tüpçü	7		
		Camcı	1		
		Hırdavatçı	1		
		Petrol	1		
Toplam	42	Toplam	24	Toplam	10

Kaynak: Arıcak Kaymakamlığı, Arazi Etütleri (2018)

Merkezi iş ve ticaret sahaları Arıcak'ta yerleşmenin ilk çekirdeğini oluşturan Mustafa Çelebi mahallesinde toplanmıştır(Harita 13).

Harita 13. Arıcak'ın (Elazığ) Merkezi İş ve Ticaret Sahası

4.5.3. Arıcak'ın Kültür Fonksiyonu

Arıcak'ta hizmet veren 2 ilkokul, 2 ortaokul ve 2 lise bulunmaktadır. Ayrıca  ok Programlı Anadolu Lisesi'ne ait 200 kişilik pansiyon da aktif durumdadır. Kültür fonksiyonu içerisine dâhil edebileceğimiz 1 Halk Eğitim Merkezi, 1  ğretmenevi ve farklı mahallelerde dağılış gösteren 6 cami bulunmaktadır.

Eğitim kurumlarının Arıcak'taki dağılışına baktığımızda Halil Yavuz Mahallesiinde yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bu nedenle Halil Yavuz Mahallesi eğitim ve kültür fonksiyonuna sahip alanını oluşturmaktadır. Öğretmenevi ve Halk Eğitim Merkezi, Halil Yavuz Mahallesi'nde bulunan Arıcak Belediyesi'nin güneyinde, aynı binada hizmet vermektedir. Belirtilen camiler ise çalışma alanının muhtelif yerlerine dağılmış durumdadır. İki Gümüşyaka Mahallesi'nde, diğerleri ise birer adet olmak üzere Halil Yavuz Mahallesi, Mustafa Çelebi Mahallesi, Serinevler Mahallesi ve Saman Mahallesi'nde bulunmaktadır.

Kültürün bir parçasını oluşturan etnik yapıya baktığımız zaman %90 Zazalardan oluşmaktadır. Halk kendi arasında ağırlıklı olarak Zazaca konuşmaktadır bunun yanında Türkçe de bilinip konuşulmaktadır. Kesin bir bilgi olmaması nedeniyle tahmini olarak 1600'l  yıllarda Mirvan (Arıcak) ilk olarak yerleşim yeri olduğunda bugünkü Gümüşyaka eski adı ile Simserkis mahallesinde Ermeniler yaşamaktaydı. Ancak bugün Arıcak'ta yaşayan Ermeni nüfus yoktur.

Din ve mezhep özellikle kırsal yerleşmelerde önemli bir değere sahiptir. Toplumsal hayatı, sosyal ilişkileri şekillendiren ve düzenleyen normlardır. Dini yapı homojen bir özellik göstererek Müslüman halktan oluşmaktadır. Bunların da %90'ından fazlası şafi mezhebine mensuptur.

Dini ve etnik yapının homojen özellik göstermesi kültür çeşitliliğini engellemiş gibi görünse de halk arasındaki anlaşmazlıkların önüne geçmiş, birlik ve beraberliğin devamlılığını sağlamıştır.

Din hizmetlerini yerine getirmek için Arıcak'ta bulunan resmi kurumlardan biri de Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı İlçe Müftülüğü'd r. 1 m ft , 2 veri hazırlama memuru ve Kur'an kurslarında görev yapan 2 görevli bulunmaktadır. İlçede müftülük bünyesinde toplam 29 sözleşmeli imam görev yapmaktadır.

4.5.4. Arıcak'ın Turizm Fonksiyonu

İnsanların turizme katılmalarındaki asıl sebepler, tarihi, doğal ve kültürel faktörlerdir. Araştırma sahsında turizm faaliyetleri, turistik değer taşıyan tarihi ya da doğal güzellik yok denecek kadar azdır.

Arıcak'ta turizm faaliyetleri oluşturacak potansiyele sahip faktörlere baktığımız zaman ilk olarak yaylacılık akla gelmektedir. Sahip olduğu topografya itibariyle yaylacılık faaliyetlerinin yapılması için uygun doğal şartları barındırmaktadır. Arıcak'ta ilk kuruluş tarihinden itibaren her yıl hayvancılık amacıyla Akdağ yaylalarına çıkmıştır (Fotoğraf 8). Haziran ile Eylül ayları arasında yaklaşık 20-30 aile yaylacılık faaliyetlerinde bulunmuştur. 1990'lı yılların başlarında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde dağlık ve kırsal alanda yoğun olarak gerçekleştirilen terör faaliyetlerinden sonra bu alanda da yaylalara çıkış yasaklanmıştır. 2011 yılında tekrar serbest hale getirilmiştir. Belediye tarafından Arıcak'ın tanıtımını gerçekleştirmek, turizmi ve yaylacılık faaliyetlerini yeniden canlandırmak amacıyla Arıcak Akdağ Yayla Evleri Projesi düzenlenmiş fakat Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından onaylanmadığından faaliyete geçmemiştir.

Fotoğraf 14. Arıcak Yaylasından Bir Görünüm

Arıcak'ın simgesi haline gelen Ters Lale'nin, Arıcak Belediyesi tarafından tanıtılması amacıyla ilk olarak 2005 yılında "Arıcak Ters Lale Şenliği" düzenlenmiştir. 2005 yılından itibaren her yılın nisan ayının son Pazar günü Arıcak Ters Lale Şenliği kutlama günü olarak belirlenmiştir. Buna kararın alınmasına rağmen her yıl düzenli olarak bu kutlama gerçekleşmemiştir. En son 2015 yılında Geleneksel Arıcak 6.Ters Lale Festivali düzenlenmiştir (Fotoğraf 9). Bu festival kapsamında il merkezinden ve il dışından davetliler Arıcak'a gelmekte ve belediye tarafından ücretsiz eğlence düzenlenmektedir. Amaç, bu festivalle Arıcak'ın simgesi haline gelen Ters Lale aracılığıyla Arıcak'ın basında yer almasını sağlamak, ilçenin tanıtımını yapılması ve yerli turisti buraya çekmektir. Ulaşımın güç sağlanması, Arıcak'ın il merkezine uzak olması ve güvenlik kaygısının yaşanması sebebiyle gezip görmek amacıyla ziyaret edenlerin sayısı yok denecek kadar azdır.

Fotoğraf 15. Arıcak 6. Ters Lale Festivalinden Bir Görünüm

4.6. Arıcak'ın Eğitim Fonksiyonu

Arıcak'ta ilk eğitim öğretim faaliyetlerine 1945 yılında başlanmıştır. İlk ortaokul, Arıcak Orta Okulu olarak 1972 yılında açılmıştır. İlk lise ise 1988 yılında eğitim öğretim faaliyetlerine başlamıştır. Eğitim kurumlarının Halil Yavuz Mahallesi'nde yoğunluk göstermesi buraya eğitim bakımından fonksiyonel özellik kazandırmıştır.

İlçe milli eğitim müdürlüğünde;1 müdür vekili, 2 şube müdürü, 2 veri hazırlama ve kontrol işletmeni,1 şoför,2 hizmetli ve 1sürekli işçi olmak üzere 9 personel görev

yapmaktadır. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün ayrı bir hizmet binası yoktur Arıcak Kaymakamlığı binasında hizmet sunmaktadır. Müdürlüğe bağlı kurum ve okullarda 8 hizmetli,15 sürekli işçi,17 geçici işçi ve 25 toplum yararına çalışma programı kapsamında, İş-kur görevlisi olmak üzere 65 tane personel yardımcı hizmetler sınıfında çalışmaktadır. Ayrıca okullarda 3 güvenlik görevlisi görev yapmaktadır.

Arıcak Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde; 17 ilkokul, 11 ortaokul,2 lise(Arıcak Çok Programlı Anadolu Lisesi, Arıcak Anadolu İmam Hatip Lisesi), Halk Eğitim Merkezi ve Öğretmenevi bulunmaktadır. Arıcak'ta 2 ilkokul, 2 ortaokul ve 2 lise bulunmaktadır (Tablo 12). Diğerleri ise belde ve köylerde hizmet vermektedir.

Okullarda 224 öğrenci anasınıfında, 1169 öğrenci ilkokulda, 1352 ortaokulda, 601 liselerde olmak üzere toplam 3346 öğrenci mevcuttur. Okullarda toplam 245 öğretmen görev yapmaktadır.

İlçe de 17 ilkokulda toplam 90 derslik olup, bu dersliklerde 72 öğretmen ile 1169 öğrenciye eğitim verilmektedir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 16,2'dir.Türkiye ortalamasına bakıldığında durum oldukça iyidir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı 13'dür. Okullaşma oranı % 100'dür. 7 İlkokul da asgari sınıf sayısı kriterlerine ulaşamamasından dolayı 241 öğrencimiz birleşik sınıflarda eğitim görmektedir.

İlçe genelinde 11 ortaokul toplam 90 derslik olup, bu dersliklerde 92 öğretmen ile 1352 öğrenci eğitim verilmektedir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 14,7'dir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı 15'dir. Okullaşma oranı % 100'dür.

Arıcak'ta Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Çok Programlı Anadolu Lisesi olmak üzere 2 lise mevcuttur. Bu liselerde 27 derslik olup, 601 öğrenci ve 45 öğretmen ile eğitim yapılmaktadır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 13.35, derslik başına düşen öğrenci sayısı 22,25'tür. Okullaşma oranı % 100'dür. Arıcak Çok Programlı Anadolu Lisesine ait 200 kapasiteli pansiyon bulunmakta ve aktif olarak kullanılmaktadır.

Tablo 11.Arıcak'ta Bulunan Eğitim Kurumları

Okul Adı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
Gümüşyaka İ.O	8	38	6
Arıcak İlkokulu	12	111	10
Arıcak Ortaokulu	13	155	10
Arıcak İ.H. O.O	14	260	25
Çok Prog. A. L.	20	348	23
Arıcak A. İ.H.L.	12	310	17
Toplam	79	1222	91

Kaynak: Arıcak İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.ARICAK'IN EKONOMİK COĞRAFYASI

5.1.Ekonomik Faaliyetleri Etkileyen Faktörler

5.1.1.Doğal Faktörler ve Beşeri Faktörler

Ekonomik faaliyet türlerini etkileyen doğal faktörlerden iklim, yeryüzü şekilleri, toprak ve hidrografik özellikler Arıcak'ta da etkili olmuştur. Yeryüzü şekillerinin dağlık ve engebeli olması burada daha çok tarım ve hayvancılığın gelişmesine izin vermiştir. Araştırma sahasının kuzeyi dağlık kütle ile çevrili olup güneye doğru ilerledikçe yer şekilleri daha sade bir görünüm almaktadır. Dağlık ve engebeli yapı tarımsal faaliyetleri kısıtlamış, tarım alanlarını sınırlandırmıştır. Yerleşmeler daha çok kuzeydeki dağ eteğinde kurulmuş güneydeki dalgalı düzlük tarım arazilerine ayrılmıştır. Bu durum tarım arazilerinin yerleşmelerden uzakta yer almasına neden olmuştur. Arıcak'ta yapılan tarım sadece geçim ihtiyacını karşılayacak ölçüdedir. Tarım arazisinin az, parçalı ve uzakta olması nedeniyle Arıcak'ta baskın olan ekonomik faaliyet hayvancılıktır. Hayvancılıkla uğraşanların da ahırları insanların hayvanlarına kolayca bakabilmeleri için yaşadıkları yere yakın olması nedeniyle yerleşme sahasının içinde kalmıştır.

Su kaynaklarının varlığı mevcut tarım arazilerinin sulama ihtiyacını karşılamaktadır.

İklim şartları ilkbaharda yaz aylarında yüksek yerlerde çayırların yetişmesine uygun ortam hazırlamaktadır. Bu sebeple yaylalarda hayvancılık gelişmiştir. Yine iklim koşullarına bağlı olarak kış mevsiminin uzun ve kar yağışlı olması sebebiyle hayvanlar ahırda beslenmektedir.

Engembeli topografya ulaşımı olumsuz etkilemiştir. Ulaşımın sınırlı olması hizmet sektörünü kısıtlamanın yanı sıra ekonomik faaliyetleri de olumsuz etkileyerek pazar alanına ulaşımı kısıtlamıştır.

Ulaşımın güçlüğüle sağlanması, pazar alanına olan uzaklık, Arıcak ve çevresinde yaşanan güvenlik problemleri Arıcak'ta sanayi faaliyetlerinin gelişmesini de engellemiştir. Arıcak ilçe merkezinde ancak kendisinin ve yakın çevresindeki köylerin günlük ve kısa vadeli ihtiyaçlarının karşılanmasına yetecek kadar ekonomik faaliyetler görülmektedir.

5.2. Ekonomik Faaliyetler

Türkiye’deki ekonomik faaliyetler tarım, sanayi, madencilik, ulaşım, ticaret ve turizm gibi farklı alanlarda çeşitlilik gösterirken Arıcak’ta madencilik, sanayi ve turizmden ekonomik faaliyet olarak söz etmek mümkün değildir. Araştırma sahasını oluşturan Arıcak ilçe merkezinde ailelerin geçim kaynakları tarımsal faaliyetlerin yanı sıra hizmet sektörüne yönelik olarak küçük ticari işletmeler ile sağlanmaktadır. Ayrıca memur ve emekli maaşıyla geçim sağlayan aileler de bulunmaktadır. Mevcut durumda 120 İŞKUR işçisi bulunmaktadır. Güvenlik endişesinin yaşanması nedeniyle ihtiyaca yönelik olarak 100 güvenlik korucusu da aktif olarak görev yapmaktadır. İŞKUR ve koruculuk da Arıcak’ta geçim kaynakları arasına girmiştir.

Kent yerleşmeleri dışındaki kırsal alanda yaşamlarını sürdüren nüfus daha çok tarımsal faaliyetler ile geçimlerini sağlamaktadır. Bazı alanlarda öncelik sırası tarım ve hayvancılık bazı alanlarda ise hayvancılık ve tarım şeklinde geçime yönelik ekonomik faaliyette bulunmaktadırlar. Öncelik sırasında belirleyici olan, doğal faktörlerin etkisidir. Arıcak, idari olarak ilçe statüsünde olsa da kasaba özellikleri ağır basıp, Türkiye’deki birçok kasaba yerleşmesi gibi tarımsal fonksiyonları ön plandadır. Sahip olduğu yer şekilleri özellikleri tarımın ikinci planda kalıp hayvancılığın ön plana çıkmasına neden olmuştur.

Halil Yavuz Mahallesi’nde kamusal hizmetler ön planda olup elde edilen veriler ve yapılan gözlemler doğrultusunda diğer mahallelerde hayvancılık ve tarım ön plana çıkmaktadır.

Merkeze 6 km uzaklıkta yer alan Saman mahallesinde yalnızca geçime yönelik tarım ve hayvancılık faaliyetleri görülmektedir. Saman mahallesi, idari olarak Arıcak’a belediye statüsü verilebilmesi için gerekli olan nüfus yeterliliğini sağlamak amacıyla köy iken Arıcak merkeze bağlanarak mahalle olmuştur. Mahalle olduktan sonra sahip olduğu sosyoekonomik şartlarda bir gelişme olmamıştır. Günlük ve kısa vadeli ihtiyaçlarını yine merkezden karşılamaktadır. Bu sebeple ekonomik fonksiyonu gelişmemiştir. Aynı durum Gümüşyaka ve Simserkis mahallelerinde de görülmektedir. 2 km uzaklıkta olup 1972 yılında Arıcak’a eklenerek belediye hizmet sınırlarına dahil edilmiştir. Bu iki mahallede ekonomik faaliyet kollarının gelişmemesinin sebebi ise merkez ile arasındaki mesafenin kısa olması sebebiyle bütün ihtiyaçların merkezden karşılanmasıdır.

Serinevler, Hürriyet, Vali Göktaoğlu, Mustafa Çelebi ve Halil Yavuz Mahallesi hizmet sektöründeki ekonomik faaliyet kollarının toplandığı mahallelerdir.

5.2.1. Tarım

Araştırma sahasında hizmet sektöründen sonra ikinci sırada tarım sektörü yer almaktadır. Sahadaki tarımsal ekonomik faaliyetler tarım ve hayvancılıktan oluşmaktadır. Sulama imkânlarının yeterli olmasına rağmen arazinin engebeli oluşu tarım alanlarını kısıtlamaktadır. Bu sebeple halk daha çok hayvancılıkla uğraşmaktadır. Tarım arazileri, çalışma alanının güneyinde ve batısındaki eğimi daha az olan düzlük alanı kaplamaktadır. Kuzeyden dağlık kütle ile çevrili olduğundan çalışma alanının kuzeyinde tarım arazisi yok denecek kadar azdır.

Arıcak'ta tarımsal ürün çeşitliliğine baktığımızda topografik şartların elverişli olmamasının ürün çeşitliliğini de olumsuz yönde etkilemiştir. Tarım yapmaktaki asıl amaç ekonomik gelir sağlamak olmadığından temel ihtiyaçları gidermeye yönelik ürünlerin ekilmesi tercih edilmiştir.

Buğday, arpa, yem bitkileri, fasulye ve soğan başlıca tarım ürünlerini oluşturmaktadır (Tablo 13). Ekim alanı en fazla olan ürün toplam 17,387 dekar ile buğdaydır. Ailenin yıllık un ihtiyacını karşılamaya yönelik tarımı yapılmaktadır. Ekim alanı en fazla olan ikinci sıradaki tarım ürünü hayvancılığın yaygın olarak yapılmasına bağlı olarak yem bitkilerinden oluşmaktadır. 7,900 dekar alana ekilen yonca ve fiğ hayvan yetiştiriciliğinde kullanılmaktadır.

Baklagillerden sadece 50 dekar alanda fasulye yetiştirilmektedir. Fasulyenin 2018 yılı üretim miktarı ise 7 tondur.

Tablo 13. Arıcak'ta Tarla Ürünlerinin Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Verimi (2018)

GRUP	ÜRÜN	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)	Üretimin İl İçindeki Payı (%)	Verim (Kg/Dekar)
Tahıllar	Arpa (Diğer) Kuru	1,437	285	0.33	198
Tahıllar	Arpa (Diğer) Sulu	1,745	428	2.55	245
Tahıllar	Buğday (Diğer) Kuru	4,770	786	1.33	165
Tahıllar	Buğday (Diğer) Sulu	12,617	2,754	11.90	218
Baklagiller	Fasulye (kuru) Sulu	50	7	0.73	140
Yem Bitkileri	Fiğ (Adi) (Yeşil ot)	3,500	3,500	3.76	1,000
Yumru Bitkiler	Soğan (Kuru)	8	9	0.17	1,125
Yem Bitkileri	Yonca (Yeşil ot)	4,400	13,200	17.56	3,000

Kaynak: Arıcak İlçe Tarım Müdürlüğü, 2018

Arıcak'ta yetiştirilen tarım ürünleri arasında sebzeler de yer almaktadır. Sebze üretimi de diğer tarım ürünlerinde olduğu gibi pazara yönelik değil ihtiyaçları karşılamaya yönelik olarak bahçe tarımı şeklinde yapılmaktadır. Geniş bir ürün çeşitliliğinden söz edilemez. En çok tüketilen sebzeler yetiştirilmektedir. Üretimi en fazla yapılan sebze ise 152 ton ile domatestir (Tablo 14). Domatesin tüketim alanının geniş olması üretiminin diğer türlere göre fazla olmasını etkilemiştir.

Tablo 14. Arıcak'ta (Elazığ) Sebze Üretim Miktarı ve Ekilen Alan

ÜRÜN	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)
Biber (Dolmalık)	1,200	78
Biber (Sivri)	1,091	60
Domates (Sofralık)	2,030	152
Fasulye (Taze)	827	43
Hıyar (Sofralık)	1,400	56
Kabak (Sakız)	1,000	10
Pathcan	1,500	27
Soğan (Kuru)	8	9
Soğan (Taze)	2,146	103

Kaynak: Arıcak İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2018

İnceleme alanında üzüm başta olmak üzere dut, elma, armut, vişne gibi birçok meyve çeşidi yetiştirilmektedir. Üretim miktarı ve ekim alanı en fazla olan meyve üzümdür. 2018 yılında Arıcak'ta 12,539 dekar alanda 8,412 ton üzüm yetiştirilmiştir.

Elazığ'daki üzümlün %17.6'sı Arıcak'ta yetiştirilmektedir (Tablo 15). Üzüml hem sofralık olarak hem de pekmez, pestil ve orcik yapımında kullanılmaktadır. Üretim miktarı en fazla olan ikinci sıradaki meyve 4900 ağaç sayısı ve 195 ton üretimle dut olmuştur. Dut, yaş meyve olarak tüketilmenin yanı sıra pekmez ve pestil yapımında kullanılmaktadır.

Arıcak'ta yetiştirilen meyvelerden Trabzon Hurması %26.3 ile Elazığ ili içindeki üretimine en fazla olan meyve çeşididir. Elazığ'da üretilen 167 ton Trabzon Hurmasının 44 tonu Arıcak'ta üretilmektedir. Trabzon Hurması, Arıcak dışındaki pazarlara satılarak gelir sağlamaktadır.

Tablo 15. Arıcak'ta (Elazığ) Yetiştirilen Meyveler ve Üretim Miktarı

ÜRÜN	Ağaç Sayısı	(Arıcak) Üretim (Ton)	(Elazığ) Üretim (Ton)	Üretimin İl İçindeki Payı (%)
Armut	1475	59	5,025	1.2
Ayva	1000	24	459	5.2
Badem	1260	50	2,155	2.3
Ceviz	2000	53	2,163	2.5
Dut	4900	195	5,248	3.7
Elma (Amasya)	430	19	1,313	1.4
Elma (Diğer)	750	26	3,516	0.7
Elma (Golden)	2450	98	4,973	2.0
Elma (Grannysmith)	450	18	1,040	1.7
Elma (Starking)	350	14	2,934	0.5
Erik	830	25	4,497	0.6
Kayısı (Zerdali hariç) (örtü altı dâhil)	340	10	51,775	0.0
Kiraz	700	14	4,386	0.3
Şeftali (Diğer)	1150	29	2,521	1.2
Trabzon Hurması	1460	44	167	26.3
Üzüml (Sofralık Çekirdekli) (örtü altı dâhil)	12539	8,412	47,897	17.6
Vişne	340	7	3,794	0.2

Kaynak: Arıcak İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2018

5.2.2. Hayvancılık

Arıcak'ın sahip olduğu topografya şartları tarım faaliyetlerini sınırlandırırken hayvancılık için daha elverişlidir. Araştırma sahasında yapılan hayvancılığın tamamı olmasa da büyük bir bölümü ticari gelir sağlamak amacıyla yapılmaktadır. Nüfusun bir

kısmı hayvancılıkla evinin günlük hayvansal gıda ihtiyacını karşılamak amacıyla uğraşmaktadır. Bir kısmı ise hem hayvanlardan elde ettikleri ürünleri satmakta hem de belli dönemlerde canlı olarak hayvan satışı yapmak için hayvan yetiştirmektedir.

5.2.2.1. Büyükbaş Hayvancılık

Arıcak'taki asıl hayvancılığı küçükbaş hayvancılık oluştursa da büyükbaş hayvancılık da azımsanmayacak oranda yapılmaktadır. Arıcak mevcut coğrafi konumu sebebiyle mera hayvancılığı yapmak için pek elverişli olmayan engebeli arazi şartlarına sahiptir. Bu sebeple büyükbaş hayvancılık Arıcak'ta daha çok besi hayvancılığı şeklinde görülmektedir. Hayvan cinsi olarak sığır beslenmekte, manda tercih edilmemektedir. Hayvanlar ahırlarda kuru yonca, saman ve yem verilerek beslenmektedir.

Büyükbaş hayvan sayısının en fazla olduğu mahalle 394 sığır sayısı ile Gümüşyaka Mahallesidir (Tablo 18). Gümüşyaka mahallesinin merkezi konumda yer alan mahallelere 2 km uzakta yer alması buradan bağımsız bir ünite gibi yer almasına neden olmaktadır. Bu durum merkezi konumda yer alan iç içe ve sıkışık bir şekilde bulunan konutlardan uzak olması nedeniyle hayvan beslemek için bir avantaj doğurmuştur. Aynı durum Saman Mahallesi için de bir avantaj olmuştur. Burada yerleşme toplu bir doku göstermektedir ve konutların arasında her eve ait küçük bir bahçe bulunacak şekilde mesafe bulunmaktadır. Dolayısıyla hayvan beslemek için daha elverişlidir.

Elde edilen veriler doğrultusunda 277 sığır sayısı ile büyükbaş hayvan sayısının en fazla olduğu ikinci mahalle Mustafa Çelebi Mahallesidir. Burası merkezi konumda yer alan çarşı mevkiinde yer alan mahallelerdendir. Araştırma sahasında yapılan gözlemler sonucunda bu mevkideki mahallelere ait verilerin bir kısmının gerçeği yansıtmadığı gözlemlenmiştir. Büyükbaş hayvan besleyen aileler devlet tarafından sağlanan 'buzağı desteği'nden faydalanmaktadır (Tablo 16).

Tablo 16. Arıcak'ta Mahallelere Göre Buzağı Desteğinden Faydalanan Kişi Sayısı

Gümüşyaka M.	52
V. Göktayoğlu ve M. Çelebi Mah.	26
Halil Yavuz M.	6
Hürriyet M.	15
Saman M.	20
Serinevler M.	21

Kaynak: Arıcak İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019

5.2.2.2. Küçükbaş Hayvancılık

Arıcak'ta yapılan hayvancılık ağırlıklı olarak küçükbaş hayvancılık şeklindedir. Küçükbaş hayvancılık keçi yetiştiriciliği şeklinde yapılmaktadır. Coğrafi dağılışı açısından bakıldığında keçi yetiştiriciliği Toroslar gibi dağlık ve engebeli bölgelerde yapılmaktadır. Keçi, eğimli ve engebeli arazilere diğer hayvanlara göre daha kolay uyum sağlamaktadır. Bu sebeple Arıcak'taki dağlık ve engebeli arazi ile uyumlu olarak keçi yetiştiriciliği diğer hayvancılık türlerine göre daha çok gelişmiştir. Keçinin sütünden ve süttten elde edilen ürünlerden hem evin ihtiyaçları karşılanmakta hem de ekonomik gelir sağlanmaktadır. Aynı zamanda keçinin etinden ve yününden de yararlanılmaktadır.

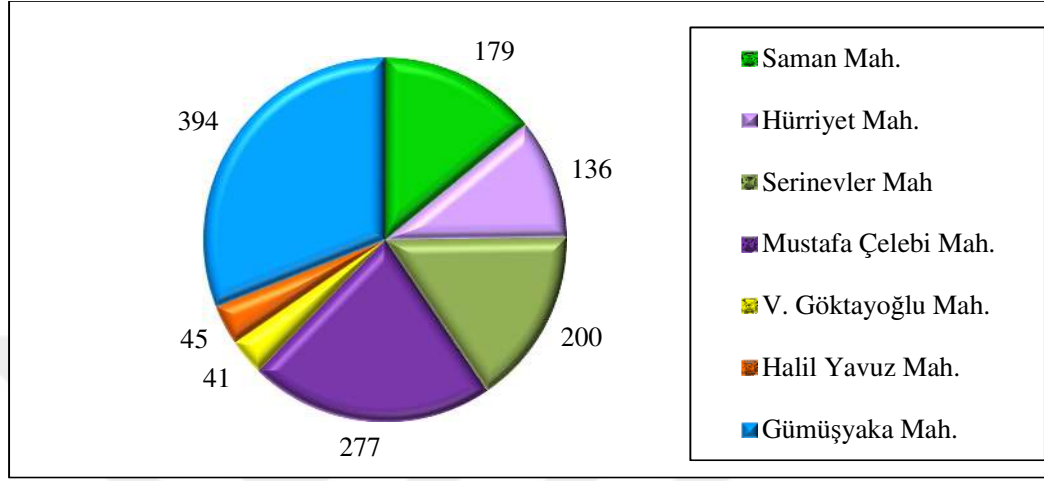
Arıcak'ta 2000 ve 2010 yılları arasındaki hayvan sayılarına bakıldığında küçükbaş hayvancılık ön planda görünmektedir (Tablo 17). İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden edinilen bilgiye göre resmi kayıtlarda sadece küpeli, hayvan sayıları yer almaktadır. Bu nedenle 2010 yılından önceki veriler gerçek hayvan sayısını yansıtmamaktadır. Bu sebeple günümüzdeki verilerle kıyaslama yapıldığında arada büyük bir fark olduğu görülse de hayvancılık yoğun bir şekilde yapılmaya devam edilmiştir. Son yıllarda Tarım ve Orman Bakanlığının teşvikiyle hayvanların kayıtlara geçirilmesi, küpe numarası verilmesi daha kontrollü bir şekilde yapılmaya başlanmıştır. Bu durumun diğer bir sebebi de resmi olarak devlet tarafından sağlanan hayvan destek projelerinden faydalanabilmektir.

Tablo 17. Arıcak'ta Mahallelere Göre Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sayıları

Arıcak'ta Mahallelere Göre Hayvan Sayısı(2000-2010)		
Mahalle Adı	K.Baş Top.	B.Baş Top.
Saman Mah.	14	29
Hürriyet Mah.	33	24
Serinevler Mah	99	9
M. Çelebi ve V. Göktayoğlu M.	131	12
Halil Yavuz Mah.	1	7
Gümüsyaka Mah.	0	16
Toplam	278	97

Kaynak: Arıcak İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019

Büyükbaş hayvancılık Gümüşyaka Mahallesi'nde ve Mustafa Çelebi Mahallesi'nde daha yaygın olarak yapılmaktadır (Grafik 14).

Grafik 14. Arıcak'ta Mahallelere Göre Büyükbaş Hayvan Sayıları

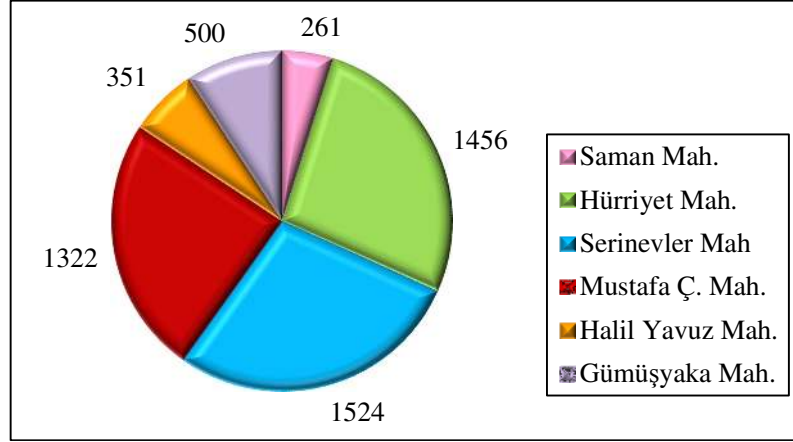
Kaynak: Arıcak İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019

Küçükbaş hayvan sayısının mahalle bazında en yüksek olduğu yerler Serinevler, Hürriyet ve Mustafa Çelebi mahalleleridir (Tablo 18, Grafik 15). En az küçükbaş hayvan sayısı ise Halil Yavuz ve Saman mahallelerinde yer almaktadır. Simserkis mahallesi 2014 yılında Gümüşyaka Mahallesinden ayrılmıştır. Bu sebeple arazi gözlemlerinde tespit edilmesine rağmen Simserkis mahallesindeki hayvan sayıları resmi verilere yansımamıştır. Vali Göktayoğlu Mahallesinin ise 2009 yılında Mustafa Çelebi Mahallesi ile ayrılması sonucunda buradaki hayvan sayıları da resmi verilere yansımamıştır.

Tablo 18. Arıcak'ta Mahallelere Göre Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sayıları

Arıcak'ta Mahallelere Göre Hayvan Sayısı						
Mahalle Adı	Koyun say.	Keçi Say.	K.Baş Top.	Sığır	Manda	B.Baş Top.
Saman Mah.	7	254	261	179	0	179
Hürriyet Mah.	8	1448	1456	136	0	136
SerinevlerMah	28	1496	1524	200	0	200
Mustafa Çelebi Mah.	0	1322	1322	277	0	277
Vali Göktayoğlu Mah.	0	0	0	41	0	41
Halil Yavuz Mah.	14	337	351	45	0	45
Gümüşyaka Mah.	86	414	500	394	0	394
Toplam	143	5271	5414	1272	0	1272

Kaynak: Arıcak İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019

Grafik 15.Arıcak'ta Mahallelere Göre Küçükbaş Hayvan Sayıları

Kaynak: Arıcak İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019

Küçükbaş hayvancılığın daha yaygın olarak yapılmasına rağmen Arıcak'taki hayvan işletme sayılarına bakıldığında büyükbaş hayvan işletme sayılarının daha fazla olduğu görülmektedir (Tablo 19). Bunun sebebi özellikle soyları ıslah edilmiş büyükbaş hayvanın etinden ve sütünden elde edilen verimin daha yüksek olmasıdır. En fazla hayvan işletme sayısı büyükbaş hayvan sayısının en fazla olduğu Gümüşyaka mahallesine aittir. Serinevler ve Mustafa Çelebi mahalleleri de bunu takip etmektedir.

Tablo 19. Arıcak'ta Mahallelere Göre Hayvan İşletme Sayıları

Arıcak'ta Hayvan İşletme Sayıları			
Mahalle Adı	Koyun-Keçi Bulunan	Sığır-Manda Bulunan	Top. İşletme Sayısı
Saman Mah.	6	36	38
Hürriyet Mah.	11	30	34
SerinevlerMah	11	55	74
Mustafa Çelebi Mah.	6	50	69
Vali Göktaoğlu Mah.	0	11	27
Halil Yavuz Mah.	1	14	26
Gümüşyaka Mah.	5	93	120
Toplam	40	289	388

Kaynak: Arıcak İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019

5.2.3. Arıcılık

Arıcılık faaliyetleri ihtiyaca yönelik olduğundan ticari bir fonksiyonu yoktur. Arıcak İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden alınan verilere göre mahalleler bazında saha incelendiğinde sadece Serinevler mahallesinde arıcılık faaliyeti görülmektedir. Bu mahallede 6 kişi arıcılık yapmakta 3336 arılı kovan mevcut. Arıcılık faaliyetinde devlet desteği almak için 40 kişi başvuruda bulunmuş toplam desteklenen kovan sayısı 3317'dir kovan başına 10 TL destek verilir.

Arıcılık çok eski zamanlarda toprak kovanlarda yapılmakta olup günümüzde daha modern kovanlarla yapılmaktadır. Zengin bitki örtüsünün sağladığı avantaj ile son dönemlerde arıcılık alanında oldukça büyük ilerleme sağlanmış ve Arıcak yöresinin meşhur Akdağ Geven Balı üretilmeye başlanmıştır. Akdağ Geven Balı üretimi toplam 50 tondur.

Arıcak'ta arıcılığın ihtiyacı karşılamaya yönelik yapılmasına karşın yapılan araştırmalar ve gözlemler neticesinde bitki türlerinde görülen çeşitlilik ticari olarak arıcılık faaliyetlerini karşılamaya ve geliştirmeye yeterli olduğu görülmüştür. Şartların bu faaliyet için müsait olmasına rağmen diğer ekonomik faaliyetlerin gölgesinde kalmasının nedeni yöre halkının arıcılığa hak ettiği değeri göstermemesi ve yeterince desteklenmemesidir.

Arıcılık adına yapılan teşviklerin arttırılması ve arıcılığın Arıcak ekonomisindeki payının artması için bu sektörü destekleyen projeler düzenlenmelidir. Böylece arıcılık, ilçe için daha güçlü bir ekonomik gelir kaynağı haline gelebilir.

5.2.4.Ulaşım

Araştırma sahasının sahip olduğu engebeli topografya ve bulunduğu coğrafi konum ulaşım yolları üzerinde belirleyici faktör olmuştur. Bulunduğu konum itibarıyla Arıcak, Elazığ il merkezine en uzak ilçe merkezi durumundadır. Elazığ ile aralarındaki mesafe 108 km'dir (Tablo 20). Buna rağmen ulaşımın yoğunlukta olduğu yön Elazığ-Arıcak arasındır. Bunun yanı sıra araştırma sahası, ana ulaşım güzergâhlarına sapa konumda yer almaktadır. Arıcak'a ulaşım yalnızca karayolu ile sağlanmaktadır. Araştırma sahası karayolu dışında demiryolu ya da herhangi bir boru hattı yolu üzerinde bulunmamaktadır. Sahip olduğu karayolu yer yer arızalı olmakla beraber bir gidiş ve bir dönüş yönlüdür. Uzun yıllardır burada yaşayan insanların hayatını kolaylaştırmak ve yerleşim biriminin kalkınmasına fayda sağlamak için ulaşım mesafesinin kısaltılması ve

yolun iyileştirilmesi dikkate alınmalıdır. Doğusundaki Bingöl ile bağlantı yolunun yapılmasıyla daha uğrak, çevresindeki etkilere açık bir yer haline gelebilir.

Bir yerleşim biriminin farklı kültür, dil, inanç ve yaşam tarzlarına açık olması çevresiyle ulaşımının dolayısıyla iletişiminin kısıtlı olmamasıyla doğru orantılıdır.

Arıcak'ta ulaşımının kısıtlı ve zorlu şartlara sahip olması çevresiyle etkileşimini de büyük ölçüde sınırlandırmıştır. Bu anlamda etkileşim sahasının dar olması Arıcak'taki ekonomik ve sosyal hayatı da olumsuz etkilemiştir.

Burada yaşayan insanlar için yaşam alanı çoğunlukla Arıcak'ın idari sınırlarını aşmamaktadır. Halk, periyodik olmamak kaydıyla haftada bir veya ayda bir Elazığ'a bir takım zorunlu ihtiyaçlarını (hastane, banka işlemleri, alışveriş vb.) karşılamak için gitmektedir. Bunun dışında en az iki-üç günlük olmak üzere aile/akraba ziyaretleri için Arıcak'tan uzaklaşmaktadırlar.

Tablo 20. Arıcak'ın Bazı Yerleşim Merkezlerine Olan Uzaklığı

Yerleşim Merkezi	Uzaklık (km)
Elazığ	108
Alacakaya	35
Palu	45
Genç(Bingöl)	65
Dicle (Diyarbakır)	35
Diyarbakır	134

Kaynak: Arıcak Belediyesi

5.2.5. Diğer Ekonomik Faaliyetler

Bağcılık, Elazığ'ın geleneksel uğraşlarından biridir. İldeki doğal koşullar bağcılığa son derece uygundur. I. Dünya Savaşı'ndan önce yörede çok yaygın olan bağcılık art arda gelen savaşlar nedeniyle son derece sarsılmıştı. Cumhuriyetin ilk yıllarında da bu sarsıntı sürdü. 1930'ların sonlarında ilde ancak 1500 hektar bağlık alan bulunmaktaydı. 1946'da şarap fabrikasının kurulması, bağcılığın toparlanmasında hayli etkili olmuş, bundan sonra yavaş yavaş bir gelişme ortaya çıkmıştır (Yurt Ansiklopedisi).

İl genelinde elde edilen üzümler gerek kurutularak gerek pekmez ve Orcik yapımında değerlendirilmesinin yanı sıra yaş meyve olarak ve şarap yapımında da

tüketilmektedir. Elazığ'da Merkez, Arıcak ve Alacakaya bağcılığın yoğun olarak yapıldığı sahalardır.

Elazığ'da genellikle Tahannebi (Ternebi), Şilfoni, Öküzgözü, Boğazkere, Köhnü, Kabarcık, Ağın Beyazı ve Kırmızısı gibi üzüm çeşitleri yetiştirilmektedir. Arıcak'ta genellikle sofralık çeşitler Kış üzümü, Ternebi, Şilfoni gibi çeşitler yetiştirilmektedir (Çakıcıoğlu 2014: 44). Kış Üzümü sofralık, Ternebi ve Şilfoni sıralık ve sofralık olarak tüketilmektedir.

Ters lale, görünüşüyle dikkat çeken ender bitki türlerinden biridir. Kış aylarının sonlarına doğru kar örtüsü yerden kalkmasıyla birlikte eriyen kar suları altında çiçek açarak baharın müjdeleyicisi olarak sembolik bir öneme de sahiptir. Çan şeklinde kırmızı, turuncu, mor ve nadiren de sarı renklerde çiçekleri vardır. Genellikle bir ters lale bitkisindeki çiçek sayısı 3 ile 10 arasında değişmektedir. Doğada 1000-3000 m yükseklikteki yamaçlarda, taşlı ve meyilli arazilerde ve çalılık alanlarda yetişir. Bitkinin boyu 60 cm ile 100 cm arasında olup dallanmadan uzar. Mızrak şeklindeki yaprakları ise 1-2 cm genişliğindedir (Fotoğraf 16).

Ters lale belli bölgelere has bir çiçek olup dünyada birkaç türü ve cinsi bulunmaktadır. Dünyada doğal olarak Anadolu, İran, Afganistan ve Himalayalarda yetişir. Avrupa'da ters lale genellikle Fritillasio, İmperialis, Prestika ve Emperyalis gibi isimlerle bilinir.

Ülkemizdeki doğal yetişme alanları ise Elazığ (Arıcak), Van, Hakkâri ve Adıyaman'dır.

Fotoğraf 16. Arıcak Lalesi (Ters Lale)

Elazığ'da Işkın olarak adlandırılan “Reun Ribes”, doğal bir ilaç olarak nitelendirilmektedir. Özellikle kanser ile mücadelede ve diyabet hastalığının alternatif tedavisinde kullanılan bu bitki, hücrelerin yenilenmesinde ve gelişmesinde önem teşkil eder. Mayıs ve haziran aylarında doğada kendiliğinden yetişmektedir (Fotoğraf 17). Özellikle Arıcak'ta Akdağlar bu bitkinin yetişme alanını kapsamaktadır. Işkın, yükseltisi 1000 m ile 4000 m arasında olan alanlarda yetişmektedir. Boyu 40-150 cm arasında değişmektedir. Meyve olarak tüketilmektedir.

Arıcak'ta halk bu bitkiyi ilkbaharda yaylalara çıkıp toplayarak il merkezine götürüp satarak ek gelir elde etmektedir. Doğada kendi halinde yetişmesi ve güç toplanması sebebiyle büyük bir ışkın ticaretinden söz edilmese de özellikle il merkezinde ilkbahar aylarında tezgâhlarda görülen ışkın Arıcak'tan temin edilmektedir. Pazarlarda ve seyyar tezgâhlarda yaş meyve olarak satılırken, kurutulmuş ışkın kökü aktarlarda şeker hastalığı tedavisinde kullanılmak üzere satılmaktadır.

Fotoğraf 17. Arıcak'ta Doğal Ortamda Yetişen Işkın

Arıcak'ta ekonomik gelir elde edilen bir diğ er bitki türü Trabzon Hurması'dır. Her yerde yetişmeyen Trabzon Hurması iklim seçiciliğı sebebiyle ekonomik değere sahiptir. Elazığ'da üretilen toplam Trabzon Hurması'nın 40 ton ile %26.3'lük payı Arıcak'tan sağlanmaktadır.

Fotoğraf 18. Trabzon Hurması Toplanır en

ALTINCI BÖLÜM

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

İnceleme alanı olarak belirlenen Arıcak ilçe merkezi, Doğu Anadolu Bölgesi, Yukarı Fırat Bölümü'nde yer almaktadır. Elazığ il merkezine 108 km uzaklıkta olup, ilin güneydoğusunda bulunmaktadır. Arıcak, Güneydoğu Torosların Arıcak-Yayla yöresine dâhildir. 8 mahalle ve 2018 yılı ADNKS sonuçlarına göre 4312 kişilik bir nüfusa sahiptir.

Arıcak yayla yöresinde yer alan Akdağ dağlık kütesinin güney eteklerinde kurulmuştur. Saha topografik olarak incelendiğinde kuzeyden akarsularla parçalanmış dağlık kütle ile çevrili olup güneye doğru eğimi azalmakta ve engebeli ve arızalı olan topografya nispeten daha sade bir görünüm almaktadır. Sahanın dağlık olması ulaşımı güçleştirmekte, olumsuz yönde etkilemektedir.

İklim özellikleri genel olarak Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülen karasal iklim özelliklerini yansıtmaktadır. Yazlar sıcak ve kurak kışlar ise soğuk ve kar yağışlı geçmektedir. Kışın yağın karın uzun süre yerde kalması ulaşımı olumsuz etkilemektedir. Bitki örtüsü 2000 metrelere kadar meşelik alanlar, 2000 metreden yüksek olan alanlar ise çayırlar ile kaplıdır. Ormanların bilinçsizce tahrip edilip ormanlardan yakacak sağlanması bugün meşe örtüsünün seyrek bir görüntü almasına sebep olmuştur.

Sahanın kuzeyinde yer alan Akdağların akarsular ile parçalanmış olması Arıcak'a zengin bir hidrografik karakter kazandırmıştır. İnceleme alanındaki en önemli akarsular sahanın batısından doğusuna doğru Mirvan (Ru) Deresi, La (Kaynak) Deresi ve Karanlık (Düş) Dere şeklinde sıralanmaktadır. Bu akarsular kuzeyden güneye doğru akış göstermekte ve üçü birden güneyde birleşerek Arıcak Deresi'ni oluşturmaktadır. Akarsu varlığının zengin olması tarımda sulamayı kolaylaştırmıştır. Fakat arazi yetersizliği sebebiyle tarım yeterince gelişme gösterememiştir.

Yerleşim alanı eğimi yüksek olan dağ eteğine kurulmuş, yerleşme sahasının doğusundaki ve güneyindeki daha düzlük olan alanda tarım arazileri bulunmaktadır. Arızalı topografyanın ulaşımı ve tarımı zorlaştırmasına rağmen insanların burayı yerleşim alanı olarak tercih etmesindeki asıl sebep sahanın topografik olarak küçükbaş hayvan yetiştiriciliğine elverişli olması ve sahip olduğu zengin su kaynaklarıdır.

Günümüzde yaylacılık azalmış olsa da Arıcak'ta ilk yerleşmenin kurulması hayvancılık yapan insanların Arıcak yaylalarına gelip burayı daimi yaşam alanı olarak tercih etmesiyle gerçekleşmiştir.

Arıcak'ta yerleşmelerin dağılışı ve şekli üzerinde birinci derecede etkili olan faktörler sahip olduğu topografik ve hidrografik özelliklerdir. Arıcak'ta yerleşmenin çekirdeğini oluşturan alan Mirvan (Ru) Deresi ile La (Kaynak) Deresi yatakları arasındaki arazidir. Burası ilk yerleşim alanı olduğu için günümüzde de ilçe merkezinde 'merkez' diye anılmaktadır. Nüfus bu çekirdek etrafında dağılışı göstermiş zamanla akarsu yatakları da yerleşim alanı sınırları içinde kalmıştır.

Sahanın genel olarak dağlık ve engebeli bir karaktere sahip olması burada insanların hayvancılığa yönelmesine neden olmuştur. Tarımsal faaliyetler kapsamında yapılan ekim ve dikim sonucunda elde edilen ürünlerden ekonomik kazanç elde edilmemekte, sadece ihtiyaçları karşılamaya yöneliktir. Elde edilen veriler sonucunda Arıcak'ta toplum hizmetlerinin geliştiğini, Türkiye'deki birçok ilçe merkezinde olduğu gibihâkim ekonomik faaliyet kolunun %91 hizmet sektörü olduğunu söyleyebiliriz. Buna rağmen Arıcak kasaba özelliği gösteren, kırsal özelliklerin hâkim olduğu, hayvancılığın ön plana çıktığı bir yerleşmedir.

Elazığ'a olan uzaklığı, ulaşımın güçlüğü ile ilin güneydoğusunda yer alan bir çıkmaz sokak görünümündedir. Doğusundaki Bingöl'ün Genç ilçesi ve güneyindeki Diyarbakır'ın Dicle ilçesi ile karayolu bağlantı yollarının iyileştirildiği takdirde bu sorun ortadan kalkacaktır.

KAYNAKÇA

- AKYEL, S., 2015**, XIX. Yüzyılda Harput Sancağının Demografik Yapısı Üzerine Bir Değerlendirme, TAD, Cilt:34, Sayı:57, s:199-220.
- ARINÇ, K., 2013**, Türkiye'nin İç Bölgeleri, Eser Ofset Matbaacılık, Biyosfer Araş. Merkezi, Erzurum.
- ARSLAN H., 2002**, *Akçadağ İlçesi'nin (Malatya) Coğrafyası*, (Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi), Elazığ.
- BOZYİĞİT, S., 2005**, Seydişehir İlçesinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Ü. Sos. Bil. Ens., KONYA.
- CANPOLAT, F.A., 2011**, “Büyükçay Havzasının (Elazığ) Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Ü., Coğ. ABD., ELAZIĞ.
- CANPOLAT, F.A., HAYLI, S., 2017**, Pınarbaşı İlçesinde (Kayseri) Nüfusun Gelişimi, ZFWT, Vol:9, No:2, s:183-200.
- ÇAĞLIYAN, A., 2002**; Baskil İlçesi Coğrafyası, F.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), Elazığ.
- ÇAKILCIOĞLU, K., 2014**, “Elazığ İlinde Bağcılık”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Ü., Coğ. ABD., ELAZIĞ.
- DAĞLI, D., ÇAĞLIYAN, A., 2016**, Analitik Hiyerarşi Süreci İle Optimal Arazi Kullanımının Belirlenmesi: Melendiz Çayı Havzası Örneği, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı:66, s:83-92.
- DOĞANAY H., 1994**, Türkiye Beşeri Coğrafyası. Gazi Büro Kitabevi. Ankara
- DOĞANAY H., 1992**, Ekonomik Coğrafya: Doğal Kaynaklar. Ata. Üniv. Yay.
- DOĞANAY, H., 2011**, Türkiye Ekonomik Coğrafyası, Pegem Akademi Yayınları, İSTANBUL.
- ERİNÇ, S., 1953**, Doğu Anadolu Coğrafyası, İst. Üni. Yay. No:572, İst. Üni. Edebiyat Fak. Coğ. Ens. Yay. No:15, İSTANBUL.
- GÜL, A., 2017**, 1893 Sayımına Göre Mamuratül-Aziz Vilayetinin Nüfus ve Etnik Yapısı, Akra Uluslararası Kültür Sanat Edebiyat ve Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı:12, Cilt:5, s:77-97.
- GÜMÜŞÇÜ, O., 2012**, Coğrafya'ya Davet, Yeditepe Yayınevi, İSTANBUL.

- GÜNEL, B.,2012**, Pütürge İlçesi'nin (Malatya) Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Elazığ.
- GÜRBÜZ, M., 2007**,Yüreğir'e Göç Eden Nüfusun Sosyo-Ekonomik Özellikleri ve Şehirleşme Sürecindeki Değişimi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Dergisi, Sayı:15, s.1-12, İSTANBUL.
- KARABORAN, H., 1989**, Elazığ'da Endüstrileşme Faaliyetleri, F.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, C.3 Sayı:2, s:89, Elazığ.
- KAYA, A., 2004**, Gezin (Maden-Elazığ) Çevresinin Jeolojisi, Pamukkale Ü., Mühendislik Fakültesi, Mühendislik Bilimleri Dergisi, Cilt:10, Sayı:1, s:41-50.
- KAYGALAK, İ., 2011**, "Postmodern Eleştirilerin Coğrafi Düşünce ve Yeni Mekan Kavrayışları Üzerine Yansımaları", Coğ. Bil. Derg. 9.
- KOÇ TAŞKIN, C., ALTUN, F., 2019**,Denizel Ortamlarda Oluşan Yumuşak Çökel Deformasyon Yapılarına Bir Örnek; Kayma-Oturma Yapıları, Kırkgeçit Formasyonu, KB Baskil, Elazığ, Fırat Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi, Cilt:31, Sayı:1, s:145-156.
- KODAY, S., 2005**, Doğu Anadolu Bölgesinde Hayvancılık, Atatürk Üniversitesi Yay. No: 949, Fen Edebiyat Fak. Yay. No: 104, Araştırmalar Serisi No:74, Erzurum.
- ÖZÇAĞLAR A.,1997**,Türkiye'de Belediye Örgütlü Yerleşmeler, Ekol Yayınevi, ISBN 975-95021-3-5, Ankara
- ÖZÇAĞLAR, A., 2009**, Coğrafya'ya Giriş, A. Ü., DTCF. ANKARA
- ÖZGÜÇ N.,1973**, "Kültürel Coğrafya" Sosyal Antropoloji ve Etnoloji Dergisi, No.1, s.87-99,
- ÖZGÜÇ N.,1979**, Beşerî Coğrafyada Veri Toplama ve Değerlendirme Yöntemleri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını No.2511.
- ÖZGÜÇ, N., TÜMERTEKİN, E., 2011**, Ekonomik Coğrafya Küreselleşme Ve Kalkınma, Çantay Kitabevi, İSTANBUL.
- PERİNÇEK, D., 1978**, Palu- Karabegan-Elazığ-Sivrice-Malatya Alanının Jeolojisi ve Petrol İmkanları, TPAO, Rapor No:1361.
- SARAÇOĞLU, H., 1989**,Doğu Anadolu Bölgesi, MEB Yayınları, Öğretmen Kitapları Dizisi, İSTANBUL.
- SUNGURLU O., PERİNÇEK D., KUT G., TUNA E., DÜLGER S., ÇELİKDEMİR E., NAZ H., 1985**, Elazığ-Hazar-Palu alanının jeolojisi. Petrol İşleri Gen. Müd. Derg. 1985; 29, 83-191.

- ŞENGÜN, M. T., BOYRAZ, Z.,** Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinin Doğal Ortam Özelliklerinin Terör Faaliyetleri ve Sınır Güvenliği Açısından Değerlendirilmesi, Doğu Coğrafya Dergisi, s: 267-278.
- TUNÇDİLEK, N., 1967,** Türkiye İskan Coğrafyası, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yay. No: 49, İSTANBUL.
- TUNÇEL, H., 2001,** Coğrafya Çalışmalarında Konu Seçimi, Fırat Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, ELAZIĞ.
- TÜMERTEKİN E., 1968.**Türkiye’de İç Göçler – Internal Migrations in Turkey, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayını, No.54,
- TÜMERTEKİN E., 1969,**Sanayi Coğrafyası, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayını, No.22, ilk baskı 1958, ikinci baskı 1960, üçüncü baskı
- TÜMERTEKİN E., 1976,**Ulaşım Coğrafyası, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayını, No.85,
- TÜMERTEKİN E., 1984.** Ekonomik Coğrafya, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, No.2926,
- TÜMERTEKİN E.,1973,** “Yerleşme planlaması” İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi, No. 18-19 : 71-85,
- TÜMERTEKİN, E., 1965,** “Türkiye’de Şehirlerin Fonksiyonlarına Göre Sınıflandırılması”, İ.Ü. Coğ. Ens. Derg. Yay. No:43, İSTANBUL.
- TÜMERTEKİN, E., ÖZGÜÇ, N., 2006,** Beşeri Coğrafya İnsan Kültür Mekan, Çantay Kitabevi, İSTANBUL.
- TÜRKMEN, E., HAYLİ, S., 2015,**Mesudiye Şehrinin (Ordu) Kuruluş, Gelişme ve Fonksiyonel Özellikleri, <https://www.researchgate.net/publication/321082046>
- YAPICI, S., 2004,** Palu (Tarih-Kültür-İdari Ve Sosyal Yapı), Anıl Matbaa ve Ciltevi, Ankara.
- YILMAZÇELİK, İ.,1991,** XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Elazığ .
- YİĞİT, A., 2002,**Güneydoğu Toroslar’ın Yöresel Etüdü, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:12, Sayı:1, s:47-77, Elazığ.
- YİĞİT, A., HAYLİ, S., KARAKAŞ, E., 1995,**Doğu Anadolu Bölgesindeki İl ve İlçe Merkezlerinin Fonksiyonel Özellikleri, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:7(1-2), s:345-363, Elazığ.

EKLER

Ek-1. Orijinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Pembe ŞİMŞEK
Öğrenci Numarası	131202107
Enstitü Anabilim Dalı	Coğrafya
Programı	Türkiye Coğrafyası
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Handan ARSLAN
Tez Başlığı (Türkçe)	Arıcak'ın (ELAZIĞ) Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 100 sayfalık kısmına ilişkin, 02/07/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 9'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Handan ARSLAN
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

Prof. Dr. Saadettin TONBUL
Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

Lisansüstü tezler, savunma öncesinde intihal program raporu ile birlikte enstitüye teslim edilir.

İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

Ek-2. Anket**Tarih:****Görevi:****Adı Soyadı:****1. Mahalle nerede kurulmuştur?**

Ova(), Yamaç(), Vadi(), Etek(), Dağ(), Sırt()

2. Mahalle neden buraya kurulmuştur?**3. Mahallede yer değiştirme veya bölünme olmuş mudur? Olmuşsa ne zaman ve niçin olmuştur?**

Yer değiştirmiştir () Bölünmüştür ()

4. Mahallede kaç hane var? Bunlardan;

Tarımla geçinenlerin sayısı

Hayvancılıkla geçinenlerin sayısı

Ticaret'le geçinenlerin sayısı

Hizmet sektöründe çalışanların sayısı

5. Mahallenin yerleşmesi(Dokusu) ne şekildedir ve kaç hanedir?

Toplu () Dağınık () Seyrek () Parçalı ()

6. Mahallenin şekli nasıldır?

Lineer () Kavşak () Küme () Dairesel ()

7. Yerleşmenin yolu; Asfalt(), Stabilize(), Ham Toprak()**8. Mahalledeki evlerin durumları:**

Taş(), Kerpiç(), Betonarme(), Biriket()

Tek katlı() 2 katlı () 3 katlı() Diğer()

Tek oda() 2 Oda () 3 ve daha fazla()

Kiremit örtülü() Düz toprak dam() Sac Örtü()Diğer()

Beşik Çatı(), Kıрма Çatı(), Çadır Çatı ()

9. Mahallenin nüfusu ne kadardır?**10. Mahallede yurt dışına göç edenlerin;**

Ülke adı Göç eden aile sayısı Göç tarihleri

11. Yurt dışından dönen aile sayısı ne kadardır, hangi yıl yurt dışından dönmüşlerdir?

Bunlar şimdi hangi işle uğraşıyorlar, Arıcak'a ekonomik katkıları olmuş mudur?

12. Bugüne kadar yurt içinde nerelere göç olmuştur? Kaç aile gitmiştir?

Göç edilen yer Göç eden Aile Sayısı Göç tarihi

- 13.** Yurt içindeki uzak veya yakın yerlerden bu köye gelip yerleşen var mı?

Geldikleri Yer Geliş Yılı Göç Sebebi Aile Sayısı Uğraştıkları İş

- 14.** Günübirlik iş için gidenler var mı?

Gidilen yer Kişi sayısı Yaptığı iş

- 15.** Mevsimlik iş için Arıcak'tan başka yerlere gidenler var mı?

Gidilen yer Kişi sayısı Yaptığı iş

- 16.** Arıcak dışından farklı illerden mevsimlik iş için buraya gelenler var mı?

Gelinen yer Kişi sayısı Yaptığı iş

- 17.** Göçmen nüfus var mı?

Geldiği Yer Geldiği Tarih Kaç Kişi

ÖZ GEÇMİŞ

1991’de Elazığ’da doğdum. 2013 yılında Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi Coğrafya Bölümünden mezun oldum. 2014 yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde Pedagojik Formasyon Eğitimimi tamamladım. Yüksek lisans eğitimime Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi Türkiye Coğrafyası Anabilim Dalı’nda devam etmekteyim.